

**CIHM
Microfiche
Series
(Monographs)**

**ICMH
Collection de
microfiches
(monographies)**

Canadian Institute for Historical Microreproductions / Institut canadien de microreproductions historiques

© 1994

Technical and Bibliographic Notes / Notes techniques et bibliographiques

The Institute has attempted to obtain the best original copy available for filming. Features of this copy which may be bibliographically unique, which may alter any of the images in the reproduction, or which may significantly change the usual method of filming, are checked below.

L'Institut a microfilmé le meilleur exemplaire qu'il lui a été possible de se procurer. Les détails de cet exemplaire qui sont peut-être uniques du point de vue bibliographique, qui peuvent modifier une image reproduite, ou qui peuvent exiger une modification dans la méthode normale de filmage sont indiqués ci-dessous.

☐ Coloured covers/
Couverture de couleur	☐ Coloured pages/
Pages de couleur
☐ Covers damaged/
Couverture endommagée	☐ Pages damaged/
Pages endommagées
☐ Covers restored and/or laminated/
Couverture restaurée et/ou pelliculée	☐ Pages restored and/or laminated/
Pages restaurées et/ou pelliculées
☐ Cover title missing/
Le titre de couverture manque	☒ Pages discoloured, stained or foxed/
Pages décolorées, tachetées ou piquées
☐ Coloured maps/
Cartes géographiques en couleur	☐ Pages detached/
Pages détachées
☐ Coloured ink (i.e. other than blue or black)/
Encre de couleur (i.e. autre que bleue ou noire)	☒ Showthrough/
Transparence
☐ Coloured plates and/or illustrations/
Planches et/ou illustrations en couleur	☒ Quality of print varies/
Qualité inégale de l'impression
☐ Bound with other material/
Relié avec d'autres documents	☐ Continuous pagination/
Pagination continue
☒ Tight binding may cause shadows or distortion
along interior margin/
La reliure serrée peut causer de l'ombre ou de la
distorsion le long de la marge intérieure	☐ Includes index(es)/
Comprend un (des) index
☐ Blank leaves added during restoration may appear
within the text. Whenever possible, these have
been omitted from filming/
Il se peut que certaines pages blanches ajoutées
lors d'une restauration apparaissent dans le texte,
mais, lorsque cela était possible, ces pages n'ont
pas été filmées.	Title on header taken from:/
Le titre de l'en-tête provient:
	☐ Title page of issue/
Page de titre de la livraison
	☐ Caption of issue/
Titre de départ de la livraison
	☐ Masthead/
Générique (périodiques) de la livraison
☒ Additional comments:/ Text in Dutch.
Commentaires supplémentaires:	

This item is filmed at the reduction ratio checked below/
Ce document est filmé au taux de réduction indiqué ci-dessous.

10X	12X	14X	16X	18X	20X	22X	24X	26X	28X	30X	32X
						✓					

The copy filmed here has been reproduced thanks to the generosity of:

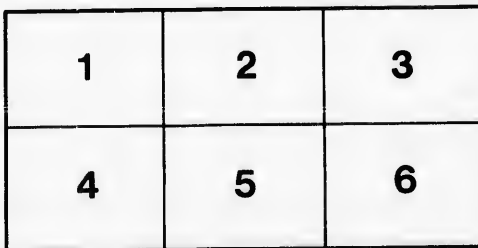
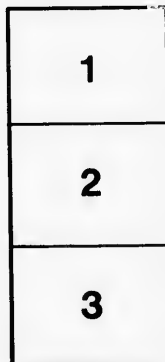
National Library of Canada

The images appearing here are the best quality possible considering the condition and legibility of the original copy and in keeping with the filming contract specifications.

Original copies in printed paper covers are filmed beginning with the front cover and ending on the last page with a printed or illustrated impression, or the back cover when appropriate. All other original copies are filmed beginning on the first page with a printed or illustrated impression, and ending on the last page with a printed or illustrated impression.

The last recorded frame on each microfiche shall contain the symbol \rightarrow (meaning "CONTINUED"), or the symbol ∇ (meaning "END"), whichever applies.

Maps, plates, charts, etc., may be filmed at different reduction ratios. Those too large to be entirely included in one exposure are filmed beginning in the upper left hand corner, left to right and top to bottom, as many frames as required. The following diagrams illustrate the method:

L'exemplaire filmé fut reproduit grâce à la générosité de:

Bibliothèque nationale du Canada

Les images suivantes ont été reproduites avec le plus grand soin, compte tenu de la condition et de la netteté de l'exemplaire filmé, et en conformité avec les conditions du contrat de filmage.

Les exemplaires originaux dont la couverture en papier est imprimée sont filmés en commençant par le premier plat et en terminant soit par la dernière page qui comporte une empreinte d'impression ou d'illustration, soit par le second plat, selon le cas. Tous les autres exemplaires originaux sont filmés en commençant par la première page qui comporte une empreinte d'impression ou d'illustration et en terminant par la dernière page qui comporte une telle empreinte.

Un des symboles suivants apparaîtra sur la dernière image de chaque microfiche, selon le cas: le symbole \rightarrow signifie "A SUIVRE", le symbole ∇ signifie "FIN".

Les cartes, planches, tableaux, etc., peuvent être filmés à des taux de réduction différents. Lorsque le document est trop grand pour être reproduit en un seul cliché, il est filmé à partir de l'angle supérieur gauche, de gauche à droite, et de haut en bas, en prenant le nombre d'images nécessaire. Les diagrammes suivants illustrent la méthode.

MICROCOPY RESOLUTION TEST CHART

(ANSI and ISO TEST CHART No. 2)

APPLIED IMAGE Inc

1 Main Street
New York 14609 JSA
(716) 288-0300 - Phone
(716) 288-5989 - Fax

1
The Tale

S

By N
tarie

Hier s

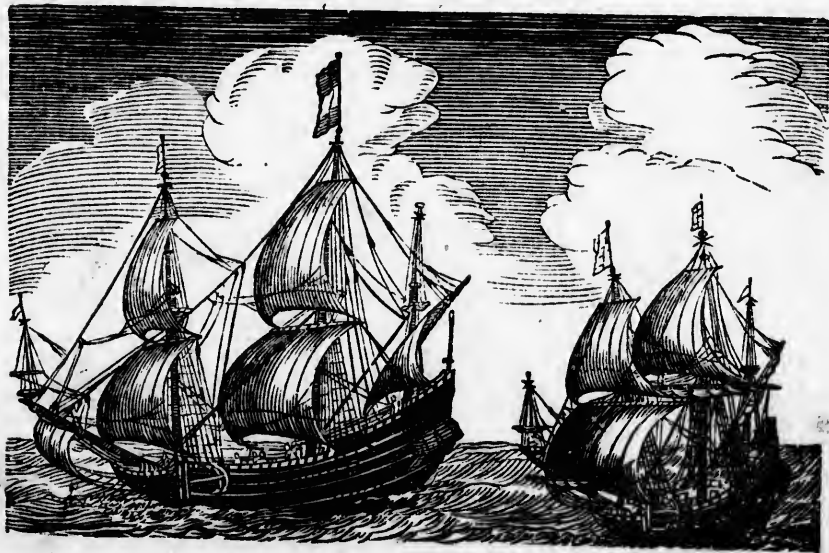
1002

Verhael van de eerste *(Veer)*
SCHIP-VAERT

Der
Hollandische ende Zeeusche Schepen,
Dooz't

W A Y - G A T,
By Noorden Noorwegen, Moscovien ende Tar-
tariën om, na de Coninckrijcken Cathay ende China. Met drie
Schepen, uyt Texel gezeyle in den Iare 1594.

Hier achter is by-gevoeght de beschrijvinghe van de Landen
Siberia, Samoyeda, ende Tingoesa. Seer vzeemt en vermaac-
kelijck om lesen.

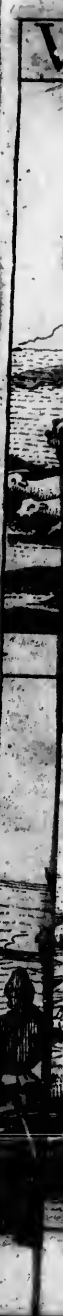

T A M S T E R D A M,

Dooz looff Hartgers, Boeck-verkooper in de Gasthuys-steegh/in de
Boeck-winkel/ bezijden het Stadt-huys. 1648.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

M. A. M. T. R. D. A. M.

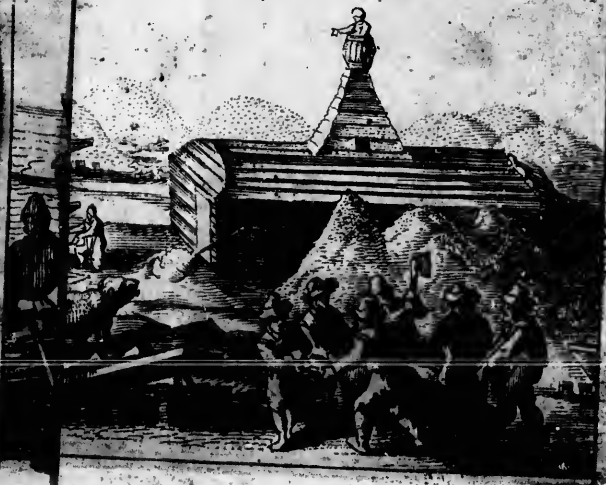
THE UNIVERSITY OF CHICAGO

VEM BARENSEN na CINA ^{Kil.}

Matroosen van een beer verstheurt Foly. 8.

Vieten Een beer op Nouasembla Foly. 29

ag: 1.
t der
orwe-
rijcken

Reber-
Douches
Zeelant/
deringe
el / ende
hebozen
van der
Amster-
sen / om
e nae de
e China,
arrarien
ntz van
edzeven
fischer
ee sche

nde den
n welck
ij p
e wer
s. min.
it Nova
sepleng
n haeck
naer en
dt ende
ro.
one ha
steden
e Loms
re me
dat het
hebbe
een en
essens

VOYAGEN GEDAEN na NOUA SEMBLA. Doort WA

Strijdt met de walruſen Fol. 3.

De Kruis hoeck

2 Matrooſen vechten tegen een beer Fol. 12

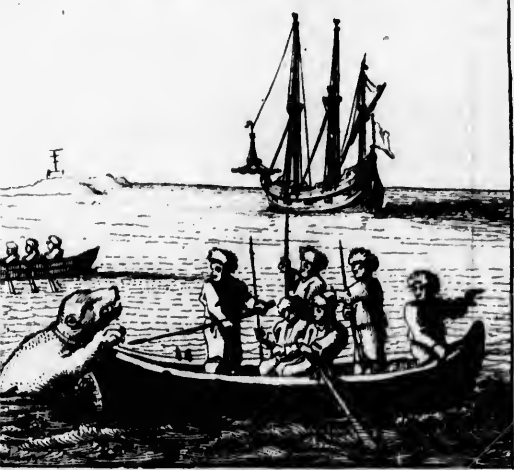

Striden Tegen 3 beer

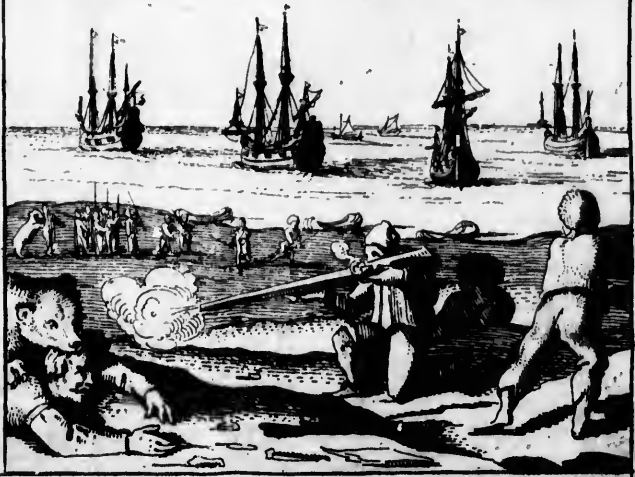

EMBLA ^{Door} WAEYGADT ^{door} WILLEM BARENSEN ^{na} CINA ^{Fol. 1}

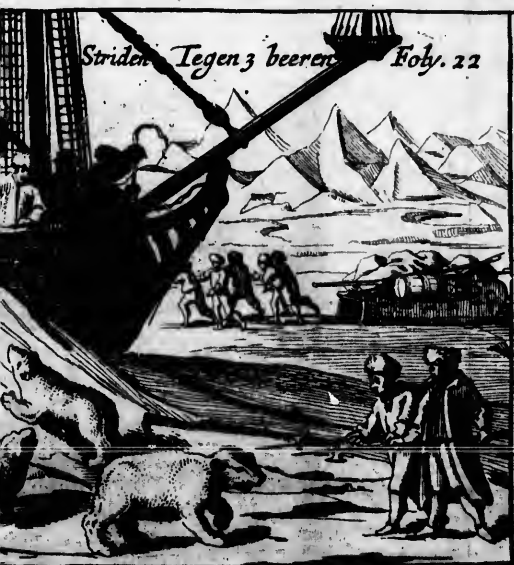
De Kruis hoeck Foly. 4.

2 Matroosen van een beer vertheurt Foly. 8.

Striden Tegen 3 beeren Foly. 22

Schieten Een beer op Nouasembla Foly. 29

Ko

H

ge

va

om. O
der Sch
man in d
Zacht/o
pen qua
Dese fi
23. dito
Cylandt
de Willer
tuffchen
Bools ho
Sembla
by een lag
na 't oost
bonden g
de westho
Loms b
en 6. 7. 8
er een ba
aey van
ichte von
ponder is
ner nesten

Kort verhael van d' eerste Schip-vaerdt der Hollantsche ende Zeeusche Schepen by Noorden Noorwe- gen, Moscovien ende Tartarien om, nae de Coninghrijcken van Cathay ende China.

Getogen uyt het Journael van Gerrit de Veer.

In den Jare 1594. zijnder in de Vereenighde Neder-
landen / ten versoecche van eenen Balthazar Mouche-
ron koopman wonende tot Middelburch in Zeelant/
ende sijn Compagnie / met consent ende bevoorderinge
van de Edel. Mog. Heeren Staten Generael / ende
van sijn Excellentie Maurits van Nassou / ghebozen
Princen van Orangien / &c. Als Admirael van der
Zee / d'ye Schepen toeghemaecht / een tot Amster-
dam / een in Zeelandt / ende een tot Enckhuyzen / om
op te doen de gheleghentheydt ende streckinge nae de
landen ende Coninghrijcken van Cathay ende China,
by Noorden Noorweghen, Moscovien ende Tartarien
om. Op 't Schip van Amsterdam is Stuerman geweest Willem Barentsz van
der Schellingh / bozger der selver Stadt / een seer kloeck / vermaert / ende bedreuen
man in de konst van de Zee-vaerdt / by hem hebbende een Schellingher Disscher
Tacht / om hem in sijn voozghenomen reyse (by aldien hy van d' andere twee sche-
pen quame te schepden) geselschap te houden.

Dese schepen sijn op den 5. Junij des jaers voorsz. uyt Terel gesept / ende den
23. dito met goeden voorszpoet ghekomen tot Kilduyn in Moscovien. / van welck
Eplandt wy elders een korte beschrijvinghe sullen stellen / Op den 4. Junij pepl
de Willem Barentsz. 's nachts de Sonne doen hy op 't laeghste was / te weten
tusschen het N. N. O. ende O. ten N. ende vont hem selven op 73. grad. 25. min.
Noords hooghte. Dit geschiede ontrent 5. oft 6. mijlen van 't lant genaemt Nova
Sembla. Daer na wenden sy 't oostwaert over / ende quamen na 5. mijlen seplens
by een lage upstekende hoeck / die sy noemden Langenes: Recht aen desen hoeck
na 't oosten was een groote bay / alwaer sy met het boot aen lant boeren / maer en
bonden geen volck. Tusschen Capo Baxo, dat 4. mijlen van Langenes seplent ende
de westhoeck van Loms bay, waren twee inwijcken. Capo ba-
ro.

Loms bay is een groote wyde Bay / ende heeft aen de westzijde een schoone ha-
ren 6. 7. 8. vadem diep. Daer boerense / met de Tacht aen lant / ende stelden
er een bakken van een oude mast die sy daer vande. Dese Baey noemden se Loms
baey van wegen eenreley aert van vogelen also genoemt / diese daer in groote nie-
gichte bonden / wesende groot van lichaem / maer so kleyn van vleughels / dat het
sonder is / hoe die kleynie vleugels dat zware lichaem dragen kommen. Sy hebbe
mer nesten op steyle berge / om vande besten beschermt te sijn / broedē maer een ep
teffens /

D'eerste Schipvaert van W. Barentsz.

teffens/ende sijn booz de menschen so wepnigh bebbeest/dat al grijpt men der eenige op haer nest/so en bliegen nochtans de andere daer omtrent niet wegh.

Admiral
licepbts
Eylant.

Van Loms baep sepdense na het Admiralityts Eylant. Twelck aen de oost-zijde niet schoon maer verre black is/ en daerom een groot stuck weegs moet geschout zijn/ te meer om dat het seer oneffen is/ so dat men niet den eenen woyp sal 10. vaden hebben/ met den anderen woyp maer 6. ende strack daerna weder 10. 11. 12.

Swartē
hoek.
Willems
Eylant.
Walters
schen.

Den 6. Julij/ als de Son noozden was/ quamen se met schoon weder neffens de Swarten hoek, leggenden op 75. graden/ 20. minuten/ende omtrent 8. myle van daer/aen Willems Eylant, op 75. grad. 55. min. Op dit Eylant bondense seer veel drijf-hout/ende veel Walruischen, wesende wonbaerlyke sterke zeemonsters/ veel grooter als een Os/en hupden hebbende seer als de zee-robbe/met heel kozt hant/ haer muyl is der leutwen muyl gelijk/sp houden 't dickmaels op 't ijs/en mē kanse seer qualijck dooden/ ten zy dat mensē slaē inde slagh van 't hooft/ hebben vier voeten/maer geen dozen/bzengen maer een oft twee jongen boozt/ en als de Wischeers haer op een schos ijs betrappen met haer jongs/ so werpen se deselbe jongs booz haer in 't water/nemen se in haer armen/en dompelen daer in de op en neder/ ende alse haer aende schuypen willen wyken/oft te were stellen/ so werpen se haer jongen weder wegh/ en komen met geweld nae de schuypen toe. Sy hebben twee groote tandē aen weder zijde bande muyl uptstekende/langh omtrent een half elle/dese werden so waert geacht als pbooz oft oliphants tanden/sonderling in Moscobien/Cartarien/en elders daerse bekent sijn/ want sijn so wit/hart/ en effen als pbooz/ de hantkens van haere baerden sijn klepne hozenkens/ bykans eben als d'pere berckens hebben/ daer zijnder anno 1612. so tot Amsterdam/ als elders in Holland/ twee te sien geweest/ een out/dat al doot was/ ende een jongh/dat noch leefde/d' Engelsche noemensē Zeepaerden, de Franssen Vaches de mer, de Russen die de beste kennisse daer van hebben/Morsen.

Beren
foit.
Bouder
ijcke
kracht
van een
Beer.

Den 9. Julij liepen se in Berenfort onder Willems Eylant op de reede/ en bonden aldaer een witte Beer/die sy flux in 't boot vallende/booz sijn ijs schoten/maer de beer dies niet tegenstaende bewees een wo:derbaerliche kracht/dier gelijcke mischien noyt gehoort en is/ want sy sprangh noch op/ ende zwom in 't water/dies 't volck dat in 't boot was hem na roepden/ ende een strick om den hals wierpen/ meenende hem also levendigh in 't schip/ ende boozt tot een monster in Holland te bzengen/maer warē in 't epnde noch blyde dat se van hem ontslagen waren/ en lieten haer wel genoeghen met het vel. Want sy maecte so epfelijck een geluyt/ende toonde sodanigen kracht/dat het qualijck om seggen/ende noch min booz den onerbarenen om geloven ware. Sy lieten hem nae veel moeyte wat rusten/ende gaben hem wat meer bots met het touw dat sy om den hals hadde/sepden hem so van langer hant na/om hem mat te maken/ende Willem Barentsz palnde hem altemet wat aen/maer de beer zwom aen 't boot/ende sloegh sijn poten daer achter in/komende boozts so geweldig aē/dat sy met sijn halve lijf al in 't boot was/waer booz 't volck so verbaest wert/dat sy vluchten van achteren 't boot naer voren/mepnende anders niet dan dat sy alle lybeloos waeren/doch werden noch booz een sonderlinge avonture verlost/mits de strick die de beer om den hals hadde aen't bingerlingh van het roer vast rocht/so dat sy niet boozt en mocht. Toen sy nu also in onmacht lagh/verstoute sich een van 't volck/ende slach hem met een halve lancie dat sy van 't boot neder te water viel/ roepende soo te met boozt nae 't schip/ende hem naslepden/tot dat sy heel krachteloos zijnde/boozt wert doot-geslagen/gebilt/ende sijn vel 't Amsterdam gebracht.

Den

D
twee
len da
west
van d
black
seer v
doen
sepden
maer
de de z
wert d
dat sy
dicht a
menig
den sy
ijs/100
weder
den 26
doen la
oost va
noemde
ende sy
omtren
en bahe
sich te k
ghen/n
sonder e
die sy m
soo be sl
te wape
Op dese
hem in s
volck ro
op 't ijs
halen/d
scheuren
Da da
landen va
daer qua
boozder
het booz
Schepen
hadden/
Doo h
de sijn v
meer/op
dat mgt

Om 't Noorden nae China.

Den 10. Junij sijn sy gekomen aen 't Eylant met de Cruycen, also genoemt van **Cruycen**. twee groote Cruycen die daer op stonden/ende leggende ontrent twee groote mijlen van 't vaste lant/ heel onbyzichtbaer / ende seer klippigh / streckende oost ende west ontrent een half mijl langh / met een rif op elck epnde. Ontrent 8. mijlen van daer leyd den Hoeck van Nassouwen op 76. graden / zijnde een langhe ende blacke Hoeck/die men byp schoutwen moet/want daer was d'zoogte van 7. badem seer verre van 't lant. Van desen hoeck sepdense o. ten 3. ende o. 3. o. byf mijlen/ende doen docht haer dat se landt saghen in 't n. o. ten o. van haer / daer sy nae toe sepden/meynende 't was een ander lant dat noxt waert van Nova Sembla lagh/ maer 't began soo stijf te wapen/ dat se strack alle de zeplen in nemen moesten/ ende de zee gingh soo hol/ dat sy 16. uren langh d'zeven sonder zepl / 's anderdaegs wert doot een groote zee water haer roep-jacht in de grondt ghesmeten / alsoo dat sy 't verlozen/ ende noch langh sonder zepl d'zeven/ tot dat sy met de 3. w. Son dicht aen 't lant van Nova Sembla quamen. Den 13. Junij ontmoeten sy groote menigte van ijs/so veel als men upt de mars oversien mocht / en den 14. dito sepden sy tot de hoogte van 77. graden / ende quamen doen weder aen een effen velt ijs/soo groot datmen 't niet oversien konde. Den 19. 's moezghens quamen sy weder dicht by 't lant van Nova Sembla ontrent de voorst. Capo de Nassou, ende den 26. aen de Capo de Trooft. Den 29. dito vonden sy haer op 77. graden/ende doen lag de allernoozdelijchste hoeck van Nova Sembla, genaemt Yshoek, rechs oost van haer. Daer vondense eenighe steentjens die glinsterden als goudt/ende noemdense daerom Goutsteentjens. Den 31. Julij labeerden sy tusschen 't landt ende ijs henen met lieflijck stil weder/ende quamen aen de Eylanden van Orangien, ontrent een van de welcke sy wel vonden by de 200. Walrusschen/ die haer lagen omkerden op het sant in de Son. 't Schijps volck / meynende dat dit gheschiedte sich te lande niet weren konde / gingen tegen haer bechten / om de tanden te krijghen/maer sloegen alle haer bijlen / hozte lassen/ ende spieffen daer op in stucken/ die sy mede namen. Siende dan datse met bechten niet op haer winnen konden/ soo beslotense 't scheep te varen om grof geschut te halen/maer het bestont so seer te wapen/ ende 't ijs aen groote stucken te scheuren / dat sy 't naelaten moesten. Op deselve tijdt vondense oock een groote witte Beer slapende / ende schoten hem in sijn huyl/maer hy liep noch wegh / ende begaf hem in 't water/ doch het volck roepde hem met de jacht nae/ sloeghen hem voort doot/ ende sleetpen hem op 't ijs/ daer sy hem aen een halve lancie vast maechten/ ende meynden te komen halen/ dan misdien het hoe langher hoe harder begon te wapen / ende het ijs te scheuren/ soo is daer mede niet van gevallen.

Da dat nu Willem Warentz / met sodanig abontuer als verhaelt is / tot de Eylanden van Orangien gekomen was / ende nae allen gedaen arbeyt vernam/ dat sy daer qualijck mochten deurkomen om de begonnen repse te volboeren/ ofte 't lant boozder op te doen/ ende 't volck oock bestondt verdyetigh te worden/ soo werdt het booz goedt aenghesien datse wederom souden keeren / om alsoo by de ander Schepen te komen die na de Weygars ofte Straet de Nassou, haer cours genomen hadden/ ende te vernemen wat openinge die albaer gevonden hadden.

Soo hebberse dan den eersten Wuygher haer cours weder te rugge gewone/ ende sijn booz by den Yshoek, Capo de Trooft, Capo de Nassou, ende andere hoescken meer / op den 8. dito ghekomen aen een laegh kleyn ephanden legghende op een delft aen 't landt / 't welck sy noemden het Swarie Eylande, ont dat het d'...

3
 landt.
 x. Nassou.
 Capo de Trooft.
 Yshoek.
 Goudt.
 Steen.
 Oplanden van Orangien.
 Schijps volck.
 Beer.
 doot ge-
 slagen.
 Swarie Eylande.

Den

4 Tweede Schip-vaert van Willem Barentsz.

Constin-
tisch.
Crups-
boeck.

S. Lau-
rens
hoeck.
Schanf-
boeck.

Meelha-
ven.
S. Lau-
rens
baep.
Epland-
S. Cla-
re.

Matflo-
ende Del-
goe.

ven zwart was. Daer pepide Willem Barentsz de hoogte des pools op 71 graden/ en daer was een grooten inwijck/ 'twelcke Willem Barentsz giste de plaets te wesen daer Olivier Beemel te vozen geweest hadde/ ghenaeamt Constantinarch. Dye mijlen van 't Swarte Eylandt vondense noch een andere slechte hoeck/ daer een crups op stondt/ ende noemden hem daerom de Cruys hoeck/ daer densedse by de wal langs 4. mijlen/ ende quamen doen aen een andere slechte hoeck/ daer achter een grooten inwijck was/ die noemden sy den vijf den hoeck/ ofte S. Laurens hoeck. Dye mijlen boozder leydt de Schanf hoeck, met een lage zwarte klip dicht aen 't landt/ daer een crups op staet. Hier voerense inet het boot aen lant/ ende vernamen datter volck geweest was/ die om haren 't wille ghebluucht waren/ Want sy vonden aldaer ses sacken met rogghen meel begraven/ ende een steenhoop by 't crups. Een gotelinx schoot van daer stondt noch een crups met dye hupsen van hout gemaect op de Pooztische maniere. Sy vonden daer oock in de hupsen veel tomen-duppen/ waer upt sy vermoeden datter eenigen Salmbangh moeste zijn/ Daer stonden oock vijf of ses doot-kisten by de graben boven der aerden/ ende waren met steenen ghevult. Dit was een schoone haben booz alle winden/ ende sy noemden se de Meelhaven, om des meels wille dat se daer vonden. Tusschen de Meelhaven ende de Schanf hoeck leyt de Baeye van S. Laurens, die seer schoon is booz n. o. ende n. w. windt. Hier maten sy de hooghte van de Son op 70. graden. Den 12. Augusti quamen sy by twee Eplandekens / daer van het uperste een mijl van 't landt lagh/ dese noemden se S. Clare. Den 15. dito 3. w. Son heeft Willem Barentsz ghemeten des Pools hooghte op 69. graden 15. min. ende doen gingen se noch 2. mijlen oost aen/ ende verbielen op de Eplanden van Matflo ende Delgoey, alwaer sy 's mozghens quaemen by de compagnie van d'ander schepen van Zelant ende Enckhupsen/ die des selven daeghs upt de Weygats ghekomen waeren/ ende meyneden dat Willem Barentsz rondtom Nova Sembla gesept hadde/ ende also weder ghekeert was booz de Weygats. Sy makanderē komende dedense tephens van blijshchap met eershotē en anders/ vertellende elck anderē waer sy al geweest ware/ en wat elck bespelt en opgedae hadde. Dit ghedaen zijnde/ hebbense haer cours wederom naer hups ghewendt/ ende Willem Barentsz met sijn Jacht quaemen op den 16. Septembrys booz Amsterdā/ mede hzengende een Walrusch van wonderbaerlijcke gestalte/ die sy op een schos ps gebangen ende gedoot hadden.

Kort verhael van de tweede Schip-vaert by de Hollandtsche ende Zeeusche Schepen, gedaen Anno 1595. achter Noorwegen, Moscovien ende Tartarien om, naer Cathay ende China.

Getrocken nyt het Journael des voorz. Gerrits de Veer.

Nie dat na de booznoemde drie schepen op den Herffst wederom 't hups ghekomen waeren/ soo wasser goede hoope dat men booz de Weygats de booznoemde repse soude mogen doen/ ende dat meest booz 't verhalen van 't Zeeusche ende 't Enckhuser schip/ daer Jan Hupgen van Linschoten Commiss op geweest was/ die de sake by wat hreedt booz gestelt hadde/ So datter by de Ed. Mog. Heeren de Generale Staten ende sijn Princeliche Excellentie besloten werdt te gen't

Om t'Noorden na China.

gen't boozjaer wederom eenighen toe te maken / om niet alleenlick / als te
vozen / de vaert op te doen ende te verrijden / maer oock eenige waren ende koop-
manschappen derwaerts te sende / daer in de koopclapden moechten schepen soo-
danigh goet als t'haer liefde / met eenige Commissien om t' selve te verhandelen
ter plaetse daer sy aen-komen soudent / ende dit alles vrucht- ende licent- by.

Petrus Plancius, een vermaert Cosmographus ofte Werelt-schijver / is mede
een principael beleyder ende bevozder aer van dese Schip-vaardt gheweest / die de
principale oordze van de coursen geordineert heeft gehad / als oock de streckinge
van de landen van Tartarien, Cathay, ende China, maer wat van de selve te ooz-
deelen sy is noch onbekent / also de drie tochten daer om gedaen tot geenem ghe-
wenschten eynde gekomen / noch de coursen by hem ghestelt volkomentlick ach-
ter-volght sijn / ende dat dooz eenighe booz-gevallen inconuenienten / die dooz de
kortheyt des tijts niet en konden verbeteret worden.

Daer sijn dan in den boozjs. Jare 1595. van wegghen de Generale Staten der
Vereenighder Nederlanden ende sijn Excellentie seben schepen toe-gemaect om
te seplen dooz de Weygats of Straet van Nassouwen, na de Coninghrycken van Ca-
thay ende China, twee tot Amsterdam / twee in Zeeland / twee tot Enchupsen / ende
een tot Rotterdam / de sesse niet allerley koopmanschap ende ghest geladen / met
Commissien daer by om de koopmanschap te drijven / ende het sevende een Nacht-
die bevel hadde / als de andere Schepen om de Caep de Tabin (ghehouden zijnde
booz den wytersten hoeck van Tartarien) sijn soudent / of immerz soo verre / dat sy
zupdelick mochten aengaan / ende geen quaedt of verlet meer en hadden te vreesen
van t'ijs / als dan wederom te keeren / ende de tijdinghe daer van te brenghen.
Op t' groot Schip van Amsterdam was Schipper ende Stuerman de booz-
noemde Willem Barentsz, tot Commissie hebbende Jacob van Heemskerck, de selve
die omtrent twaelf jaren daer nae / namentlick anno 1607. in dien ghewelbighen
Scheeps-strijt binnen de Baye ende onder t'geschut des Casteels van Gribraltar,
den gemeynen Vaderlande ende hem selven een onsterflijcken naem heeft verwoz-
ben. Met dit selve Schip voer oock Gerrit de Veer, wpt wiens Journalen wy de-
sen / ende den na-volgenden berden tocht kortelijck hebben getrocken.

Den tweeden Julij sijn sy wpt Texel gheseylt in t'rijzen van der Somme / ende
vregen den 14. dito t'lant van Noorweghen in t'gesicht. Den 22. nae den noene
3.3.w. Son sagen sy een groote Walvisch recht booz de boegh leggen slapen / die
dooz t' ghebryusch van t'aen-seplende Schip ende t'geroep van t'volck wacker
wert / en also ontzwommen is / anders hadden sy hem op t'lijf moeten seple. Den
4. Augusti / onse Vice-Admirael / een wepnigh booz op t'wesende / stiet op een klip t'
boch dooz mop weder geraeckte daer lichtlijcken van / wy suler vernemende heb-
ben t' boozts gewent. Den 6. dito / quamen wy ende den Vice-Admirael tegens
den anderen te stoten / maeckende malkanderen seer reddeloos. Den 7. dito ont-
moetede haer een Enchupsers schip komende wpt de witte zee / Den 14. dito wert
de hooghte des Pools bevonden 70. graden 47. minuten / ende den 18. saghen sy
twee Eplanden / die d' Enchupsers den naem gaven van sijn Excellentie ende van
sijn broeder Graef Henrick, saghen oock wester Son ten selven daghe de Weygats
o.n.o. van haer leggen omtrent 5. mijlen. Van de 70. graden tot aen de Weygats
seplden sy meest al dooz ghebzoken ijs / ende t'rechte gat tusschen de Beeldt of Af-
goden-hoeck ende der Samoieden lant was daer so vol af / dat het niet wel moge-
lick was te passeren / daerom sy op de reede geloopen sijn in de Baep die sy noem-
den de Traenbaey, om dat sy daer veel traen vonden. Dit is een goede Baep booz
den

Als godni
hoech.
Traen
baep.

den ijs-gangh / meest vooz alle winden beschut / ende men magh soo verre daer in zeplen als men wil / 5.4. en 3. vadem goede steek-gront / doch by de oost-wal is 't diepste water.

Den 21. Augusti trocken sp op't landt van de Weygars met 54. personen / om te vernemen nae de ghelegghentheydt aldaer. Ontrent 2. mijlen te landewaert in-komende / hebben sp ghebonden verscheyden steden met vellewerck / traen / ende diergheleyche waer / oock boetskappen van menschen ende rheedden / daer dooz sp vermoeden datter menschen ontrent moesten woonen / oft immer s komen hantieren. Dit mocht men te meer bespozen aen de menigte van beelden / die men aldaer op den Beel-hoek (alsoo van haer ghenaeamt) seer veel vant. Wyders te landewaerts inkomende / hebben sp alle middelen aen-gewent om eenighe hupsen ende menschen te vinden / waer dooz sp onderwesen mochten worden vande gelegghentheydt der zee-waert daer ontrent / maer en hebben noch volck noch hups komen vinden / daerom zp tot naerder onder-rechtinghe niet sommighe van haer volck noch verder 3. o. aen-trocken nae den oever vander zee / Aldus treckende hebben sp een ghemaecte weggh ghebonden in 't mos oft mozas / ontrent ter halver knije diep / want alsoo diep tredende vonden zp harden gront / op 't allerondiepste was het over de schoenen diep. Men den oever ghekomen zijnde hebben sp haer verblift / obernits haer docht dat sp openinge sagen / ende soo wepniggh ijs / dat sp daer wel meynden dooz te komen. Dit hebben sp s' avonts weder 't scheep komende vooz een nieuwe tijding aen voozt gebzacht / De Schipper hadde mede een roep-jacht upt-ghesonden om te sien of de Cartarische zee open was / maer sp mochten inde zee niet komen om des ijs wille / van voert aen de Cruys-hoek, liet de Jacht daer leggen / ende liepen over lant na de Twist-hoek, daer saghense dat het ijs van de Cartarische zee aen de kusten van Rullandt ende Weygars in den goeck vol gestouwt was.

Cruys-
hoek.
Twist-
hoek.

Den 23. dito hebben zp een Lodgie van Pitzore gebonden / die van bast te samen genaept was / ende hadde noozdewaert op geweeft / om aldaer eenige Walrusch-tanden / traen / ende gansen te bekomen / diese in hadden tot ladinge vande schepen die upt Rullant komen souden deur de Weygars. seggende / doen wy haer versprakē / dat de selve schepen souden komen om te zeplen inde Cartarische zee vooz by de riviere Oby tot een plaetse in Tartarien genaemt Ugolira. om aldaer te verwinterē / gelijckse alle jaer s gewoon waren te doen. Sepden voozder / het soude noch 9. of 10. weken aenloopen / eer 't gat soude toe-vriese / maer toe wesende / dat men dan o-ver ijs mocht loopen tot in Tartarien, over de zee / die sp noemde Marmare. Den 25. Augusti zijn de Hollanders wederom na de Lodgie gegaen ende hebben vziende-lick met de Russen gesproken / daer sp oock vzienschap aen vernamen / want Gabē haer strax in 't aenkomē acht vette gansen / die sp seer veel in 't rupm van haer Lodgie hadden leggen / De onse versochten / sp wilden een of twee met haer aen 't schip varen / waer op sp terstont seer blidelic met gevarē zijn tot seven toe / In 't schip komende verwonderden sp haer seer vande grootheydt en goede toerustinghe des selven / ende na dat sp 't van voozen tot achteren wel besien hadden / hebben de onse haer t'eten vooz geset vleysch / boter / en haes / doch sp hebben 't gewepgert / seggende dat het dien dach hare bastelbag was / maer siende ten laetste pekels haring / hebben daer alle te samen van gegetē / met hooft met staert met al / van boven af-bijtende. Gegeten hebbende / sijns met noch een back met haring vereert gewor-den / daer van sp de onse seer bedanckte / niet wetende wat vzienschap sp haer daer vooz bewijsen souden / en werden voozt s met de Jacht ... Traenbaey gebzacht.

Den

bast
hebt
wae
't W
de de
seer i
gaen
ghes
de te
in Ri
pijl e
geerd
vzien
malk
niere.
de en
daen
reper
be se
Conir
De
maelt
kleet
naem
terie /
aen 't
gheble
statue
staen v
Dati
nochts
verma
sp 't w
ne die s
't gene
maecht
bzupck
nam / en
regard
twee r
daer op
schoot
ende sp
dat het
gen doo
haer vo
de onse

h soo verre daer in
op de oost-wal is't

54. personen/ om
glen te landwaert
werck/ traen/ ende
den / daer dooz sp
ners kamen hante-
ren/ die men aldaer
Wpders te lande-
nighe hupfen ende
vande geleghent-
noch hups kamen
he van haer volck
treckende hebben
ontrent ter halver
p't allerondiepste
de hebben sp haer
nepnighijs/ dat sp
weder t' s'cheep ko-
er hadde mede een
en was / maer sp
Cruys-hoeck, liet
daer saghen se dat
de Weygats in den

van bast te samen
enige Walrusch-
ge vande schepen
p haer verspake/
zee booz by de ri-
x te verwinteren/
foude noch 9. of
e/dat men dan o-
armare. Den 25.
hebben vziende-
men/want gabē
n van haer Lod-
n haer aen t'schip
n toe/ In t' schip
toerustingē dese
n/hebben de onse
gewengert/ seg-
ste pekelharig/
van boven af-
bereert gewo-
ay sp haer daer
baey gebzacht.
Den

Om't Noorden nae China.

Den 31. Augusti voer Willem Barentsz aen de suyt-zijde van de Weygats aen't
vaste lant / alwaer sp eenighe wilde menschen / gheenaent S: mojedon ghebonden
hebben / doch niet al te wilt / want sp zynde 20. in getale / met de onse / die neghen
waeren / spzaeck ghehouden hebben ontrent een mijl weeghs te landwaert in.
t Was heel mistig weer / soo dat sp moghelijk van geen volck en vermoeden / en-
de de onse sagense in twee hoopen byf ende byf te samen ghepartuert / ende waren
seer dicht by haer eer spse gewaer werden. De Colck vande onse is booz upt ge-
gaen om met haer te spzeken / als sp dat saghen hebben se mede een man booz upt
ghesonden / die by onsen man komende een pijl wpt sijn hoker trock / hem dzeppen-
de te schieten / waer deur de Colck / sonder geweer zynde bevyest wert / ende riep
in Russcher spzake / schiet niet / wy zyn vzienden / d' Ander dit hoozende / heeft sijn
pjl ende boogh ter aerde gewozen / daer mede te kernen gevende dat hy wel be-
gerde met onse Colck spzake te houden / de welcke andermael seggende / wy zyn
vzienden / heeft de Wilde gheantwoort / zijt dan welkoom / ende groetden boozts
malkanderen / beyde haer hoofden neder buggende ter aerden / na der Russen ma-
niere. Doen heeft hem de Colck ghebzaeght nae de ghelegentheyt van den lan-
de endz der zee oostwaert dooz de Weygats, waer van sp hem goet bescheyt ghe-
daen hebben / seggende / als men een hoeck gepassert soude zyn ontrent byf dagh
repens / wijsende na 't n. o. datter dan een groote zee is / 5. o. op / ende dat sp 't sel-
ve seer wel wisten / overmits een van haer daer geweest hadde van wegen haeren
Coningh met een partij volcx / daer hy overste van geweest was.

Samoje-
ren.

hare wij-
se van
groeten.

De ghedaente haerer kleederen is ghelijck men by ons de wilde Menschen af-
maelt / maer zyn evenwel niet wilt / want gebuycken goet verslant. Sp zyn ge-
kleet met vellen van Rbeeden vanden hoofde tot de voeten / uptgesondert de booz-
naemste / die 't hooft bedecken met eenighe ghecoleurt laecken gheboedert met pel-
terie / De andere dzagen alle muusen van Rbeens- vellen / het ruygh buyten / dicht
aen 't hooft gheboeght / ende wel passende. Sp dzagen langh hazz in een blecht
ghevlochten hanghende buyten hare kleederen op den rugge / sijn meest kozt van gedaente
statuere / met bzeede platte aensichten / kleyne ooghen / kozte beenen / haer knijen
staen uptewaerts / ende zyn seer rasch in 't loopen ende spzingen. Den vzeenden
Ratien betrouwen sp wepnigh / Dat bleck daer aen / dat als de onse / (die haer
nochtans alle eere ende vzienschap bewesen hadden) den eersten Septembz is an-
dermael aen lant quamen / ende een boogh van haer opschten om die te besten / dat
sp 't wepgerden / ende een tepcken deden niet daer toe te willen verstaen. De gee-
ne die sp haeren Coningh noemden hadde schiltwacht uptstaende / lettende op
't gene datter onume- gunggh / ende gekocht of verhocht wert. Een van de onse ge-
twaecte hem wat naerder / ende bewees hem vzienschap na de wijfe by haer ge-
buzpkelich / hem ghevende een biscupt / 't welck hy met grooter eerbiedinge aen-
nam / ende terstont op at / maer in 't eten / als oock booz ende naer / nam hy s'chery-
regard op al datter omgingh. Haer sieden stonden altydt veerdigh met een oft
twee rheedden ingesparmen / die alsoo rasch kommen loopen met een man oft twee Rbeeden-
daer op dat het geen van onse paerden daer by herden moghen. Een vande onse
shoot met een musket tzeewaert in / daer van sp so seer versichichten / dat se liepen
ende spzongen als uptsinne menschen / doch besadigheden sp haer weder / siende
dat het wpt geen quaerwilligheyt oft argheyt geschiede. De onse deden haer seg-
gen dooz haren Colck / sp gebuycken die busen in plaetse van boghen / ende om
haer boozts te doen sien wat kracht men daer mede doen konde / so heeft een van
de onse een platte steen van een halve palm groot een stuck weegs van hem op ee-
bergh.

berg gestelt/ende sy wel siende dat sulcx yet te beduyde hadde/sijn in't ronde gaen staen wel 50. oft 60. in getale/so wat afwijckende. **D**oe heeft hy die de bus hadde/nae de steen gesehoten/ende die soo gheraecht/ dat hy in stucken viel/hier oerber waren sy noch meer verwondert als te vozen. **D**aer na namen wy ons affschept van malkanderen met grooter eerbiedinge aen weder zijde/ende in 't Nachtsijnde lichten wy andermael onse mutsen/ende deden de trompetten blazen tot haer eere/gelijck sy mede na hare wijse ons alle eerbiedinge en vrientschap bewesen/gaende dooz nae haer sleden.

Daer dat sy van ons gesheyden ende soo wat te landwaerts ingerepft waren/isser een van haer op strant komē rijden/ om te halē een veelt upt den rouwen gesneden/ dat de onse van't strant mede ghenomen hadden/ ende in't Nachts gelept/ **W**ls hy nu in de Nachts was ghekomen/ heeft hy dit veelt ghesien/ ende de onse een teyken gegheben/sy hadden groot quaet daer aen gedaen dat sy dat veelt genomen hadden/ **D**e onse dit merckende hebben haer't veelt wederom ghegheben/ en hy seidelst daer op een berg diecht aen den oerber/sant daer een slede om/ ende liet het alfoo haelen. **D**aer't gheene de onse bemerken konden/ soo hiendense sulcke beelde dooz haer **G**oden want op den hoeck vande Weygats, die de onse de beelthoeck noemden/ vonden sy ettelicke honderden sulcker ghesneden beelden/ heel rouw/ boven wat ront/ende in't midden een heuwelken gelaten in plaets van een neus/ boven de neuse twee sneden in plaets van oogghen/ ende onder de neuse een snede in plaets van de mont. **S**y vonden oock dooz de beelden/ veel afsche ende beemen van sneedden/ daer upt te gissen is dat de inwoonders aldaer hare offerhanden gedaen hebben.

Den derden Septembrys hebben sy 's mozzghens zepl gemaeckt/omtrent twee uren dooz't rijzen van der Son/ ende quamen metter Sonnen opgangh omtrent een mijl beoosten de Twist-hoeck, zeplende op ten noorden/ tot de zupder Son/ omtrent ses mijlen/ maer doen moesten sy 't dooz de veelhepdt des hys ende d'onghestadighepdt de. **D**erz/ als mede dooz de dicke mist/dickmaels wenden/ ende

Staten verbielen eyndelick v. doost-zijde van het Staten Eylandt, omtrent een musket schoot van't lant. **O**p dit Eplant gingen sy altemet Hasen schieten/ die daer seer veel waren; en den 6. Septembrys des mozzghens sijnder eenige Boots-gesellen

Aen't vaste lant ghegaen om ghesteenten te soecken/ sijnde een maniere van Diamanten/ die op't Staten Eylant mede seer veele waren. **I**n't soecken van de steentjens ist gheschiet/ sooder twee maets by malkanderen laghen/ datter een witte beer vermagere Beer is listelick aengekomen/ ende greep d'een van dese twee in de neck/ die by hem in de kuyt lagh/lichte sijn hooft op om te sien wie't wesen mocht/ende siende dat het een Beer was/riep och maet't is een Beer/ staende mit's dien wel wacker op/ ende loopende al sijn dest wegh. **D**e Beer beet den eenen terfsondt't hooft in stucken/ende soogh het bloedt daer upt. **T**ander volck dat mede aen landt quam/ liep flux derwaert wel 20. sterck/ om de man te verloffen/ oft ten minsten den Beer het doode lichaem t'ontjagen/maer als sy haer roers ende spiefen gebelt hebende nae den beer toe quamen/ die noch stont ende at van het doode lichaem/ soo is hy seer wzeet ende onbeschzeunt tot haer in-gelooopen/ en heeft noch een man upt haer wegh gheruckt ende verscheurt/ waer dooz de andere al te samen de vlicht ghenomen hebben. **D**ie van't schip ende Nachtsijnde dat haer volck gheleecht quam nae den oerber/ sijn met aller haest inde schuyten gebalren/ ende nae den oerber gheroep om haer volck t'ontfetten. **W**en lant komende hebben

Hoort
Sche
Diamanten
Een
Beer ver-
magere
Beer
niet twee
mensche.

hebb
malk
ken
Doc
sijn d
baren
wy on
wis i
wzeet
bet b
de op
waren
vand
schuy
schuy
heest
creft/
honst
pen de
telasse
de/in't
ber de
op't lij
7. Sey
sterdal
Der
quam
sten w
ende't
kende.
ander
t by de
en de st
sy aen t
doeren
van ho
aen boe
se te ver
Den 15
ben/so t
daeghs
hups to
der van
sy weder
komen/

sijn in't ronde gaen
t hy die de bus had-
cken viel/ hier ober-
en wy ons afscheyt
de in 't Jacht sijnde
blafen tot haer eere/
ap bewesen/ gacn-

s ingerepft waren/
upt den rouwen ge-
in't Jacht gelept/
gesien/ ende de onse
dat sy dat beest ge-
derom ghegheben/
slede om/ ende liet
oo hieldense sulcke
e de onse de beele-
den beelden/ heel
n in plaets van een
onder de neus een
n/ veel affche ende
albaer hare offer-

ekt/ omtrent twee
opgagh omtrent
t de supder Son/
des ijs ende d'on-
els wonden/ ende
ntrent een musket
eten/ die daer seer
e Boots-gefallen
namiere van Dia-
nen van de steent-
datter een witte
t twee in de neck/
eren? Sijn maet/
wesen mocht/ ende
de mits dien wel
n eenen ter stont
lck dat mede aen
verlossen/ oft ten
roers ende spie-
at van het doo-
elooopen/ en heeft
en de andere al
Jacht siende dat
schuyten gebal-
en lant komende
hebben

hebben sy dat deerlick schoufjel van haer volck ghesien/ ende spraken derhalben
malhanderen een moet aen/ datse gelijcker hant tegen den Beer souden aen trec-
ken met roers/ coztelassen ende halve latelen/ sonder dat yemant wijcken soude/
Doch dit en konden sy alle so niet verstaen/ want sommighe sepden/ onse maet-
sijn doch al doot/ wy sullen den beer wel krijgen al en stellen wy ons in soo open-
baren perijckel niet/ mochten wy onse niets noch haer lede reddden/ soo mochten
wy ons haesten/ maer nu is 't met gheen haest te doen/ dan wy moeten hem ghe-
wis nemen/ ende dat tot onse meeste versekerthepdt/ want wy hebben met een
wyeet sel ende verflindende beest te schaffen. Doen zijnder drie van de maets wat
bet voozt aen-getreden/ de beer evenwel voozt- varende zijn aen te verflinden/ en-
de op alle hare menighte/ hoewel sy wel 30. sterck waren/ niet achtende. Dese drie ^{Doet be-}
waren Cornelis Jacobz schipper van Willem Barentsz, Willem Gijlen stuurman ^{bochten.}
van de Jacht/ ende Hans van Ufelen, schijver van Willem Barentsz: Als nu de
schipper ende stuurman dziemaet gheschoten ende niet uytgherecht hadden/ is de
schijver noch wat bet voozt uyt getreden/ ende den beer binnen schoots siende/
heeft met zijn roer daer op aen-gelept/ ende hem doot 't hooft by de oogen in-ge-
ronft noch op met man met al/ doch begonst wat te supsbollen/ ende beurde zijn
bet de schijver ende een Schotzman hem op de huyt gheslaghen met haere coz-
telassen/ (soo datse in stukken sprongen/ sonder dat hy zijn aen noch verlaten wil-
de/ in't eynde is Willem Gijlen toe-gelooopen/ ende heeft den Beer met zijn roer o-
ver de snuyt geslagen dat hy doen eerst ter aerden viel/ ende Willem Gijlen hem ^{ende om-}
op't lijf/ ende sleet hem de stroot af. Daer inde hebben sy de doode lichamen den ^{gebracht.}
7. Septembrijs op het Staten Eylant begraven/ den Beer gebult/ ende t vel t' Am-
sterdam gebracht.

Den 9. Septembrijs zijn sy van't Staten Eylant t' zepl ghegaen/ maer het ijs
quam so veel ende geweldig in/ dat sy niet doot en mochten/ ende 's abonts moe-
ten weder heeren daer sy 's morgens waren af-gebaren/ zepende den Admirael
ende 't Jacht van Rotterdam op de klippen/ doch sonder groote schade daer afra-
kende. Den 11. dito zepden sy weder inde Cartarische zee/ maer gheraecten
ander werf in veel ijs/ alsoo dat sy wederom na de Weygars zepden/ ende setteden
t by de Cruys-hoeck. Den 14. begost het weer te beteren/ de wint liep ten n.w.
en de stroom quam sijf uyt de Cartarische zee loopen/ Des selven daegs voeren
sy aen d'ander zijde van de Weygars nae 't vasse lant/ om 't Canael te diepen/ ende
voeren heel inde bocht achter het Eylant met de steert, daer sy een kleyn huyshen
van hout vonden/ ende een groot afwatinge. 's Morgens wonden sy 't anker
aen voozt en de steng om hoog/ meenende ander-mael te verfoecken om hare rep-
se te verborderen/ maer d' Admirael van ander meeninge zijnde is blijven leggen.
Den 15. 's morgens quam het ijs wederom het oost-eynd van de Weygars indij-
ben/ so dat sy strack gedwongen waren hare ankers te lichten/ en zijn des selven
daeghs 't west-eynde van de Weygars weder uyt-ghelept met de heele biote naer
huyt toe. Den 30. dito quamen sy in 't Eplant Wardhuys, daer wy elders bjes-
der van schijven sullen/ ende lagen daer tot den 10. Octobrijs/ op welken dagh
sy wederom 't zepl gingen/ ende zijn den 18. Novembrijs daer aen in de Maes ge-
komen/ na dat sy uyt-geweest hadden vier maenden ende sestien daegen.

Kort verhael van de derde, ende aller-wonderbaerlijckxste,

feldtsaemste, jae te vooren noyt dier-ghelijcke ghehoorde Seylagie, by den voornomden Willem Barentsz, achter Noorweghen, Moscovien ende Tartarien om, naer Cathay ende China gedaen, uyt de name ende van wegen des Eerbaren Raets der vermaerder Stadt Amderstam, in den jare 1596.

Mede ghetoghen uyt het Journael des voornomden Gerrits de Veer.

NDa dat nu/so hier bozen verhaelt is/ de seben schepen van de Doozder repse wederom 't hups gekomen waren/ende dat niet met sodanigen bzuucht als men wel gehoopt hadde/so is by de Ed. Mog. Heeren Staten Generael op alles goet ondersoeck gedaen/ende de sake in beraet genomen/ of men noch ten derden male van 's lants wegen eenige toerustinghe soude doen/om de selve dooz-gemen repse/ indien 't doenlick ware/tot een goet ende gewenscht eynde te bzingen/ Doch is na lange ende rijpe deliberatie 't selve by de dooz-gemelde Heeren afgestemt. Van so daer noch eenige waren / 't 37 steden of kooplieden/die sulcx bzeeder souden willen verfoecken tot haren koste/bien wilden sy/by aldien de repse wel volbzacht wierde/en het blijcken konde dat men de passagie befeplen mocht/geerne een goede bereeringhe van 's lants wegen doen / noemende tot dien eynde een merckeliche somme gels. Over sulcx zijnder echter by den Eerbar Raet der wijt vermaerde koop-stadt Amstelredam in 't beginsel des jaers 1596. twee schepen toegerust/daer van het scheep-volck op tweederlep conditie aengenomen zijn geworden/te weten/ wat sy hebben souden sase onverrechter sake wederom quam/ende daer-en-tegens watse hebben souden/indien sy de repse volbzachten/haer in sulcken geballe/belovende/om haer moedigh te maken/ een merckeliche goede besooninghe / ende so veel ongehonde personen daer toe nemende als sy eenighsing mochten / om te min dooz den treck tot wijf ende hinderen in't werck te verfsagen / of van de repse afgetogente worden. Op dese conditie zijn de twee schepen in 't beginsel van Maey des voorsz. jaers sept-rede ghetweest / op 't een was als Schipper ende Commis van de koopmanschappen de voornomde Jacob van Heemskerck Heyndericksz, ende Willem Barentsz als Oppeer-Stuerman / Op 't ander Jan Cornelisz Rijp, als schipper ende Commis vande koopmanschappen by den koop-luyden daer inne ghescheept. Den 18. Maey seplden sy dooz de tweede maal uyt het Die / ende den 22. kregen sy de Sepotische Eplanden van Hitzlant ende Fayerhil in 't ghesichte. Den 30. waeren sy op de hooghte van 69. graden 24. min. ende en hadden den eersten Junij geen nacht.

Den 2. dito/ omtrent 3.3.0. Son sagen sy een seer wonderlich Hemel-tepcken/ een eke zjde vande sonne scheen noch een Son/ en daer liepen twee regenbogen dooz alle drie de Sonnen henen/en daer-en-boben noch twee regenbogen/ de eene wijt rondomme de Sonnen / de andere dwars dooz het groote rontd/ dit groote rontd stont de onderste kant verheben boben den horizon 28. graden / Des mid-daghs als de Son op sijn hooghte was / bebant men dooz 't meten des Astro-labiums/ dat sy waren op de hooghte van 71. graden.

't Schip van Jan Cornelisz hielt de loef van Willem Barentsz, ende quam niet tot hem

Wonders
lijck
hemel-tep-
cken

hem
dach
malk
aeng
tot a
Hacr
daer
o. ver
aen t
de da
de Jan
gaen
te ge
her so
Der
eerste
ontber
Die o
't mel
was/
was d
to beb
nen / a
als gr
in noch
grad.
land t
rijckel
het sch
ten had
noegh
doet d
onbesch
sagh/ n
een wit
am den
sp 't nie
Corneli
wel brie
ken/ so t
schip/en
bequam
zeplden
ding in 3
het een d
van hem
Den
tot dat s

erbaerlijckxste,
 lagie, by den voor-
 ende Tartarien om,
 des Eerbaren Raets

ts de Veer.

de Poozder repse
 ngen bzeught als
 Generael op alles
 en noch ten berden
 e selve vooz-gena-
 ende te bzingen/
 elve Weeren afge-
 den/die sulcx bze-
 liden de repse wel
 eplen mocht/geer-
 tot dien eynde een
 are Raet ber wijt
 96. twee schepen
 ingenomen zijn ge-
 vedecom quam/
 bzachten/haer in
 helicke goede be-
 als sp eenighsma
 werck te vertfa-
 de twee schepen
 op 't een was als
 oemde Jacob van
 tuerman / Op 't
 manschappen by
 vooz de tweede
 den van Witzlant
 e van 69. graden

Demel-tepeken/
 twee regenbogen
 enbogen/de eene
 rontd/dit groote
 den / Des mid-
 neten des Astro-
 de quam niet tot
 hem

Om 't Noorden nae China.

11

hem af/maer dese gingh den anderen een streeck in't gemoet/n.o. aen/want hem
 bocht hy was al te westelick/so 't oock namaels bleeck. Als sp nu des abonts by
 malkanderen quamen sepde hem Willem Barentsz dat sp noch bet oostelick moeste
 aengaen/om dat sp te verre westwaert waren/maer Jan Cornelisz Stuurman gaf
 tot antwoorde / dat sp niet en begeerden in den Anham van de Weygats te wesen.
 Daer cours was n. o. ten n. ende waren wel 60. mijlen t'zeewaert van't Landt/
 daerom had men doen meynde Willem, veel eer behoozt o.n.o. aen te gaen/als n.n.
 o. vermits sp sulcken stuck om de west waren/ jae men hadde veel eer behoozt oost
 aen te gaen/ten minsten een deel mijlen/tot dat men weder te recht gebzacht had-
 de dat dooz de quade winden verlozen was. Doch en wilde dies niet tegensfaen-
 de Jan Cornelisz anders niet dan n.n.o. aengaen/ meynende als sp oostelicker aen-
 gaen soudent/ dat sp dan in de Weygats soudent komen/dies hem Willem een streeck
 te gemoet gingh/ ende seplden n.o. ten n. aen/ daer sp anders n.o. ja noch oostelic-
 ker soudent aen gegaaen hebben.

Den 5. Junij sagen sp 't eerste hs/ dat haer seer wonder gaf/ ende meynden in't
 eerste dat het witte zwanen waren/ so dat een van haer wandelende op 't verdeck
 onversiens begon te roepen met luyder stemme / datter witte zwanen zwommen/
 Die onder waren sulcx hoozende sprongen sucx op / ende sagen dat het hs was/
 't welck vande grooten hoop af quam dzyben/ende mit's dien het tegen den abont
 was/ wel zwanen gheleek. Des middernachts seplden sp daer dooz/ ende doen
 was de Son wel ontrent een graed boven den horizon in 't Poozden Den 7. di-
 to bevonden sp des Peols hooghte 74. graden/ende seplden al langhs het hs he-
 nen / als of sp tusschen twee landen ghezeyt hadden : Het water was soo groen
 als gras/ ende sp vermoeden datse by Groenlant waren/ komende lanckr om meer
 in noch dicker hs. Den 9. vonden sp een Eplant leggende op de hooghte van 74.
 grad. 30. min. ende was na haer gissinge ontrent vijf mijlen groot. Den 11. aen
 landt harende vonden sp daer seer veel Weeuwen eperen/ ende waren in groot pe-
 rryckel van haer luyf/ want sp gingen een steple snee-berg op/ en in't afgaen scheen
 het schier dat sp alle den hals soudent gebzoken hebben/ so stepl was 't/maer sp set-
 ten haer neder/ ende gleden also daer af/ 't welck bzeesselick was om sien/als ge-
 noeghsaen geschapen zijnde armen ende beenen te sullen bzeeken/ om datter aen de
 voet vanden berg seer veel klippen waren/doch sp quamen dooz Gods hulpe noch
 onbeschadigt neder. Willem Barentsz, die terwylen inde schuyt was/ende dit aen-
 sagh/ was noch meer verschickt als sp selve. Den 12. dito sagen sp 's mozgens
 een witte beer/ ende roepden met de schuyt naer hem toe/ meenende hem een strick
 om den hals te werpen/ maer by hem komende/ vonden hem soo gheweldigh/ dat
 sp 't niet en doozten bestaen / hadden derhalven meer gheweert ende volck/ ende Jan
 Cornelisz maets quamen haer mede te hulpe / Daer bestreden sp 't samen den beer
 wel vier glasen langh/ ende hieuwen hem ten laetsten met een byl 't hooft in stuc-
 ken/ so dat de boot daer nae volghde : Daer nae bzaechten sp hem in Jan Cornelisz
 schip/en bildent hem/ zyn huyt was 12 voeten lang/aten oock van zyn vleesch/doch
 beguam haer niet wel. Dit Eplandt noemden sp 't Beren-Eylant. Den 13. dito
 seplden sp van het Eplant af / ende den 14. teghens den abont sagen sp een groot
 ding in zee dzyben/ meynende dat het een schip was/maer daer by komende was
 het een doode Walvisch/ daer groote menighte van Weeuwen op saten/ ende gaf
 van hem een groote stanch.

Den 17. en 18. Junij sagen sp weder geweldigh hs/en seplden daer langhs hené/
 tot dat sp aen den hoeck quamen/ die zupt van haer af lagh: Sp labeerden een tijt
 langh;

Gheschit
 tusschen
 de Stuer-
 luyde van
 de twee
 schepen.

Beren-
 Eplant.

Beer by
 de Schip
 luyt doot.
 gestlagen.

lang om daer boven te komen/maer konden niet bedryven. Den 19. sagen sy we-
 der lant/ ende namen der Sonnen hoogte / bevindende dat sy waren op 80. grad.
 11. minuten. Dit lant was seer groot / en sy sepiden daer by henen westelike aen
 tot de 79. grad. daer sy een goede reede vonden/ doch konden niet naerder het lant
 komen/ vernits de wint n.o. was/ recht van't lant af / en de Wape strechte recht
 noozden en zupden in zee. Den 21. dito wierpen sy 't ancker in de gront op 18. va-
 dem boozt 't lant/ en voerent same met Jan Cornelisz volck aen de west-zyde van't
 lant/ om ballast te halen/ waer met sy aen boozt komende / weder een witte Beer
 sagen/die na haer schip toe quam zwemmen. Hier boozt stondē sy van hare arbept
 af/ vielē gesamender hant te boot/ en roepden hem na/maer hy zwom/wel een myl
 t'zeewaert in/ Sy volgdē hem met drie schuytē achter aen/ en sloegē meest al haer
 aen de steven van d' een schuyt/ t'welch indien het so wel in 't midden geweest had-
 de/ hy soude misschien de schuyt om geruckt hebben/ so geweldigh sijnsē met
 klauwen; Eynclich hebben de drie schuyten met volck hem vermeestert/doot ge-
 slagen/t' seheep gebzacht ende gevilt/ sijn huvt was 13. voet langh.

Nach et
 beer doot
 geslagen.

Daer nae roepden sy met haer schuyt wel een myl te landwaert in / daer was
 een goede haven/ 16. 12. ende 10. vadem diep/ ende al boozt roepende bevonden sy
 dat aen de oost-zyde twee Eyclanden waren/ die haer oost in zee strekten. Aen de
 west-zyde wasser mede een geweldigen Inham/ ende leech wel mede een Eyclandt
 te wesen. Doen roepden sy boozt aen't Eyclant dat inde midden lagh/ ende vonden
 daer veel eperen van Rotgansē / die sy op 't nest sagghen sitten/ ende verjaegghden/
 smijtende een van de selve met een steen doot/die sy hoorlētē met ontrent 60. eperē
 daer toe. Dit waren opzichte Rotgansē alsser in Hollant op Wieringe in groot-
 ten menichte alle jaers ober-komen ende gevangen worden/ die men tot noch toe
 niet geweten en heeft waer sy haer eperen leggē ende upt broeden; Daerom sou-
 mige schippers haer niet ontsien hebben te schijvē/datse in Schot-lant aen booz-
 men wassen/en dat de vruchten der selve boomen die in 't water vallen gansckup-
 kens zyn/ ende strax beginnen te zwemmen/ maer die op't lant ballen/ bersten in
 stucken/ ende komen te niet. Dit blyckt nu contrarie/ende is niet te verwonderen
 dat niemant tot noch toe geweten heeft/waer dese vogels haer eperen leggen/na-
 dien noyt Mensche/ dat men weet/ op de 80. graden geweest heeft/ ende dit landt
 noyt bekent is gheweest / veel min dat de Rotgansē daer op haer jonghen broe-
 den.

Rotgan-
 sen/ ende
 waer sy
 haer epe-
 ren upt-
 broeden.

Hier staet noch te bemercken/ hoc-wel dit lant ('t welch wy achten Groenlant
 te zyn) op 80. graden ende noch hooger is leggende / datter ebenwel loover ende
 gras op wast/ oock gras etende dieren op zyn/ als Rhyeden en andere/daer noch
 gras op Nova Sembla, dat wel vier grad. stijf verder van de Noortpool lept/noch
 loover noch gras en wast/ende niet dan vleysch-etende dieren / als Beeren ende
 Dossen op zyn.

I N W E R P.

„ Dit lant/dat de schijver deses Journaels vermeynt Groenlant te zyn/is het
 „ aller-noordelijckste lant dat tot noch toe opt in kennisse is gekomen/ ende leydt
 „ tusschen Groenlant (dat onder de kroon van Noorwegen behoort) en Nava Sem-
 „ bla (dat den Muscovijt toe-komt) recht tegen ober ten noozden van Finmarcken,
 „ ofte (soo 't in 't gemeen genoemt wert) Noorlant in Noorwegen, streckende (na
 „ so veelē als van de onse tot noch bevonden is) van de 76. tot boven de 80. graed/
 „ ende

Maerbet
 schijff
 vinge ha-
 e land op
 80. grad.

ende volg
 lem Baren
 meest van
 zijde de
 gewozden
 ten n. w.
 vonden h
 gesonden
 (soo men t
 sche Com
 lant Wisc
 te vonden.
 it sber
 wy
 gen de
 legen (sc
 plant (d
 oben booz
 dit landt n
 weert geh
 lant ber
 en twi
 noorde
 efche ha
 ter in 't
 den dagh
 komt h
 t hactje
 dat dae
 gheraet
 e seggh
 zison is
 nie equ
 der wa
 h soo di
 in en h
 noch soo w
 mager w
 de is dat de
 oben den f
 ieten/ da
 nebel en
 dzyden
 heeps-b
 er booz is
 ten/daer
 en is be
 n sieter a

Om 't Noorden nae China.

13

.sagen sy we-
n op 80. grad.
westelick aen
verder het lant
streecke recht
ont op 18. va-
est-zijde van't
en witte Beer
en hare arbept
n/wel een myl
meest al haer
ven eens vooz
geweest had-
ijne met
stert/doot ge-

n/ daer was
e bevonden sy
kten. Aende
een Eplandt
/ende vonden
verjaeghden/
ent 60. eper
ingē in groot
tot noch toe
Daerom som-
lant aen boos-
n ganskeupe-
en/ bersten in
verwonderen
en leggen/na-
ende dit landt
onghen bzoer-
en Groenlant
el loover ende
re/daer noch
ool lept/noch
Beeren ende

te zyn/is het
en/ende lepdt
en Nava Sem-
Finmarcken,
reckende (na
de 80. graed/
ende

ende volgens dien/60. Duysche mijlen langh zijnde. Het geschil tusschen Wil-
lem Barentsz ende Jan Corne'isz, hier vozen geroert/ is eppentlielc de oorzacke ge-
weest van deses landts vin. inghe/ 't welck aen de west-kust by haer ontdeekt
zijnde/ wederom anno 1608. van Henrick Hurlon vooz d' Engelschen is beseylt
geworzen/ die (soo J. Hondius in zijn groate Planispherische werelt-haert sept)
ten n. w. van dit lant op de hoogte van 81. en 82. graden een vaste ijs-kust ge-
vonden heeft. Sedert dien tijdt hebben sy alle somers eenige schepen derwaert
gesonden/ om Walrusch-randen/ ende Walbisch-kuwens/ ofte Walbisch-been
(soo men dat noemt) te halen/ ende traen te branden / welke visscherij de Rus-
sche Compagnie van Londen allec heeft gehad/ tot dat anno 1612. die van Hol-
lant Wiscapen/ en Dancrick mede begonnen: hebben hare schepen derwaert
te senden. De kennisse die wy tot noch toe van dit Nieuwe Landt/ by de onse
mits bergghen/ by de Engelsche Grenlant genaemt/ hebben kommen bekomen/
wy hier nae in een cartjen afbeelden/ waer in wy ten meesten deele noch
nagen de teekeninge van John Daniel tot Londen geschreeven anno 1612. 't Is
legen (soo vozen geseyt is) tusschen de 76. ende 80. grad. n. n. w. van't Beeren
Eplant (dat boven Noozweghen leydt) in een streecke die by d' oude niet sonder
vonden vooz onbewoonlijck is ghehouden gheweest om haer groote koude/ daer
dit landt meer van mede deelt als eenigh ander / ende al ist datter geen landt ter
werelt gevonden wort/ daer minder nacht ofte duysternis aen den Hemel komt
wan behalven dat de Sonne des somers nae den langen dach van hondert se-
ven en twintigh mael xxiij uren (die inde Bape der Engelschen is) des nachts
der noozden so weynigh onder den horizon daelt / dat het licht in 't geheele So-
nnesche half-jaer gheensins en kan van den Hemel wegh gaen / ende behalven
datter in 't Wintersche half-jaer twee volle maenden zyn dat de Sonne in 't
dageen maect van twaelf / elf / tien / ende soo voort tot een uren langh/
komt by noch / selfs als by op sijn aller laegghste in 't zupen is/ te weten
t hartjen van de langhe nacht aldaer op 12. graden nae aen den horizon/
dat daer ter plaetsen/ te weten op 80. graden/ noch alle etmalen 't licht des
gheraets aen den Hemel ghesien wort/ want (ghelijck Ptolemeus. ende an-
de segghen) wy sien den dageraet als de Sonne noch 18. graden beneden den
horizon is.] Soo en is 't noch anders in geenighe landen/ van alle die benoozden
nie equinoctiael sijn gelegghen/ minder oft korter tijt Sonter/ noch oock met
der warmte. Want den 13. Junij des voozleden Jaers 1613. lagh 't ijs
soo dicht aen de kust ende in de monden van de havens/ datter de Schepen
in en konden/ en de snee (die daer op veel plaetsen altoos blijft leggen) was
soo weynigh gedopt / dat de Rheen gheen voetsel wisten te krijghen/ ende
so mager waren als stocken. d' Oorzake van dese ober-lange winter ende kou-
de is dat de Sonne aldaer ten hoogsten maer en klimt tot de 33. grad. 40. min.
vonden den horizon / ende sijn stralen der halben aldaer soo scheef by 't belt henen
vieten/ dat sy de gront zwaerlick konnen tot warmte bzenghen/ daerom oock
nebel ende damp/ die upt het aerdtrijck rijst/ niet en kan van de warmte wech-
vzeben worden/ maer blijft op 't gheberghte ende op de Zee drijven/ dat het
heeps-volck al-te-met qualick een Schips-langhte van haer kommen sien.
er dooz is het oock dat dit lant (welck noch maer en is bekent aen de Zee-
ten/ daer men niet en siet dan hooge besneude bergen met sommige pleypen)
en is bewassen met geboomte/ noch strupcken/ oft eenighe vuzchten / ende
n sieter anders gheen groente dan kort dicht mosch / dat upt den gelen siet/

Dagh bā
127. et
malen.

Gewas-
ban die
Landt.
ende.

Sijn ge-
drieten.

ende daer onder veel blauwe bloemtiens / doch segghen de schiplot dat sy daer
ook groen gras ghesien hebben. t Gbedierte dat men daer ghesien heeft zijn
witte Bieren (grooter dan Ossen) ende Hertten oft Aheen/ Dese Aheen wonden
op 't mosch daer vooz af gheseydt is / ende waren in nuin dan een maent tijdt
dat onse sechpen daer op de kust lagen/ soo vet gheworden/ dat het een lust was
daer af te eten / hebben rugge hooznen / ende zijn wat klepnder dan onse Her-
ten/ waren de menschen soo ongewoon/ ende soo wepnigh schou daer onse Her-
het ghebeert is / dat secker man een Ahee met een musket loot getrest hebben
de/ het gequetste beest selfs tegen de man aen liep/ soo dat hy om verre viel. Sy
hebbende voozte witte/ grijsse / ende oock eenighe zwarte Dossen ghesien/ ende

Eenhooz-
nen.

d' Engelsche hebden secker hooznen ghevonden/ welke de kenners seggen
dat opzichte eenhooznen zijn / daer van dat oock de vooz-leden Sommer een is o-
der-ghelijck by de onse / maer van wat ghedierte sy komen en kan men als

Walvis-
schen/ en-
de hoe sy
ghevanden
zijn wo-
den.

noch niet weten. In de monden van de havens komen groote Walvischen
van verscheyden soozten / die veel al 80. ende meer voeren langh zyn / ende so
vet / dat het speck daer af komende meest al versoden kan worden tot traen
Daer zijnder die gheen binnen en hebben op de rugge/ maer binnens s' mont
hebbense groote lange baerden/ dat zijn vlijmen die de grootste een vaem langh
zjn/ ende sommighe noch langher / sodanige wozen der upt een backhups 600
gheshaelt / ende hanghen haer kams ghewijse boven upt de mond ter plaetse
daer andere visschen haer tanden hebben / doch alleenlick boven/ de voozste en
de achterste zjn seer kleyn / soo datter maer 400. vooz koopmans goedt ghete-
worden / ende dit is vooz dees tijdt een van de yostelickste waren die op dese
kust te halen zijn. Ter zijden achter 't hooft hebben sy groote binnen / daer sy
achter gheschooten worden met de harpoenen / om dat sy daer de quetsuer be-
ghevoelen. Als sy de wonde voelen / ende 't bloedt haer in 't hooft loopt / so
blasen sy 't water ende bloedt tot de neusgaten upt/ die sy boven op 't hooft heb-
ben/ soo hoogh als de toppen van de masten. Als de visch nu zjn tocht gedaen
heeft nae de gront/ ende hem selven moede ghemaect / soo palmen de saloupen
aen/ ende schieten hem met schichten in 't dal dat hy op 't hooft heeft/ want an-
ders konnen sy hem qualick dooden. Sy hebben een dicke zwarte hupt daer
een bliesken over heen loopt so glat ende zwart als satijn. Haer aers is een sooz-
te van viskens klepnder als garnae / die sy met open kele al zwenmende van
ghen/ ende 't backhups toesluptende inzwelghen. Behalven dese zwarte Wal-
visschen zijnder oock witte/ doch en worden niet vooz goedt ghesouden. Men
zijnder oock Swaertvisschen ende Schelvis/ maer wepnigh. Watervoghels
zijnder seer veel ende sonderlingh Meeuwen/ die by menighe op de kringen van
de Walvisschen gaen sitten / tweederley dupchers / Papegayen oft Lammen
hier vozen beschreben/ Gansen/ Eynen/ die daer seer groote eperen leggen
de wonder veel Rotgansen. Wat unelwaerts vindtmen de Walrussen/ die nu
wel mochten Zee-Oliphanten noemen / om dat sy in groote van lichaem end
tanden den Oliphant schier ghelijck zijn. Vore hupt/ al is 't dat hy upter mate
dick is/ ja so seer dat men t Amsterdam een ghesien heeft van 400. pondt swaer
is nochtans wepnig. Merdt / om dat hy te blarigh is. Sy hebben seer ve
speck om Traen af te nemen. Waermeer sy haers ghelicke sien doodt ghe
slaghen leggen / soo klepden se op de doobe by sulcken menighe dat sy die doo-
boepen ende berderden. Sy nylen inwaerts op 't versche afwater leggen
de zee-honden seer vaneert met de onse. Ende dit is de innerste kenni-

Gebogel-
te.

Walrus-
sen.

die w
Den
nae/ de
zwenm
ghema
van 't
sien de
ben sy
ghelijc
af zwor
landt u
pas / r
groot st
Dalrus
vlden
ghen J
overen
best-zi
ghen
de s' h
roegen
er zjn
ndelic
iliz so
an in-l
ch hy
pdt ae
an Can
ginge
des P
illough
Den r
ver S
sp bo
t daer
t. Sy
der sp h
heft van
/ wer
antsch
/ om 'i
nen vooz
rugge
n/ end
eerst t
ant 't i
pen de
h na b

Om 't Noorden nae China.

tsz.

die wy van dit landt ende sijn ghebdierten tot noch toe behomen hebben.

Den 23. Junij voerder een deel van haer volck aen lant / om te sien hoe be. i de naelbe van 't compass waerachte. Terwylen quam daer een witte beer na 't schip aenmenen / ende soude daer in gheklommen hebben hadden sy gheen gheroop ghemacht / sy schoten nae hem niet een roer / waer dooz hy weder af zwom van 't schip nae 't Eplandt daer d' andere maets op waren / 't welck sy 't sepepe siende na 't lant toe-seyden / ende seer bestonden te roepen / so dat d' andere meyn den sy hadden 't schip op een klip gheseyldt / ende daer over seer banghe waeren / gelijck oock de Beer dooz 't geroep soo verschickte dat hy wederom van 't landt af zwom / daer in sy op 't schip seer verblyt waeren / overmidts de maets die aen landt waeren gheen gheveer en hadden. Nengaende de wzaekinghe van 't compass / wert bevonden dat het seheelde 16. graden. Den 24. dito roepden sy een groot stuck inne waerts aen / ende te lande ghegaen zijnde / vonden aldaer twee Dalruffe tanden / wegende t' samen ses pondt / niet noch eenige klepne. Den 25. seyden sy langhs het lant henen op de 79. graden / daer vonden sy een gheweldighen Juhau / ende seyden daer wel 10. mijlen in / dan moestender wederom wpt overen vermits contrarie wint. Den 28. raecten sy boven den hoeck die aen de west-zijde lagh / daer de vogels in soo groote menigthe waeren / dat se plotselick ghyghen deseyden aen vloghen. Den 29. moesten sy van 't landt af wijcken om des ijs wille / ende seyden tot op de 76. graden 50. minuten. Den eersten Julij wegen sy wederom 't Beeren Eylant in 't gesichte / ende doen quam Ian Cornelisz met sijn Officiers haer aen boozdt / alwaer sy van contrarie meyninghe zijnde / ondelick t' samen verdzoeghen dat elk sijn cours soude volghen / ende Ian Cornelisz soude / volghens sijn begeerte / wederom seplen op 80. graden / vermits hy an in-beelde aen de oost-zijde van dat landt lichtelick dooz te fullen raken / ghe- ruck hy oock vadelick roozden aen is ghegaen : Daer-en- tegen Willem Barentsz seydt aen / van wegen 't ijs. Den 11. dito gisten sy haer te wesen recht 3. ende n. van Candinoes, dat is de ooster-hoeck van de Witte zee / die 3. van haer lagh / en- gingen 3. ende 3. ten o. aen op de hooghte van 72. graden. Den 13. bevonden des Pools hooghte 73. graden / ende vermoeden dat sy waeren by Sir Huygh Willoughbijs landt.

Den 17. Julij waren sy op de hooghte van 74. graden. 40. min. ende omtrent over Son sagen sy 't lant van Nova Zembla omtrent Lomsbaey. Den 18. raecte sy boven den hoeck van des Admiraliteyts Eylant, ende den 19. aen 't Cruys Ey- landt, daer sy 't den 20. onder geset hebben / want konden niet verder / overmits het ijs. Sy roepden doen met haer achten aen lant / ende gingen na 't eene Cruys toe / daer sy haer wat rusteden / om boozt nae 't ander. Cruys te gaen / (dit Eplandt heest van dese twee Cruysen sijn naem gekregen.) Doen sy nu op de wegh wa- ren / werdense twee Beeren siende by 't ander Cruys / dies sy verschickten / als- want sch g'een geweer by haer hebbeide. De beeren rechten sich stept by 't Cruys / om 't volck wel te besien / want sy rupcken veel nauwer dan sy sien / ende qua- men boozt daer op aen. De Scheeps-lup niet wepnigh bezeeft zijnde / ginghen rugge nae de schuyt toe / altemet deerlijck om siende of de Beeren oock volghen / ende sochten t' ontloopen / maer de Schipper wederhieltse / segghende / dat 't is beter dat wy by malhanderen blijde / ende pzoeven of wy haer met ons- sen verbaert moghen maecken : Soo gingen sy dan al soetjens ende ghesta- dy na de schuyt toe / ende ontquament / wel sijde zijnde dat sy 't vertellen moech- ten.

16 Derde Schip-vaert van Willem Barentsz.

ten ende den kattendans so ontsprongen waren. Den 21. Julij wert des Pools hooghte bevonden te zijn 76. graden 15. minuten / ende de afwijkinghe van de naelde 26. graden sijf.

Den 6. Augusti quamen sy boven den hoek van Nassouw, ende den 7. by de hoek van den Trooft, daer sy lange tijdt naer verlanght hadden. 's Avonds kregghen sy mistigh weder / soo dat sy het schip aen een schos ijs moesten vast maekken / die 36 badem onder 't water vast lagh / ende wel 16. badem daer boven / soo dat sy 52. badem dick was. Den 9. dito noch leggende aen dit groote stuck ijs / so de Schipper boven ging wandelen / hoozde hy een beest snupben / ende buyten hoozd siende / lagh daer een groote Beer aen 't schip / daer ober de Schipper luyde began te roepen / soo dat de maets boven quamen / ende sagghen den Beer aen de schuyt leggen om met sijn klauwen daer in te klimmen / maer sy maecten een groot gheroep / daer dooz hy verschrickte / ende zwoom een stuck wegh / dan keerde de terfsondt wederom achter een groote schos ijs daer sy aen vast lagghen / ende trat stoutelick nae haer toe / om hooz by 't schip op te klimmen / maer de maets hadden boven op 't schip het schuyten-sepl gheschooten / ende lagen met vier roers hooz op 't Bzaedt-spit: De Beer wert gheschooten / soo dat hy wegh liep / hy sneeude soo seer / dat sy niet sien konden waer hy verwoer / doch vermoeden dat hy achter een hoogghen heubel bleef legghen / die daer veel op de ijs-schos waren.

En ijs-
schol 54.
badem
dick.

Worder-
lij: de ijs-
gangh.

Den 10. Augusti began 't ijs gheweldigh te drijven / ende sy bemerkten doer noch eerst dat het groote stuck ijs / daer sy aen ghemeert lagen / vast aen de grondt was / want het ander ijs dreef altemael daer hooz by: Hier dooz waren sy seer bezest dat se in 't ijs souden mogen beknelst worden / deden derhalven groote naerfinghepdt / arbeyp ende blijt om van daer te komen / ende seplden op 't ijs dat het al kraeckte watter ontrent was / raeckende noch aen een ander schos ijs / daer sy 't wederom vast aen maecten met het werp-anker dat sy daer op bzachten / ende bleven daer legghen tot den avondt toe. Als sy nu 's avonts gegeten hadden in 't eerste quartier / soo began de selve schos ijs soo schrickelijck te bersten ende te scheuren / dat het met geen woozden is upt te drukken / sy lagghen met de steven daer aen / vierden daerom haer touw / ende raecten alsoo daer af: Het scheurde met een eyffelick ghekraeck in meer dan 400. stucken / onder 't water / daer 't op de grondt lagh / was 10. badem dick / ende boven water twee badem. Dan daer quamen sy weder aen een ander groote schos ijs / die ses badem onder water lagh / daer maecten sy aen elke spde een touw vast / ende sagen doen noch een ander schos wat van haer in zee vast legghen / die in de hooghte spits toegingh als het spits van een toozen / daer voeren sy aen / ende bevonden dat het wel 20. badem diep aen de grondt lagh / ende ruyt twaelf boven water. Den

Is schos
32. badem
dick.

11. Augusti roepden sy wederom aen noch een ander schos ijs / de welke sy bevonden 18. badem onder water vast aen de grondt te leggen / ende 10. daer boven. Den 12. seplden sy noch naerder onder 't lant / om van 't ijs niet geschooten te worden / want obernits de grootste drijvende ijs-schossen veel bademen diep dzeben soo waren sy dicht onder 't lant op 4. oft 5. badem beter daer van beschermte: Daer was een groote afwateringe van 't gheberghete / ende sy maecten het wederom vast aen een ijs-schos / ende noewden dien hoek den Kleynen Ys-hoek.

Helepen
Ishoek.

Den 13. Augusti 's mozghens quander een Beer om den oost-hoek van lant henen dicht by 't schip / ende een van de maets schoot hem 't been in stucken / maer sy huppelde noch met sijn drie pooten op een bergh / doch sy liepen hem ende slaegghen hem doot / bilden hem / ende bzachten de huydt in 't schip. Den 14.

Beer ge-
doodt.

quamen
groote
raecker
dooz sy
luyt-ruf
haer aen
den Beer
hde van
dat sy na
lant toe /
de kop / m
dat sy gr
onder ha
huyt bo
landt v
wel soo 3
haer ope
meynd
scheep s
to maer
dat sy n
gh.
nets wa
Den 21
ggen.
'n een st
ten van
aerde /
/ maer
oot ges
rs 't wa
Den 25
driyen /
nken / w
n openi
de waren
oy moest
by de Ys-h
daer in bes
ken / so wa
den hadde
linge te m
aren met
n de sijn
achter u
ghen / die
nchten /
n hebben.
quame

ij wert des Pools
wijckinghe van de

ende den 7. by de
n. s' Abonds kre-
moesten vast maec-
m daer boven/ so
t groote stuck ijs/
yben/ ende bupten
de Schipper luy-
ghen den Seer aen
er sp maerchten een
k wegh/ dan keer-
vast laghen/ ende
/ maer de maets
gen met vier roers
hp wegh liep/ hi
vermoeden dat hy
ijs-schos waren
bemerckten doen
/ vast aen de grom-
2 waren sp seer bo-
alben groote naer-
en op 't ijs dat he-
schos ijs/ daer sp
er op bzachten/ en
s gegeten hadden
iek te bersten ende
ghen met de steven
r af: Het scheur-
er 't water/ daer
ater twee badem
es badem onder
e fagen doen noch
hooghte spits toe-
bebonden dat he-
den water. Den
/ de welke sp be-
de 10. daer boven
geschoben te wor-
emen diep dzeven
a beschermt: Daer
aten het wederom
s-hoeck.
oost-hoeck van
't been in stucken
sp liepen hem
't schip. Den 11.
quamen

Om 't Noorden nae China.

17

quamen sp aen de Eylanden van Orangien, ende werden daer van't ijs beset by een
groote schos/ daer sp in groot perijckel waren om 't Schip te verliesen/ doch
raeckten met grooter moeyten aen't landt/ ende de wint quam van den 3. o. waer
dooz sp 't schip moesten verlegghen. Terwylle sp daer mede besigh ende seer
luot-rustigh waren/werter een Beer wacker die daer lagh en sliep/ ende trat tot
haer aen na 't schip toe/ so dat sy haren arbept moesten opschozten/ ende sich tegen
den Seer te weer stellen/ die sp dooz 't lijf schoten/ dat hy wegh liep nae d' ander
yde van 't Eylant/ ende begaf hem op een schos ijs/ maer ghelwaer werdende
dat sp na hem toe-roepden/ spzangh hy weder in 't water ende zwom wegh na 't
lant toe/ doch sy onderschepten hem den wegh/ ende hieuwen hem met een bijl in
de kop/maer hy doock 't elckens onder als sp met de bijl naar hem toe hieuwen/ so
dat sy groote moeyte hadden eer sp hem dooden konden. Den 16. dito roepden sy
under haer 10. met de Jacht nae 't vaste landt van Nova Sembla, ende haelden de
spuht boven op 't ijs om hoog/ klommen op een hoogen bergh/ ende pepden hoe
landt van haer lagh/bevindende dat het wel 3. o. ende 3.3.0. ende daer nae noch
wel soo 3. lagh/ daer upt sp een quaet vermoeden schiepen dat het lant 3. strechte/
maer open water sende in 't 3.0. ende 0.3.0. werden sp wederom seer verblijt/en-
meenden de reys was gewonnen/so dat sp nauw en wisten hoe sp d'a genoech
scheep souden komen om 't selvighe Willem Barentsz te verwittigen. Den 18.
to maechten sy gereetschap om 't seyl te gaen/ maer 't was al verloozen moepte/
so dat sy na veel vergeeffchen arbept weder quamen van daer sp gescheyden wa-
ren. Den 19. quamen sy boven den hock van Begeerte, daer dooz sp weder goets
hets ware/ maer geraeckte al weder in 't ijs/ so dat sy moesten te rugghe keeren.
Den 21. seylde sp een groot stuck inde Ys-haven, ende bleven dien naecht daer
ngen. 's Morgens haelden sp daer wederom upt/ ende maechten 't schip vast
in een stuck ijs/ daer sp op klommen/ ende haer niet genoech en konden verwon-
ten van de selfsaemheyt ende 't bzeende gedaente des selven: Het was boven
al aerde/ en sp vonden daer wel 40 eperen op/het sagh'er oock niet upt als ander
/ maer was laster blauw als een blauwen hemel/ alsoo datter onder 't bolck
oot gespreck van viel/ d' een sepde 't was ijs/ ende d' ander bezozen lant: Im-
ers 't was uptermate hoog/ en wel 18. badem onder/ en 10. boven water diek.
Den 25. Augusti omtrent 3. w. Son begost het ijs met de stroom weder upt
d' yben/ ende sp meenden besupden om Nova Sembla west aen na de Weygats te
ryben/ want overmits sp Nova Sembla nu al gepasseert waren/ ende nerghe-
n openinge en vonden/ soo gaven sp de moet verlozen om daer dooz te komen/
de waren van sinne weder naer huys te keeren/ maer komende aen de stroom-
by moesten weder te rugghe van't ijs/ dat daer seer vast lach. Den 26. so sp booz-
by de Ys-haven ghekomen waren/ begon 't ijs soo gheweldigh te d' yben/ dat sp
daer in beset werden: Ende hoe-wel sp grooten arbept deden om voort te gera-
ken/ so was 't ebenwel al te vergeefs/ ende by so verre het ijs zyn gangh gehou-
den hadde/ sp hadden dat mael d'ze mannen verlozen/ die op 't ijs waren om ope-
ninge te maken/ maer alsoo sp te rugghe dzeven/ ende het ijs daer de Mannen op
waren mede dzeef/ soo hebben sp gau ter handt zijnde in 't booz-by d' yben d' een
an de smijt ghegrepen/ d' ander aen de schoot/ ende de derde aen de groote bzag-
achter upt hingh/ ende quamen alsoo seer avontuerlijck met sulcke slingher-
ghen/ die sp waer namen/ noch behouden 't scheep/ daerse Godt grootelich af-
rechten/ want het was veel eer geschapē dat sp met het ijs wegh gedzeben sou-
en hebben.

Moet een
Beer ge-
doort.

Selfs-
hem ijs.

Sp wo-
den in 't
ijs beset/
ende ghe-
dwongen
aen de
west- zij-
de van de
stroom
te ver-
wint-
ten.

Op den selven dagh quamen sy des avonts aen de west-sijde van de Ys-haven, daer sy voozt de gheheele koude winter met grooter armoede / ellende ende verdriet moesten overblijven. Den 27. dreef het ijs rondom 't schip / ende also 't goot weer was / gingen een deel van de maets aen lant: Als sy nu een stuck weeghs gegaan waren / begon het tamelick upt den 3. o. te wapen / ende 't ijs geweldigh aen te setten vooz den boegh / dyyvende 't schip vooz wel vier voeten om hoogh / dat het achter sat als of 't met den aers in de grondt geseten hadde / ende scheen dat het daer soude vergaen hebben. Die in 't schip waeren setteden sluck den bock upt om haer lijf te behouden / endelieten een blagghe wapen / om d' andere die aen lant waeren te locken na 't schip te keeren. Dese siende de blagge wapen ende dat het schip alsoo op-gheschoven was / hebben sich al wat sy mochten derwaert ghehaest / meynende dat het schip al ghebersten was. Den 28. weech het ijs wat wegh / ende 't schip settede sich wederom recht / maer eer 't noch recht gingh sitten / was Willem Barentsz met de andere Stuurman vooz den boegh gaen besien hoe 't al gestelt / ende hoe veel het geresen was / ende terwijl sy doende waren ober knije ober elleboge om 't selve te meten / so berste 't schip op met sodanigh gekraeck / dat se meenden haer lijf quijt te zyn / niet wetende waer sy haer bergen souden. Den 29. als 't schip wederom gerecht was / maechten sy groote ghereetschap met pferre hoe-voeten ende andere instrumenten / om de ijsschossen / die op malkanderen geschoben laghen te bzen / maer 't was al te vergeefs / soo dat sy 't Godt moesten op-geven / ende van hem hulpe verwachten / want het ijs dreef niet wegh / dat haer hulpe doen konde. Den 30. begon 't ijs noch veel geweldigher als vooz heen op den anderen te schuppen tegghen 't schip aen / met een krachtige wint / ende groote jacht-snee / waer dooz 't gantsche schip op-geschoven ende geknelt wert / soo dat het alles begon te krahen ende te bersten watter om ende aen was / ende scheen aen hondert stucken te splijten / 'twelck soo schrikelick om hooren ende sien was / dat een de hayzen te berge stonden van 't afgrijselick schon-spel. In dese ghevaerlickheyt werdt het schip daer nae / doen 't ijs aen weder sijde tegghen malkanderen aen daer onder quam recht op inde hoogh te gedzeven / als of het met een vijfel op-gevijsel ware geweest. Den 31. werden sy wederom dooz 't geweldigh dzyben van 't ijs wel 4. oft 5. voeten daer op-geschoven met de voozsteven / ende 't achter-schip sat in een kloof ijs / daer dooz sy meynden / het roer soude van 't schuppen des ijs gebzijt geweest zyn / maer bzack eventwel met de pen in stucken / ende soo 't achter-schip in 't dzyvende ijs geweest hadde / gelijk als 't vooz-schip / 't gantsche vooz-schip soude op 't ijs geschoben geweest zyn / oft mogelick in de gront gekomen hebben / waer ober sy gantsch he dreeft waren / ende hadden haer schuyt ende boot al vooz upt op 't ijs gefet / om te noot haer te bergen. Maer omtrent 4. uren daer nae is 't ijs van selfs weder wegh gedzeven / dies sy so verblift waren als of sy haer leven gebonden hadden / om dat het schip nu wederom blot gewozden was. Sy hermaecten 't roer met de pen weder / ende hingen het upt de haecr op / ten epnde / of sy weder also geschoben werden / dat het dan soude ghebzijt zyn.

Den eersten Septembz is begon 't ijs wederom te schuppen / also dat het schip ober sijn gantsche lijf wel twee voeten op-schoof / maer bleef eventwel noch adicht. Des naemiddaeghs maechten sy ghereedtschap om de schuyt ende bock ober 't ijs aen landt te slepen. Den 2. begon 't schip wederom te schuppen van 't ijs / krakende ende barstende soo geweldigh / dat sy raetsaem vonden / niet tegenstaende 't quaet weer / de schuyt aen lant te bzingen met 13. tonnen bzoots en twee

haetgen
ben sy n
scheck a
de verfh
loef bz
maecht
't welck
bergen
een roer
't ijs ha
seer ober
dieht. I
nu / hett
prant ha
boot / w
inden no
oen puts
waer de
lande wa
te menig
gheeder
kloof / d
namende
en / ende
slepen i
Den 1
ndt / w
mannen
en dat sy
dan w
ederom
en herffs
edte te s
daer te r
bben da
schermt
mochter
h een go
n de stra
annen g
doscobie
nomen er
n ende b
ch wijde
n tot de
n gantsc
moeten
Den 15.

van de Ys-haven,
ellende ende ver-
/ende also 't goet
en stuck weeghs
't ijs geweldigh
eten om hoogh/
dde/ ende scheen
teden slucht den
ven/ om d' andere
de vlagge wapen
t sp mochten der-
den 28. weech het
eer 't noch recht
vooz den boegh
erwyle sp doende
t schip op met sa-
nde waer sp haer
raeckten sp groote
om de ijschossen/
l te vergeefs/ soo
ten/ want het ijs
ijs noch veel ge-
hijp aen/ met een
schip op-gescho-
te bersten watter
welch soo schyde-
den van 't afgrij-
r nae/ doen 't ijs
t op inde hoogh/
Den 31. werden
eten daer op-ge-
ijs/ daer dooz sp
zijn/ maer bzack
dende ijs geweest
p 't ijs geschoben
der sp gantsch he-
t ijs geset/ om ter-
k van selfs weder
vonden hadden
raeckten 't roer met
eder also gescho-

waetgens wijns/ om haer ter noot by probisie t' onder houden. Den 3. wer-
den sp wederom gaende van 't ijs daer sp regghens aen-gheparst laghen/soo dat de
scheck achter van de steven gheschoben wert/maer de planck en daer 't schip me-
de verhuypd was/ hiendense noch/ dat sp daer aen bleef hanghen: Het touw te
loef bzack mede stucken/ met een nieu kabel-touw dat sp op 't ijs hadden vast ge-
maecht/ dooz 't geweldigh aen-parsen van 't ijs/ maer 't schip bleef noch dicht/
't welck te verwonderen was/ om dat het ijs soo geweldigh zjij/ende dat omtrent
bergen dzeben soo groot als de Zoutbergen in Spaengien zjij/ende dat omtrent
een roer-schoot van 't schip. Den 5. dito als sp's avonts gegeten hadden/ quam
't ijs haer wederom besetten/ n werden dapper geparst/ so dat het schip gantsch
seer over zijd begon te hellen/ ende veel leet/ maer bleef dooz Godes genade noch
dicht. In sulcken noot vonden sp raetsaen/ haer oude sock/ met krupt/ loot/ roers/
nansketten/ ende ander geweer aen lant te bzengē/ om aldaer een tent of hutte ont-
rent hare schuyt/ die se aen-gezacht hadden/ te maken / namen oock sommigh
broot/ wijn/ en timmer- gereetschap mede/ om de boek wat te vernakē/ of sp haer
den noot mocht dienstig zjijn. Om 't schip en was so veel waters niet/ dat men
een puts vol had mogen scheppen. Den 7. gingender vijf van de maets niet/ dat men
maer de twee keerden weder/ ende dze gingen voozt omtrent een paer mijlen te-
landewaert in/ daer sp een Rivier van soet water vonden/ mitsgader oock groo-
te menigte van hout/ dat daer was konen dzyben/ ende eenige voetstappen van
Reeden ende Clanden/ als sp niet bet konden sien/ want de voeten waren ghe-
klooft/ d' eene grooter/ als d' andere / daer dooz sp sulcx vermoeden. Den 9. dito
namender 's nachts twee Beeren dicht by 't schip/ maer sp bliesen Trompet-
ten/ ende schotender nae/ doch en raecktense niet/ dooz dien 't doncker was/ ende
slepen weder wegh.

Den 11. Septembz is was het stil weder/ ende sp gingen met haer achten aen
landt/ wel versien van geweer/ om te sien of 't oock alsoo was als de ander dze
namen gheseyt hadden/ te weten / datter hout omtrent de Riviere lagh. Want
dat sp dus langhe ende menighmael omghezwerft hadden/ dan in 't ijs/ en
dan weder daer uyt/ ende nu bevonden dat sp daer vast bleben sitten/ ende niet
derom (als dickmaels vooz-henen) los en werden/ als oock om dat het nu na
herfst ende na de winter begon te gaen / soo heeft haer de noot ghedwongen
edt te schaffen/ ende den besten boegh/ na gheleghenthepdt/ vooz te wenden/ om
daer te verwinteren/ verwachtende wat avontuer Godt verleenen soude. Sp
oben dan raedt saem ghebonden/ om te beter vooz de koude ende wilde beesten
schermt te blyben/ een hutte oft huys op te slaen / om sich daer inne ten besten
mochten te onderhouden/ ende voozt de saecke Godt te bevelen. Hier toe heeft
y een goede onghewaende gheleghenthepdt gheopenbaer/ namentlijk / dat sp
in de strant vonden legghen eertighe boomen met wortelen met al/ gelijk de dyp
annen geseyt hadden/ die daer moesten zjijn komen dzyben / 'tzy uyt Cartarien/
doscobien/ oft van elders waer/ want op 't landt daer sp waren gantsch gheen
boomen en wassen. Van dese gheleghenthepdt / als offe haer Godt toeghesou-
n ende verleent hadde/ waren sp gantsch verblijdt/ verhopende dat haer Godt
sch wijders bystaen ende verlossen soude / want dit hout en diende haer niet al-
n tot de timmeragie van 't huys/ maer oock tot bzantshout/ daer mede sp haer
n gantschen winter onthielden/ sullende ander s ongetwijffelt van groote hou-
moeten vergaen hebben.

Den 15. Septembz is ir den mozzghenfont gincker een man op de wacht/ ende
daer

Schrijft
helijske
Daver-
Geli.

Sp he-
suyren
en huys
te maken
om in te
verwint-
teren/ en-
de binden
t' allen
ghelucke
hout daer
toe bies-
nende/ als
oock
bzant
hout om
van hou-
de niet te
verstaech
ten.

Dzie beere: daer quamen byz Beeren/daer van d'een achter een stuck ijs bleef legghen/ d'andere twee quamen op 't schip aen/ het scheeps-volck dit siende/ maecten gecer-
 den ko- schap om die te schieten. Daer stont juist een balp met vleesch op 't ijs om te ver-
 men nae't schip roe/ berschen (want dicht by 't schip was geen water) d'ene Beer stach sijn hooft op
 ende daer woer een den tobbe/ om een stuck vleesch daer upt te nemen/maer 'tbequam hem als de hant
 van ghe- de woest/want hy wert in sijn hooft geschoten dat hy daer doot bleef leggen/ en
 schoten. de verroerde sich niet met allen meer. Daer sagen sy doen een selfsaem schou-
 spel dat den anderen stil bleef staen/ ende star-doghde vast op sijn macker/ als ver-
 wondert zijnde waerom hy so stil mooght blijven legghen/ hy rooch daer aen/ ende
 siende dat hy nu doot was/ gingh ten laetsten wegh/ maer de maets loerden val-
 op hem/ om te sien of hy oock weder komen soude/ ghelijck hy dede / ende gingh
 op sijn achterste pooten staen/ om also op haer aen te komen/ van terwilen hy al
 so over epndt stont/so schoot hem een van 't volck door den buyck/ dat hy weder
 om op sijn vier voeten neder viel/ ende met een groot ghekrifsch wegh liep. De
 dooden Beer sneden sy den buyck op / haeldender 't inghewant upt/ ende stelde
 hem over epnde op sijn vier pooten/ om te laten bezien/ van meeninghe zijnde
 so sy met het schip los geraecht hadden hem in Holland te bzingen.

Daer na begonnen sy een slede te maken om het hout te slegen/ daer sy 't huy-
 meenden te setten. Op die tijt voozt in Zee wel twee vingeren dick. Den 16 de
 den sy d'eerste tocht om hout te halen/ ende bzachten dien dag vier balcken ober-
 hys ende snee/ bykans een myle weeghs verre/ 't vooz oock dien nacht twee vin-
 gheren dick. Den 17. ginghen sy met 13. mannen nae 't hout toe/ ende troche
 onder haer thienen vijf ende vijf elck een slede voozt/d' ander drie bleven by 'thou-
 om dat te behouwen. Sy deden ghemeynlyck twee tochten daeghs/ ende kn-
 ghen soo 't hout over hoop daer sy timmeren wilden. Den 21. was het soo hout
 dat sy de combuys beneden in 't rupm moesten bzinghen/om dat het boven alle
 hebvoozt. Den 23. sterf haer Timmerman/ ende sy begroeven hem den 24. orde
 de cinghel in een kloof van een bergh/ ontrent een af-wateringhe/ omdat sy ni-
 inde aerde en konden dooz de groote voest ende koude. Den 25. dito rechten sy
 balcken op van 't hups/ ende begonnen vast te timmeren/ dan hadde 't schip la-
 geworden/ souden het timmeren haest hebben laten staen/ ende ghereet ghewe-
 sijn wederom wegh te seplen/want daer te blijven lagh haer byz zwaer op 't han-
 maer also haer alle hope benomen was/ so moestense van de noot een deught ma-
 ken/ ende met liddtsaemhepdt verwachten wat upkomsse Godt verleenen soude.
 Den 26. was 't een weste windt ende open zee/ maer 't schip bleef evenwel van
 leggen/ alsoo dat het haer meer verbietse was/ als vzeughde. Sy waren doe
 noch 16. man sterck/ ende onder dat getal wasser al-te-met noch een sieck. De
 vooze en
 gewel- ge
 voest. 27. voozt het so geweligh/dat als sy een spijcker in de mont namen (so men in een
 timmeren veel gewoon is te doen/so bleef 't vel daer aen hangen/als men die in
 derom upt de want nam/ datter 't bloet na-dolghde/) ja 't was soo gheweligh
 hout/ dat sy 't qualick konden harden te arbeiden/ maer den uptersten noot del-
 haer daer in voozt varen. Den 30. was de wint o. ende o.3.o. ende 't hadde al
 dien nacht so gefneut/als 't oock dede den gansche dag/dat sy geen hout moeg-
 halen/so hoog lagh de snee op malkanderē. Sy maecten een goet vier by 't huy-
 om de aerde t'ontdopen/ ende die rondtom het hups in te stouwen/ op dat het
 soo te dichter zijn soude/maer 't was vergeeffse moepte/ want de aerde was
 hart ende diep bevoozen/dat syse niet ondopen en konden/of 't soude haer al te
 houtse ghekoft hebben/so dat sy 't moesten laten staen.

De Tim-
 merman
 sterft.

vooze en
 gewel- ge
 voest.

Den
 Dep-b
 worre al
 twee of
 of sy lag
 reden da
 ten sy 't
 bagh me
 dieht te
 ende snee
 hebben d
 al hadde
 was buy
 boeren/
 tweeen
 op 't lijf
 ende de
 haen den
 meer also
 ende doo
 vaest/ ee
 ma om n
 v'mits d
 ter zijnde
 goet ter
 wesen/ so
 langhe al
 de andere
 volck in
 soude/
 selfs en
 gema
 haer d
 nae 't f
 het buy
 laten
 open
 den hadde
 den die vog
 vier eenigh
 wechte al
 anderen/
 's nach
 vde/ wa
 weg/ o

bleef legghen/ d' aen
 e/ maecten gereet
 op 't ijs om te bere-
 der stack sijn hoofst
 am hem als de hore
 ot bleef legghen / en
 selfsaem schou- spie-
 n macker / als ver-
 oock daer aen/ ende
 maets loerden van
 p dede / ende giing
 dan terwihlen hy al-
 peck/ dat hy weder
 gh wegh liep. Den
 upt / ende stelde
 meeninghe zijnde
 ngen.
 en/ daer sp 't hups
 n dick. Den 16 de
 vier balcken ober-
 ien nacht twee vin-
 t toe / ende troche
 ie bleven by 'thou-
 daeghs / ende ku-
 was het soo kou-
 dat het boven alle
 hem den 24. onde-
 ghe/ omdat sp nu
 . dito rechten sp
 hadde 't schip lo-
 e ghereet ghewe-
 p zwaer op 't hant
 dot een deught nu
 dt verleenen soude
 bleef evenwel van
 . Sp waren doe
 ch een sieck. De
 namen (so men in
 en/ als men die w-
 sooo gheweldig
 ptersten noot del-
 ende 't hadde al
 geen hout mocht
 doet bier by 't h-
 wien/ op dat het
 nt de aerde was
 quide haer al te v-

Den tweeden Octobris rechten sp het hups op / ende setten daer boven een
 Dep-boom van bevrozen sneeuw. Den 5. dito was de zee heel open van 't ijs so
 verre als sp sien konden/maer lagen noch even stijf bevrozen/ ende 't schip sat wel
 twee of drie voet geboept op 't ijs/ soo dat sp niet anders en konden vermercken
 of sp lagen tot de gront toe bevrozen/het was daer vierdehalve vadem diep. Des
 saven daeghs bzaken sp het vooz- onder van 't schip op / ende met die delen de-
 ten sp 't hups/ inde middel wat hooger vooz de afwateringe/ ende kregghen 't dien
 dagh meest dicht. Den 7. bzaken sp 't achter- onder mede upt om 't hups voozt
 dicht te maken. Den 8. haddet al de vooz gaende nacht so geweldig/ dat het scheen men soude gesmoort
 ende sneeuwachte den heelen dagh so geweldig/ dat het scheen men soude gesmoort
 hebben die in de locht ghekomen hadde / jae 't waer eener niet mogelijk gheweest
 al hadder zijn lijf aen ghehanghen / een schips lenghde voozt te gaen/ want 't en
 was bupten 't schip ofte hups niet te harden. Den 10. dito begon 't weer wat te
 boeren/ alsoo dat sp weder upt het schip bestonden te gaen/ ende 't ghebeurde dat
 een van 't volck upt het schip gaende een Beer in 't ghemoet liep/ dien hy schier
 op 't lijf was eer hy 't wist / van liep wel dapper weder te rugghe nae 't schip/
 ende de Beer hem nae : In 't naelopen quam de Beer ter plaetse daer sp vooz-
 boen den Beer hadden ghestelt te bevrozen / die nu al onder de snee bewelt was/
 maer alsoo dat zyn eene poot noch boven upt- stack / daer bleef dese Beer staen/
 ende dooz dit vertoeben quam de man behouden in 't schip / roepende seer ber-
 me om nae den Beer te schieten / soo en konden zp upt haer oogghen niet sien/
 vermits den bitteren roock / die sp ghebuurende 't quade weder in 't schip beslo-
 zynde gheleden hadden/ ende niet te lijden en soude gheweest hebben om geen
 get ter Wereldt / maer moesten dat noch vooz de koude ende sneeuw- jaecht ver-
 en/ soo sp anders haer leven behouden wilden. De Beer vertoefde mede niet
 langhe aldaer/maer packte hem suer wegh. Den 11. bzachten sp haer wijn en-
 de anderen vooz- ract aen landt/ ende den 12. begaben sp haer met de helft van
 volck in 't hups/ doen vooz d' eerste- mael daer in slapende/maer leden seer groot-
 roude/ dooz datter noch gheen kopen ghemaect en waren/ ende zp niet te veel
 afsels en hadden/ konden doch geen vier houden / vermits de schoozsteen moest
 gemaeckt en was/ daer dooz het seer bitter roockte. Den 13. gingen sp on-
 haer dzien nae 't schip/ ende laden een siede met bier/ maer als zp die meen-
 nae 't hups te gaen slegen / ontstacker onversiens soo gheweldigghen windt/
 weder ende koude/ dat sp haer wederom moesten in 't schip begheven/ vermits
 get bupten niet harden konden / moesten daerom het bier sock bupten op de
 slaten legghen ; 's ander- daeghs bonden zp de tonne daer in 't was / zijnde
 sooo vast aen den bodem toe / als of het met enig vast- houdende sijn daer
 en hadde ghelecht geweest/ zp stelde de tonne in 't hups op den bodem/ ende dzone-
 den die vooz eerst ledigh / maer moesten 't bier smelten/ want daer was nauwe-
 der eenigh onbevrozen nat in de ton / doch in dat selvige was de gansche kracht
 't bier/ alsof dat het veel te sterck was om dzincken/ ende 't gene bevrozen was
 wecke als water / daerom mengghden zp 't als 't ghesmolten was onder ma-
 anderen/ maer 't was heel krachteloos ende smaekeloos. Den 16. dito had-
 's nachts een Beer in 't schip geweest/maer tegens den dagh/ als hy 't vooz-
 yde/ was hy weder daer upt- ghelopen. Op den selven tijdt bzaken zp de ha-
 t weg/ om de deelen te besigen aen het Dooztael/ dat zp doen begonnen te ma-
 ken.

ken. Den 18. haelden sy 't broot uyt de schuyt / die sy op 't lant geseept hadden als mede den wijn / die noch niet seer bevozen was / hoewel sy wel omtrent ses weken daer gelegen hadden / ende het dickmaels seer hart gebozen hadde. Den 19. dito warenden niet dan twee man ende een jonghen 't scheep / ende daer quam een Beer die met ghewelt wilde in 't schip wesen / waer dooz het volck seer verschriekt waeren / ende sagen elc om een goet heen komen / de twee spjonghen in 't rupm / ende de jonge klam in 't fockewant : Middeler tijt quamen eenige van de maets van 't hups na 't schip toe / welck de Beer siende quam stoutelick tot haer aen / maer sy schoten hem met een musquet / ende doen liep hy wegh. Den 20. quamen sy om vier vooz uyt het schip te halen / ende bevonden datter sommige vater in stukken gebozen waren / ja de psere reepen om de Joppen-baten waren mede stukken ghebozen. Den 24. dito quam de reste van 't volck / te weten acht personen in 't hups / ende sleepten een sieck man / die seer teer ende zwack was / op een siede. Sy sleepten oock met grooter moepte ende arbeydt haeren scheeps boer aen 't hups / ende keerden den bodem om hoogh / om den selven in tijdt ende wijt te moghen wuycken. Daer na siende dat het schip even vast bleef sitten / ende datter gheen dingh min te verwachten was als openinghe van 't water / so bzachten sy 't werp-anker weder 't scheep / op dat het onder de snee niet verloor en soude worden / ende haer tegen de Somer noch dienen mocht / want sy hadden noch al tijt hope tot Godt / dat hy dooz 't een of 't ander middel haer tegen de Somer noch na hups soude helpen.

Beer en-
srijdt.

Staende desen tijt / alsoo hun de Son (het hooghste ende beste goet dat sy sie konden) began te begeben / so haelden sy met allen vlijt alle dage noch sleden me goet uyt het schip in 't hups / als eet- waer / drincken / ende alles wat sy tot de toerustinghe vande schuyt ende boeck mochten noodigh hebben. Als sy nu op den 25. Octobris de leste siede gheladen hadden / ende in de seelen stonden om die voozt te trecken na 't hups / so heeck de Schipper eens om / ende sagh drie Beeren achte 't schip nae 't volck toekomen / riep derhalven / verbaest zijnde / seer lude / om de Beeren te verbaren : De maets spjongen flux uyt de seelen om sich tegen dat onverhoede quaet ten besten sy mochten te beschermen : Daer lagen 't allen gelucke twee Helbaerden op de siede / daer van naemen de Schipper ende Gerrit de Vee elck een / cude stelden sich soo ter weer / d'andere liepen al haer beste na 't schip / ende in 't loopen vielder een in een scheur tusschen 't ijs in / 't welck epffelick om si was / want sy meynden alle dat de Beeren tot hem ingelooopen ende hem verston den souden hebben / maer Godt gaf dat de Beeren nae 't schip toe liepen achte 't volck dat derwaert aen was geboden. De Schipper middeler tijt / Gerrit de Vee, ende de man die in de scheur ijs gheballen was / liepen vooz 't schip om / ende quamen behouden daer in. De Beeren siende dat de maets haer alsoo onthoumen waeren / liepen seer woezetmoedigh na 't schip toe / ende 't volck anders geen gheweere hebbende van de voozmoende twee Helbaerden / alsoo sy haer niet genoeg daer op doosten verlaten / hielen de Beeren vast gaende met werpen met vanden houten ende anders / daer sy 't elckens nae liepen als een hondt na de steen doet. Daer werdt een Man gheschickt onder in de Combups om vper te slaen / ende een ander om Spiessen; vper en konden sy niet bekomen / ende derhalven oock niet schieten / overfuler / also de Beeren even stout aenquamen / so hebben sy den een niet met een Helbaert recht op de snuyt ghewozen / daer dooz hy hem selven ghetreft bindende / allenekens af weech / ende d'ander twee / die sy groot niet en wisten / gingen mede van langer hant wegh : De mannen dancken God dat sy al

van de
't hups
dreef r
Dooz /
selven
den een
smolte
de stro
warm
quaet
Den
wozden
dat sy
nderg
singh
in Do
ten o
zon de
op pep
so en sa
rison g
haer g
op. O
stemet
den / end
de Son
der ond
ter we
singh o
sagh a
an om
van de
deel di
sagh.
hier pon
de ses da
om te de
ogghen
en / als
deel gh
net t' sa
halen g
tijdt een
twee loc
smolten
een pack
koude b
Den

ant geseept hadden
 l sp wel omtrent seg
 voozen hadde. Den
 reep/ ende daer quam
 2 het volck seer ver
 twee spzonghen in
 namen eenige van d
 stoute lick tot haer
 negh. Den 20. qua
 tter sommige vater
 -vaten waren med
 / te weten acht per
 zwack was/ op en
 aeren scheeps bod
 n in tijdt ende wiji
 vast bleef sitten/ en
 e van 't water/ so
 de snee niet verloo
 nocht/want sp had
 middel haer tegen d

este goet dat sp sie
 nge noch steden me
 s wat sp tot de toe
 ls sp nu op den 25
 den om die voozt b
 die Beeren achte
 / seer lupde / om d
 a sich tegen dat on
 gen 't allen geluck
 ende Gerrit de Vee
 beste na 't schip/en
 k epffelick om sic
 ende hem verston
 p toe liepen achte
 eler tijt/ Gerrit d
 o' 't schip om/ end
 er alsoo ontkome
 ander's geen ghe
 haer niet genoegh
 rpen met bzand
 dt na de steen doe
 per te slaen / end
 de derhalven ood
 hebben sp den e
 op hem selven ghe
 groot niet en wa
 n God dat sp al

van die felle monsters ontflaghen waren/ ende sleepten de stede met bzeughde na
 't hups toe. Den 26. dito sagghen sp veel open water dicht by 't landt/ maer 't h
 bzeef noch eventwel in de zee ober 't schip geenen. Den 27. schooten sp een witte
 Vos/ die sp aten/ ende smaecte gebzaden zijnde seer als de Konijnen doen. Den
 selven dagh stelden sp oock haer hozologie weder dat de kloek sloegh/ en maech
 en een lamp toe om 's nachts over te bzanden / daer toe sp gebzuykten het ghe
 smolten vet van den Beer. Den 29. haelden sp cingel van de stant met steden/en
 de stropden die ober 't zepl dat ober 't hups lagh/ op dat het so veel te dichtre ende
 warmer wesen soude/ want de deelen lagen ongebzeden op 't hups / also sp dooz 't
 quaet weder belet waren die te bzijben.

Den eersten Nobembzys sagghen sp de Maen oppgaen / als 't doncker begon te
 worden/ in 't oosten/ ende de Son gingh noch effen so hooge boven den Hozizon/
 dat sp hem noch sien konden. Den 2. dito sagen sp hem oppgaen in 't 3. o. ende
 ondergaen ontrent 3. 3. w. sp quam met sijn volle rondighepdt niet boven / maer
 gingh in den Hozizon langhs der aerden henen / ende op den selven dagh werter
 en Vos met een byl gewozen/ die sp bzieden en aten. Den 3. gingh de Son op/
 ten o. wel so 3. ende onder 3. ten w. wel so 3. ende men mocht doen in den Hoz
 zon de boven kant van de Son maer effen sien/ nochtans was 't lant daer sp hem
 op pepden wel so hoogh als de mars van haer schip. Den 4. al wast stille weder/
 so en sagen sp nochtans de Some niet meer/ want sp langer niet boven den Ho
 rizon quam. Doe ozdonnerde de Surgijn een bad om te stobé van een wijnpijp/
 haer gingen sp d'een vooz d'ander na altemet in/ende bondé sich daer gantsch wel
 op. Op den selven dagh vinghen sp weder een witte Vos/ welck gedirte sich nu
 altemet openbaerde/terwijlén de Beeren wegh waren die met de Son ons bega
 ven/ende niet weder en quamen vooz dat oock de Son wederom q uam. Den nu
 de Son haer verlaten hadde / sagen sp wederom dagh ende nacht de Maen son
 der onder gaen / also sp in haer hooghste teycken gingh. Den 7. dito was 't dyp
 ster weder/ende men konde de nacht van den dagh qualijck onderkennen/ sonder
 ingh om dat haer Hozologie stil ghestaen hadde / daer vooz sp vermoeden gheen
 dagh als 't alreede dagh was : Sp hadden dien dagh upt de kop niet gheweest
 van om haer water te maken / daerom wisten sp niet wel of 't light dat sp sagghen
 van de Maen oft van den dagh was / ende hadden daer van onder malkanderen
 veel disputten / maer als 't al om quam / soo was 't wel op 't hooghste van den
 dagh. Den 8. deelden sp 't bzoodt onder malkanderen om/ ende elck man kreegh
 vier pondt ende thien loodt in de acht daghen / daer sp vooz heenen maer vijf of
 se daghen mede toequaemen / bleesch ende visch was haer noch gheen noodt
 om te deelen / maer bzanch hadden sp niet naer behoef / daer van moestense bp
 legghen / want het Bier dat sp noch hadden was meest al de kraght upt gebzo
 en / alsoo dat het gantsch smaekeloos was / ende dan wasser noch een goedt
 deel ghespilt. Den 11. stelden sp een ronden hoep toe met kabel - garen als een
 net t'samen ghezep / om Dossen te vanghen / soo dat men in 't hups mocht toe
 halen ghelijck een val / als de Dossen daer onder quamen / ende vinghen op die
 tijdt een Vos daer onder. Den 12. begonnen sp de wijn mede upt te deelen elck
 twee loocktiens daeghs / voozts moesten sp ghestadigh water dzincken / dat sp
 smolten van de sneeu / die sp buytens hups haelden. Den 18. sneedt de Schipper
 een pack grof wolle iaecken op / ende deelde dat elck nae sijn behoefte / om van de
 koude beter beschermt te zijn.

Sp ber
 liefen de
 Some.
 Dabesto
 be.

Omdee
 lingh van
 bhoor en
 de bzanch.

Dosse
 bal.

Den 19. is de hoffer met linde laecken gheopent/ ende onder de maets uptghe
 deelt/

deelt tot hemdden / want de tijdt begaf sich alsoo / datmen allerley middelen
moest gebuycken / tot onderhoudinge des lichaems. Den 20. so 't mop ende se
weder was / wieschen sy hare hemdden / maer 't was soo koudt / dat als sy die
gewasschen ende gewyonghen hadden / so bezozense upt het warme water so sij
dat al leyde mense by een goedt vper / soo ontliet de zijde wel die by 't vper lag
maer die van 't vper bleef eben stijf bezozen / also dat syse wederom in 't heet su
dende water moesten legghen / souden se ontlopen. Den 22. hadden sy noch 1.
hoepen kafen / daer van aten sy den eenen in 't ghemeen / ende van d' andere waer
elck een toeghebeelt vooz sij. portie / die hy tot sijn noodtzuft reken moecht al
't hem goet docht. Den 23. dito / dooz dien sich de Dossen meer als vooz hene
bertoonden / soo maechten sy eenige spzengen van dicke plancken / daer sy steen
leppen / ende bestaken 't rontom met epnden van sparre in de gront / dat de Dosse
daer niet onder dooz mochten graben / ende vinghen soo altemet sommighe Doss
sen. Den 24. guighen sy met haer vieren in 't badt / dooz dien sy haer qualijc
gevoelden / ende als sy daer upt quamen gaf haer de Barbier een purgatie in / da
haer groot goet dede. Den 26. 27. ende 28. viel so geweldighen sneeu-jacht / da
sy gantsch ende gaer in 't huys beset waeren / ende niet daer upt konden komen
maer alle haer dinghen binnens huys moesten doen: maer den 29. was 't mop
klaer weder / so dat sy haer selfs upt het huys groeven met de snee wegh te scho
pen / krijgende so ten lesten een deure klaer / waer laner sy upt kropen / ende buyten
komende vonden alle hare ballen oft spzengen onder de snee bewelt / di. p med
schoon maechten / ende vinghender op dien dagh noch een Vos in / welcke haer
nu niet alleen diende tot spijse mit / dien zy niet veel te bicken hadden / maer vande
vellen maechten zy mutsen dicht om 't hooft toe / om van de felle koude wat be
ter beschermt te zyn.

Den eersten Decembrijs werden sy weder gantsch toegestopt van de sneeu / en
de dooz die oozsake rooekte het mede soo bitterlijck / dat zy seer qualijcken konden
vper maecken / ende bleven daerom meest den tijt in de kop / dan de kock moest te
noot vper maken om te koken. Den 2. maechten sy eenige steenen heet die sy den
anderen gaben in de kopen om de voeten te verwarmen / want de koude ende
roock waeren beyde onlijdelijck. Den 3. mochten sy in hare kopen leggende het
ijs in de zee wel hoozen kraken / ende gaf een schizckelijck gheluydt / soo dat zy
vermoeden dat als dan de groote ijs-berghen op malkanderen stouwen ende
schuyben / die zy soo veel vaders dich in den Somer hadden sien leggen. Ende
also zy dese 2. oft 3. daghen / vermits den bitteren roock / niet soo veel vper's en
maechten als wel vooz heen / soo vzoort so geweldigh binnens huys / dat het aen
de wanden ende solder / ja selfs in de kopen daer sy lagen wel twee vingeren dick
bezozen was. Sy stelden oock het Sandt-glas van twaelf uren toe / daer op
gestabig wacht gehouden wert / op dat sy haer inden tijt niet en souden vergiffen /
want de koude was so groot / dat het upz werck niet gaen en konde / al hinginen
schoon daer meer gewicht aen als voozheen. Den 6. dito was 't soo geweldigh
noch houder soude worden / dat sy van de koude souden hebben moeten vergaen
want wat vper dat sy maechten soo kondense ebenwel niet verwarmen / jae de
Serésche Decke (die doch soo heet is) bezooz gantsch seer / soo dat mense ober 't
vper een half pintjen daer van tot haer deel kregen / daer mede zy haer soo lange
moesten onderhouden / oft anders water drincken / dat immers met de
koude

Felle
koude.

men allerley middelen
 n 20. so 't mop ende
 o houdt / dat als sp
 o warme water so sij
 vel die by 't vper lag
 wederom in 't heet s
 22. hadden sp nach
 ide van d' andere wer
 uft reken mocht al
 n meer als voozher
 ncken / daer sp steen
 gront / dat de Doffe
 temet sommighe Do
 dien sp haer qualij
 ren pur gatie in / da
 hen sneeu-jacht / da
 r upt konden kouen
 den 29. was 't mop
 e snee wegh te scho
 kropen / ende bupte
 bewelt / di 'p med
 Dos in / welke haer
 nadden / maer vand
 selle koude wat be

upt van de sneeu / en
 e qualijcken koud
 n de kock moest te
 enen heet die sp den
 want de koude end
 uopen leggende he
 elupdt / soo dat sp
 ren stouwen ende
 ten leggen. Ende
 t soo veel vper's en
 hups / dat het aen
 wee vingeren dick
 uren toe / daer op
 souden vergiffen /
 onde / al hinginen
 s 't soo gewel digh
 o 't also vooztaen
 moeten vergaen /
 warmen / jae de
 dat mensc aber 't
 en dagh elck om
 p haer soo lange
 nimmers met de
 ponde

houde niet wel ober een en quam / ende niet en behoefde met sneeu gekoelt te wor-
 der / want die wasser de moeder van.

Den 7. was 't noch eben quaedr weder / ende alsoo sp onderlinge raet slaegden
 hoe sp 't best aenleggen souden om de koude te wederstaen / soo wasser een die gaf
 vooz / datmen de steen-koolen / die sp mede gebzacht hadden upt het schip / nu ter
 uysterf noot gebzupke soude / en daer vper van maken / also 't en heeten bzant
 was / ende lange duerde : Op den avont lepden sp een goetd vper daer van aen /
 dat groote hitte gaf / maer sp hadden sich niet gewascht vooz de meer stuft / want
 overmits de warmte haer soo wel verquichte / vonden sp (om die lange te houden)
 raedtfaem alle de deuren ende de schooysteendicht toe te stoppen / ende ginghen
 also eler na sijn hope om te slapen / wel gemoet zijnde vooz de verkregeen warmte /
 ende langhe tijdt niet malkanderen praatende : Maer in 't cpnde bebingh haer
 (doch den eenen meer als den anderen) een groote dupselinghe / 't welck sp eerst
 ge waer werden vooz een die sieck was / en daerom sulcx te min verdragen mocht.
 Als sp nu alle seer banghe werden / kropen eenighe die noch de kloekste waeren
 vooz haer kopen / ende stieten eerst de schooysten open / ende daer na de deur / maer
 na de deur open dede viel daer by in zwijm / ende storte op 't sneeu neder / 't welck
 voozende Gerrit de Veer, als met sijn kop naest aen de deur leggende / haelde slux
 edick / ende wzeef hem die in sijn aensicht / soo dat hy noch bequam. De deuren
 ghopent zijnde / werden sp alle wederom vooz de koude verquicht / die haer te
 voozen soo harden byant gheweest hadde / soudende anders ongetwijffelt alle als
 in een zwijm ghestoopen hebben. Daer nae gaf haer de Schipper / als sp nu tot
 haer selfs wat ghekouen waren / elck een dzonck wijns om 't hart wat te ster-
 ken. Den 9. 10. ende 11. was 't helder klaer weder / ende de lucht vol sterren / maer
 onlijdelijck kout / dat het den onbersochten qualijck ghelooden soude / want de
 schoenen bebozen 't volck so hart als een hoozen om de voeten / so dat sp niet lan-
 ge eenige schoenen konden gebzupcken / maer maecten wijde kloopen / het bo-
 denste van schapen bellen / daer sp met dzie ofte vier paer socken ober malkande-
 ren getrocken mochten ingaen / om alsoo de voeten te verwarmen / want selfs de
 leederen op haer lijf waeren van den vooz wit uptgheslaghen ende berijpt / ende
 vooz haest sp yet langhe bupten. 't hups bleven / soo voozender bliaren ende bupten
 vooz haer aensicht ende oozen. Den 14. dito namen sp de hooghte van de rechte
 lounder van den fleus / doen hy stondt 3. 3. w. wel soo westelijck / ende bevonden
 de Pools hooghte 76. graden. Den 18. ginghen sp met haer seven mannen na
 het schip om te sien hoe het daer ghesfelt was / ende bevonden dat het water in 18.
 graden (dat sp daer niet gheweest waren) een dupm gewassen was / hoe wel het
 water / maer ijs was / dat bebzooz so dja als 't boben quam / gelijck oock de
 belasten die sp met water upt Hollandt mede genomen hadden tot de gront toe
 voozen waren. Den 24. dito / zijnde Hiers-avent / groeben sp haer upt het hups /
 't welck nu meest alle daghe te doen was / ende saghen veel open water in zee /
 want sp hadden tjs grindeg hoozen kraken / ende hoe wel datter geen dagh was /
 soo konden sp evenwel noch soo verre sien. Op Hiers- dagh was 't noch al quaet
 weder / doch soo hoozden sp evenwel de Dossen ober haer hups loopen / 't welck
 sommighe sepden een quaet tepcken te wesen / ende als men vzaeghde waerom / so
 merter gheantwooz / om dat mensc niet in de pot oft aen 't spit en mocht steken /
 want dat hadde van een goetd tepcken gheweest. De koude was alle daghe soo
 vooz / dat het vper nau hitte gaf / want als sp haer voeten nae 't vper staken / soo
 vooz vanden sp eer haer koussen van sp de warmte ghevoelden / soo dat sp sta-
 digh

Sp leg-
 gen vper
 aen van
 steenkool-
 en / dat
 haer bo-
 nne 't le-
 ven koff.

digh ghenoech te doen hadden met lappen / jae hadden sp 't niet eer gherooken als gevoelt / souden se eer gantsch verbzandt hebben / dan sp 't gewaer gewoorden hadden.

Da dat sp nu aldus met grooter koude / perijckel ende onghemack het jaer te eynde ghebracht hadden / zyn sp voort ghetreden 't jaer nae he gheboozte onse Heeren Jesu Chrysti 1597. 't welck gelijcken ingangh gehad heeft met den wyngangh des jaers voozleden / want het weer bleef eben quaedt ende kout. Sp begonnen seer op de selve tijdt haeren wijn by klepne maethens upt te deelen om d' twee bagen eens / ende also sp besozght waren dat het noch lange aenloopen soude eer sp van daer souden raecken (waer toe sp somtijds gantsch klepnen moech hadden) soo spaerden de sommighe noch den selven wijn so langh als sp moech ten / om ter noodt althijt wat in voozraedt te hebben. Den 4. Januarij staecte sp (om te weten hoe de windt was) een halve lancie boven upt de schoorsteen in een klepn doeckchen of 't bleughtjen daer aen / maer moesten stracker daer na sie hoe 't uptwaeyde / want soo dza als 't uptstach / was 't soo stijf bezozen als een hout / ende konde dan niet d'apen noch uptwaepen. Den 5. het weer was besatight zijnde / groeven sp haere deur weder open / nae dat sp nu ettelijcke dagen nagaens hadden beslooten gheweest / ende niet een hoost moghen uptstrecken : Sp maecten oock alle dingh wederom klaer / haelden houdt in / ende kloofdent / waer met sp den gantschen dagh doende waren / om inmers soo in vooz-raedt te hebben als 't doenlyck was / vzeefende of sp wederom moechten alsoo beslooten worden. Als sp nu den gantschen dagh dus gheslooft hadden werden sp ghedenkende dat het dze Koninghen avondt was / ende begheerden aen den Schipper / dat sp tusschen al haer verbziet sich eens wat vermaeckden mochten / daer toe by brenghende den wijn die sp ver spaert ende in voozraet hadden / ende pannekoeken met olp bakende van omtrent twee pondt meels / daer sp mede ghenomen hadden om de hardoesen te pappen / waer met sp soo vzoelijc waren als of sp 't hups een heerlijcke maeltijt gehadt hadden : Sp deelden oock briezken upt / ende de Constapel was Koningh van Nova Sembla, een land dat wel twee hondert mijlen langh is / tusschen twee zeen beslooten.

Den 10. Januarij bevonden sp dat het water in 't schip wel een voet gewassen was. Den 12. namen sp de hooghte van Oculus Tauri, een wel bekende sterre ende bevonden dat dese metinghe met die van eenighe andere sterren / als oock van de Sonne wel over een quam / ende dat sp aldaer waeren op de hooghte van 70 graden / eer hoogher dan lagher. Den 13. was 't klaer ende stil weder / ende honden doen mercken dat het light van den dagh begon te meerderen / want liepen upt ende schoten de kloot / die sp vooz heen niet hadden kornen sien loopen. Dan doen voozt ginghen sp altemet buptens hups / om haere leden wat te versterckē met gaen / werpen / ende loopen / op dat sp niet verlammen souden / ende begonnen eenighe roodighepdt aen de lucht te sien / als een schijnfel oft voozbot van de toekomende Son : Daer quam nock wat meer warmte over dagh / so datter / als sp een goet vper aen hadden / altemet vande wanden ende solber van hups groote stucken ijs vielen / ende het in hare kopen ontliet / dat vooz heen in geschiet en was / hoe groote vperen dat sp oock maecten / doch des nachts vzoer wederom eben hart. Den 18. dito / vernit sp haer bzantthout bast begon te mindren / lepden sp weder steen-koolen aen / maer sonder de schoorsteen te stoppen / dan

en voer
den / en
menden
lijck hor
zomen s
boemind
ten 't nu
een vooz
Den 2
Gerrit de
van Nov
vander 2
Barentsz
Barentsz.
omtr
die ho
hadden
mit
cont
De twee
den 1
M
den ba
soo d
ba
moef
op de
niet st
dit h
inghe
ed / e
gissing
den 76. g
Den 10
sp had
lijck en
vooz te seg
mozger
sp niet lan
verpooser
man in be
met les
den 31.
er seer k
Den 1.
der / da
Den 8.

niet oer gherooche
 t gewaer gewoorden
 ghemack het jaer to
 he gheboozte onse
 dt heeft met den up
 t ende kout. Sp b
 t up te deelen om d
 ange aenloopen sou
 ttsch kleppen moed
 langh als sp moch
 . Januarij staecte
 ot de schoofsteen in
 strack daer na sie
 o stijf bezoyen al
 Den 5. het weer wa
 p nu ettelijcke dag
 moghen uytstie
 den houdt in/ ende
 om immer s foo ve
 wederom mochte d
 s gheslooft hadden
 s/ ende begheerde
 s wat vermaecke
 de in boozraet ha
 pondt meels/ da
 met sp soo bzolijc
 n: & p deelden ooc
 Sembla, een lant
 ooten.
 een voet gewasse
 wel bekende stern
 rren/ als oock ba
 de hooghte van 7
 stil weder/ ende
 eerderen/ want
 nomen sien loope
 leden wat te va
 ten souden/ ende b
 hijnfel oft boozbo
 nte ober dagh/ s
 n ende solber van
 dat booz heen m
 des nachts booz
 st begon te minde
 en te stoppen/ da
 en de

en boeren sp niet qualijck mede / maer achteden 't ebenwel beter de koolen te hou-
 den / ende 't hout wat spaerlijcker aen te leggen/ om dat de koolen haer in toeho-
 menden tijdt / als sp met de open schuyten naer huys souben varen/ meer dienste-
 lijck honden zyn. Ende also 't boozoot altemet begon te krimpen/ dooz dat sommige
 zomen haer wolle wight niet en hadden / soo moestmen de uytdeelinghe oock wat
 minderen / ende die te boozen met sparen wat ober gehouden hadden / mocht
 ten't nu daer wel inbozoken. Het Dossen vangen begon oock te minderen / 't welck
 een boozbode was dat de Beeren haest souben weder komen / soo sp namaels ge-
 waer werden.
 Den 24. Januarij was 't mop klaer weder / ende Jacob van Heemskerck met
 Gerrit de Veer ende noch een derde zyn gegaen na de zec- strant aen de zuyt- zijde
 van Nova Sembla, alwaer Veer, buyten haer aller gissinge/ allereerst sagh de kum
 ander Sonne/daer ober sp suer wederom naer huys spoeden/om 't selve Willem
 Bentz ende d' andere maets booz een blijde tydinghe te verkondighen : Willem
 Bentz. als een kloeck ende ervaren Stuerman / wilde dat geensins ghelooven/
 om trent noch veerthien daghen booz den tijdt zynde dat sich de Sonne ghe-
 die hooghte openbaren soude : Daer teghen strede sp hart die de Sonne ghe-
 ten hadden/ende hier ober geschieden verscheyden weddingen. Den 25. ende 26.
 mistigh weder soo datmen niet sien konde / ende hierom meenden de ghene
 de contrarie gewet hadden / dat sp 't gewonien hadden/maer op den 27. klaer-
 t weer op / ende doen sagen sp altesamen de Son in sijn volle rondighepdt bo-
 den Horizon/daer uyt genoeghsaem bleeck dat sp die den 24. oock gesien had-
 den van alle oude ende nieuwe Scribenten / jae teghens de loop der natuere/
 soo der Herden als oock des hemels rondighepdt / daerom sommighe seg-
 gen dat / vermits daer in langhe gheen dagh gheweest hadde / de maets
 moesten verslappen / ende quaede gissinghe ghemaeckt hebben / soo hebben
 op dat niemandt haer en bedencke als of sp daer aen twijffelden / indien sp
 met stilzwyghen lieten booz-by gaen / gaerne reeckenschap willen gheben
 dit haer segghen / om alsoo te bewijfen dat sp in haere meeringhe ende reec-
 inghe vast gaen. De Son doe sp hem eerst saghen was in Aquario in den 5.
 gissinge/ tot den 16. graet/ ende 27. minuten/ eer sp hyn aldacr op de hooghte
 76. graden soude verschijnen.
 Den booz 23. 26. dagh Januarij werdt de siecke man die sp onder haer ghesel-
 sp hadden heel zwack / ende ghevoelde hem seer qualijck / want hy hadde een
 en suer leger gehad : Sp vertroosten hem naer vermogen/ met wat goeds
 te seggen / ende hy sterf een wepnigh na middernacht. Den 27. groeven sp
 mozgens een kuyl in de sneeu by 't huys/ maer 't was soo geweldigh kout/ dat
 sp niet langhe buyten en moegien harden / ende malkanderen t' elckens moesten
 verpoosen / immer s kregen ten laetsten noch seben voet diepte / daer sp de doode
 man in begraven mochten : Daer na deden sp een maniere van een lijk- pzedica-
 de met lesen ende psalmen te singen / ginghen met het lijk upt/ ende begroebent.
 den 31. was 't mop stil weder/ende sp sagen de Son heel klaer schijnen/ 't welck
 eer seer verheughde.
 Den 1. 2. 3. 4. 5. 6. ende 7. Februarij was 't doozgaens quaet ongestuyrnigh
 der/ daer booz haer de moedt altemet weder wat begaf.
 Den 8. dito begont weder te beteren / ende sp saghen de Son rijfen in 't 3. 3. 0.
 ende:

Weder-
 komt
 van de
 Son die
 sp nu in
 11 weken
 ende 5 da-
 gen niet
 gesien en
 hadden.

Een man
 sterft.

ende gingh onder in 't 3. 3. w. wel verstaende op 't Compas dat sy by haer huy
gemaect hadden van 't loot / ende gestelt op den rechten Meridiaen albaer /
der s scheeldent op haer gemeene Compassen twee streken rupm.

Den 12. hebben sy hare ballen ende spzingen wederom schoon gemaect.
Den 21. dito hadden sy gantsch geen hout meer / ende also 't quaet weder
met harde wint ende dicke jacht-sneeu / so moesten sy hier en daer sommigh
ergens afbrecken / ende opsoecken dat onder de voeten betreden lagh / daer
in de rupmte niet op gegist en hadde.

Den 28. haelben sy onder haer thienen noch een slede houdts met geen mind
arbeyt ende moeyte als te voozen / want een vande maets nocht haer langer
helpen / dooz dien hem een van sijn groote teenen het voozste lit afgevozen wa
nae hem

Den 8. Maert konden sy in 't n. o. inde zee gantsch geen ijs sien / waer dooz
wel vermoeden dat in 't n. o. van haer een rupine zee wesen most.

Den 16. Apzilis inder nacht quander een Beer na 't hups toe / die sy haer
ste deden te schieten / maer dooz dat het damp weder / ende 't kruipt bochtig wa
soo weygherde 't roer los te gaen. De Beer quam wel stout aen de trappen
na de deur van 't hups / ende pooghde daer in te bzeken / maer de Schipper hi
deur toe / dies hy te rugghe keerde. Omtrent twee uren daer na is hy weder
komen / ende op 't hups ghekloinnen / daer hy sulcken ghebaer maecte dat
schzickelich om hoozen was / komende eyndelich aende schoozsteen / ende daer
grootten ghewelt bedrijvende dat het seheen hy soude de schoozsteen om verr
sineten hebben / hy scheurde 't seyl datter om vast ghemaeckt was ende stelde
eyffelich getier / doch gingh ten lesten wederom henen zijns weeghs.

Den eersten Mey hoochten sy haer leste vleysch dat sy langhe ghespaert ha
den / ende was noch soo goet dat de leste beet haer soo wel smaecte als d'eer
doch had evenwel dese mangel dat het niet langer dieren wilde. Den 2. wo
een geweldige storm upt de 3. w. also dat de zee meest al klaer wert van 't ijs /
dooz sy begonnen te janchen naer Hollandt / want sy daer lange ghenoech hu
gehouden hadden. Den 3. dyef 't ijs gantsch wegh / maer rondom 't schip ble
noch even vast ; Ende alsoo de beste spijs / die haer de meeste sterckheyde gaf /
vleysch / grutten ende anders / haer nu ontbjack / ende sy nochtans wat ster
behoefden te wesen om den aenstaenden arbeyt te verdzagen / so heeft de Sch
per de reste van 't speck onder haer om-ghebeelt / zjnde een kleyn vaetgen met
kel-speck / daer van sy elck kregen twee oncen daeghs / drie weken langh duere
de / maer doe was 't mede op. Den 4. gingen sy met haer vijven na 't schip / en
vondent vast rondom in 't ijs leggen meer als te voozen / want omtrent half ma
lagh het maer 75. treden van 't open water / ende nu wel 500. 'twelck haer ga
klepne vrees aen en bzacht hoe sy 't avont oft mozghen de schuyt ende bock da
dooz ofte daer over in 't water fouden bzingen.

Den 29. gingen sy onder haer 10. na de schuyt om die omtrent het hups te be
timmeren / doch vonden die gantsch diep bewelt in de snee / daer spse met groot
arbeyt ende moeyte noch upt-groeben / maer so spse meynen na 't hups te slep
honden sy (vermits sy te zwack / ende upt-gheteert waren) 't selve niet doen / da
dooz sy gantsch verlust ende moedeloos werden / duchtende dat sy daer in soude
moeten blijven steeken / maer de schipper vermaendese elck wat meer te doen
hy mocht / dewijl haer leven ende wel-vaerdt daer aen hingh. Den 3. Junij /
sy nu wederom wat stercker gewozen ende van de sieckte ghebetert waren /
bedden sy met alle macht aen den bock / die sy eyndelick vaerdigh kregen.

De bock
valt im-
meer.

der dat sy by haer huy
 veridiaen aldaer / a
 upm.
 schoon gemaect.
 o 't quaet weder wa
 n daer sommigh h
 treden lagh/daer in
 adts met geen mind
 ocht haer langer n
 e lit afgebroyen wa
 nns sien/ waer doo
 most.
 s toe / die sy haer h
 krupt bochtig wa
 uert aen de trappen
 r de Schipper hie
 r na is hy weder g
 baer maecte dat
 doozsteen/ende daer
 t was ende selde e
 weeghs.
 nge ghespaert ha
 maecte als d'eer
 lde. Den 2. wor
 wert van 't ijs/da
 nge ghenoech huy
 ondoim 't schip ble
 sterckhepdt gaf / a
 nochtans wat ster
 / so heeft de Sch
 yn vaetgen met p
 eken langh duere
 ven na 't schip/ en
 omtrent half ma
 . 'twelck haer ga
 jupt ende boch da
 ent het huys te w
 spse met groot
 na 't huys te slep
 selve niet doen/da
 nt sy daer in sou
 at meer te doen
 Den 3. Junij/so
 betert waren / a
 gh kregen.

Den 12. ginghen sy ghelijckelijck heuen met bylen / houtweelen ende alleley
 ghereetschap daer toe dienende / om den wegh wat te eyenen waer langhs sy de
 schuyten nae 't water souden sepen / daer sy grooten arbeydt deden met houwen/
 sijnken/schoppen/graben ende wegh werpen. Terwyle sy nu in 't beste van hare
 arbeyt waren/ quamder een groote magerē Beer upter see op 't ijs teghen haer
 / die sy vernooeden dat upt Tartarien moest komen (want syse wel cer 20. oft
 30. mijlen in see ghebonden hadden) ende alsoo sy van gheen musketten versien
 en waren/ meer als een / dat de Barbier hadde / soo liep Veer metter haest na 't
 schip om een musket of twee te halen : De Beer dat siende liep hem wacker na/
 ende soude hem mischlien achter-haelt hebben / maer de maets schoten sluckr
 nae hem toe / soo dat hy Veer verliet / ende sigh nae de Maets keerde / maer
 werdt van de Barbier gheschooten dat hy wegh liep / doch konde dooz dat heu
 beligh ende rompeligh ijs niet wegh komen/ende wert dooz doot geschoten/als
 de tanden upt de muyl gesmeten terwyl hy noch leefde.
 Den 13. Junij was 't goedt mop weber / ende de Schipper is met de tim
 -lupden nae 't schip ghegaen / al waer sy de schuyt ende bock voozt ghereedt
 gemaect ende toe-gherust hebben / datter nu niet anders aen ontback / dan
 water te bzenghen. De Schipper met de ghene die by hem waren / siende
 dat het open water was / ende een goede koelte upt den westen / heeft Willem
 Barentsz / die langhe sieck geweest was / te kernen ghegheben / dat hem raetsaem
 docht nu van daer te varen / ende besloten doen onderlinghe met de ghemeene
 mans / dat men de schuyt ende bock souden te water bzenghen/ende in den name
 Gods te repse aenbaerden van Nova Sembla naer huys toe. Willem Barentsz
 te vozen een kleyn cedelken gheschreven / ende 't selve in een muskets mate
 en / in de schoozsteen op-gehangen / met een kozt verhael hoe sy upt Hollandt
 gekomen waren om te seplen naer China, ende wat haer aldaer op 't sant be
 gent was / op abontuer of daer pemant noch naemaels quame / dat die weten
 ocht wat haer wederbaren was / hoe sy ter noot het huys gemaect / ende daer
 ten maenden langh huys ghehouden hadden. Ende alsoo sy haer nu met twee
 schuyten moesten in see begheben / ende een gevaerliche repse vooz handen
 den / soo schreef de Schipper mede twee brieven / die sy meest alle ondertee
 den / hoe sy daer te lande soo langhe met groot verdziet ende onghemack
 den hadden / op hope dat het schip los worden / ende sy daer mede noch souden
 verom moghen seplen / doch alsoo 't selve niet ghelucken wilde / maer dat het
 op eben vast bleef sitten / de tydt verliet / ende haer victualie kozte / dat sy daer
 van noots weghen tot harer behoudinghe 't schip moesten verlaten / en met de
 schuyten op Godts genade na huys zeplen. Van dese brieven hadder elcke schuyt
 een / op abontuer of sy van malkanderen verdwaelden / oft dooz storm ende
 ongeder d' een oft d' ander vergaen mochten / dat men dan altydt noch by de ober
 gebleven schuyte bevinden soude / hoedanigh haer afschept ware geweest. Da dat
 sy nu hier in alles verdzaghen waeren / soo hebben sy de schuyt ende bock in 't
 water ghesleept / met noch elf sleden met goedt / soo victualie ende wijn / als
 hoopmanschap / die sy met aller neerstighepdt hebben ghesocht te berghen / te
 den 6. parckens met sijn wolle laecken / een koffer met inden laecken / twee Berghen
 chens suwuel / twee koffertjens met gelt / twee harnas tonnen met het hof
 / dertjien tonnen bzoodts / een ton soete-melck / kaes / een zijde speck / twee
 chens olp / ses kleyne vaertjens met wijn / twee vaertjens edick / ende voozt
 boodts - lupden kleeren ende anders / soo dat men 't goedt ober hoop
 slende /

Et Beer
 doort ge
 sijnen.

Zy schij
 den haer
 afschepte
 op Nova
 Sembla.

Berghen
 de schuy
 ten in 't
 water.

Berghen
 de goede
 ren hier
 vermelt.

Daer
t'sepr.

siende / souden ghesepdt hebben / ten hadde niet in de schuyten ghemocht. **D**
ghedaen zijnde hebben sy eerst Willem Barentsz. ende daer nae Claes Andriesz. **D**
bepde sieck waeren / op een siede gheslept nae 't water / ende in elke schuyt **D**
siecke ghedaen : Doen heeft de Schipper bepde de schuyten aen den ander
doen legghen / ende de maets doen onder-terpchenen 't schijft dat hy ghemaet
hadde : Ende op den 14. Junij 1597. 's morgens ontrent de ooster Son zijn

Daer af
van Ho-
va Sem-
bla.

op Godts ghenade van 't landt van Nova Sembla en 't vaste ijs af-ghelept **D**
een weste wind / seplende dien dagh tot aen des Eylands-hoek, maer haer **D**
ste intrede was niet al te goet / want sy quamen daer wederom dicht in 't **D**
dat aldaer noch gheweldigh vast lagh / 't welck haer gheen klepne vrees en **D**
oofsaecte. Sy ginghen haer bieren aen landt / om de ghelegentheyt te ver **D**
den / ende wierpen vier voghels met steenen van de klippen. Den 15. 't ijs **D**
af-gheweecken zijnde / seplden sy vooz-by 't Vliessinger hoofd tot den hoek **D**
Begheerte. Den 16. quamen sy aen de Eylanden van Orangien. Daer gingh **D**
sy mede aen landt / maecten vier van 't houdt dat sy vonden / ende sinolten **D**
ketel snee-waters / dat sy in tonneken's deden om te dymcken. Drie van haer **D**
ghen over 't ijs nae 't ander Eylandt / daer sy drie voghels vinghen : In 't wed **D**
om komen viel de Schipper (die een van de drie was) in 't ijs / daer hy groot **D**
rijckel leedt van blijven / want daer een gheweldighe stroom gingh : Sy koo **D**
ten de voghels / ende bzachten die den siecken. Daer nae gingen sy weder 't **D**
ende ontrent den Ys-hoek, zijnde bepde de Schuyten dicht by een / riep de Sch **D**
per Willem Barentsz toe hoe 't met hem was : hy antwoorde / al wel maet / ick **D**
pe noch te loopen eer wy te Wardthays komen / segghende voozds tot Veer, **D**
rit zijn wy ontrent den Ys-hoek, so beurt my wat op / ick moet dien hoek **D**
eens sien / hier werden sy weder rondom in 't ijs beset / dat sy daer blijven moest

Sijn in
doods
noot.

Den 17. 's mozzghens quam 't ijs weder soo vreeselich op haer aendzinge **D**
dat ener de hayen te berghe stonden die 't sagh ; Sy en konden de schuyten **D**
redden / ende nynden dat het haer laeste heen-vaerd beduyde / want sy **D**
ben soo schizickelich met het ijs henen / ende worden soo dapper gheknel **D**
schen een schozisse ijs in / dat het scheen / de schuyten souden aen hondert **D**
ken barsten : Daer dooz sy de doot elck ooghen-blick vooz haer ooghen **D**
ghen. Epndelick werdter ghesepdt / soo sy een Louw aen 't vaste ijs kon **D**
vast krijghen / sy souden de schuyten daer by moghen optrecken / ende alsoo **D**
het principale dzyben van 't ijs zijn : Desen raedt was wel goet / maer **D**
mandt en doost de kat de bel aen hangghen / want het quam op den hals aen / no **D**
tans epschte de noot dat men 't doen moest / ende 't meeste moest het minste op **D**
ghen. Veer in desen uptersten noot zijnde / ende denckende dat het met een **D**
dencht half goet magghen is / als de lichtste van allen zijnde / heeft bestaen **D**
tros aen 't vaste ijs te byengen / kruppende van de eene dzyvende schoz **D**
der / ende is alsoo dooz Godes helpende handt aen 't vaste ijs ghekomen / **D**
hy de tros vast maecte aen een hoogen heuwel. Doen trocken d'ander drie **D**
schuyten waer de selve daer by op / ende konde een man meer bedzyben / dan **D**
voozen deden met haer allen. Wen 't vaste ijs komende hebben sy met sneller **D**
de siecken daer op gebzacht / over eenige laeckens ende ander gereetschap daer **D**
op mochten rusten / losten voozds 't ander goet upt de schuyten / ende haelden **D**
mede op 't ijs / waer dooz sy datmael upt de kaken des doots zijn verlost.

Daer sy
noch upt
berloft
worden.

Den 18. hebben sy de schuyten / die seer ghekrenckt ende gherabzackt w **D**
wederom gerepareert ende versien.

jupten ghemocht. Ende in elke schuyt
 nte in elke schuyt
 pten aen den ander
 hyst dat hy ghemacht
 nt de ooster Son zyn
 afte ijs af-ghesept
 hoek, maer haer
 wederom dicht in
 en klepne vrees en
 gelegentheit te ver
 Den 15. t ijs w
 oofdt tot den hoek
 ngien. Daer ging
 den/ ende smalten
 en. Die van haer
 vingen: In t wed
 ijs/ daer hy groot
 om gingh: Sp hoo
 gingen sy weder t
 by een/ riep de Sch
 e/ al wel maet/ ich
 oodts tot Veer, G
 moet dien hoek k
 daer blijven moest
 op haer aenzingh
 onden de schuyten
 edupde/ want sy
 dapper ghekneelt
 vonden aen hondert
 vooz haer ooghen
 acn t vaste ijs kon
 ecken/ ende alsoo
 wel goedt/ maer
 op den hals aen/ no
 moest het minste op
 de dat het met een
 vnde/ heeft bestaen
 vende schoz op d
 e ijs ghekomen/
 ocken d' ander die
 er bedyiben/ dan
 benise met sneller
 er gereetschap daer
 pten/ ende haelden
 s zyn verlost.
 gherabzrecht wa

Om't Noorden nae China.

31

Den 30. Junij dyest t ijs noch even hart oost aen door den werten wint/ ende
 daer quamen twee Beeren op een schoz ijs dwyvende/ die sy veruoeden deselbe te
 zyn van s daeghs te voozen: Sy stelden haer als of sy op de maets aen gewilt
 hadde/ maer dede t evenwel niet: Ende ontrent 3.3.0. Son quamder noch ee Beer
 der t vaste ijs recht op haer aen/ maer geluyt hoozende/ ging hy wederom hee-
 nen.

Den 20. dito hebbende noch heerlijcken boozgangh/ zyn sy ontrent 3.0. Son
 gekomen booz by den Swarten hoek, ende op den avont ontrent vester Son sa-
 gen sy t Admiraliteys Eylant, daer sy ontrent noozder Son booz by zeyden. Hier
 saghen sy wel by de 200. Walrusschen op een schoz ijs/ zeyden dicht by haer
 heen/ ende jaeghdense daer af/ t welck haer by naest niet ten besten vergaf hadde/
 want/ also t geweldige stercke Zee-mansters zyn/ so zwommen se dapper tot haer
 aen/ als ofte haer leet hadden willen weereken/ ende haerden ontom de schuyten/
 anders dan of sy t volck hadden willen vernielen: Dan sy ontquamen
 noch booz de goede koelte/ maer t en was doch niet wel gedaen slapende wolven
 macher te maken. Den 21. passerden sy Capo de Plancio, ende Langenes. Den
 22. komende ontrent Capo de Cant, is Veers volck aen lant gegaen/ om eenighe
 voghels ende eperen te soecken/ doch en vondender gheen/ maer daer na ontrent
 23. Son sagen sy een klip die vol vogelen sat/ daer zeyden sy aen/ ende wierpen
 mee stenen daer op/ dat sy 22. vogelen kregen/ ende 23. eperen/ die een van t volck
 de klip haelde. Ontrent 3.0. Son quamen sy weder aen een hoek/ daer sy
 ontrent 125. vogelen kregen/ die men met de hant op haer nesten greep/ waer
 scheen dat sy booz niemant vrees en hadden dan booz Dossen en andere wilde
 en/ die tegens die hoge steple klippe niet op en konnen/ want hadden se booz
 menschen verbaert ofte schouw gheweest/ sy hadden t lichtelijck kommen ont-
 gen/ maer nu scheen wel warens op de klip t eenemaal sozgeeloos/ die so stepl
 / dat de maets in gheen klepn verijckel en waeren van armen ende beenen te
 velen/ bysonder in t af klimmen. Dese vogels hadden elck maer een ep in t nest/
 dat op de bloote klippen neer/ sonder eenigh stroo ofte ander rugghete daer
 so dat het wonder is hoe sy d' eperen in sodanigen koude konnen uptbroeden.
 sy nu wederom van lant staken/ kregense recht inde wint/ ende t wasser oock
 ol ijs dat se naer lange laberen ende veel vergheeffse moeyte daer wederom in
 aten. De schipper die met sijn schuyt bet t zeewaert in was/ siende dat sy
 ijs waeren/ ende daer in noch zeyden/ vermoede dat sy noch openinghe sa-
 (gelijck sy oock deden) daer sy nae toe zeyden/ wende daerom mede nae haer/
 ende quamen by malkanderen aen t landt/ daer sy een goede haben vonden/
 ermt van meest alle Winden. Hier ginghen sy mede op t landt ende raepden
 daer by sy de gebangen vogelen hoochten. Den 23. dito wast dooncker ende
 gh weder met een noozde wint/ so dat sy inden selven Inham moesten blijven
 gen/ ondertusschen ginghender eenige te landwaert in/ ende vonden een deel
 goede goudt-steenjens. Den 24. namen sy de hooghte des Sons/ ende bevon-
 den dat sy daer lagen op 73 grad. 10. min. Sy moesten noch al aen strant blybe/
 gingen al wederam steentjens rapen/ van de beste die sy noch oyt gevonden
 den. Den 26. gingen sy t zepl ontrent zuwer Son/ ende also dan Inham seer
 ot was/ wiert twel middernacht eer sy daer boven quam. Den 27. roepdese
 t geboben ijs heenen/ langhs t landt/ en quamen sabonts ontrent de we-
 Son ter plaesse daer een geweldige stroom gingh/ daer booz sy meynen ont-
 t Cosunarch te zyn/ want sage een groot Inham/ die sy gisten dat boozging
 in de

Bogels
vaugh-Goudt-
steenta
jens.

in de Tartarische Zee: Ontrent noozder Son passerden sy de Cruys-hoeck, ende zepden tusschen 't vaste lant ende een Epland dooz.

Sy bin-
den twee
Russe
Lodgiën.

Den 28. Julij zepden sy langhs 't lant heen/ ende quamen 3. w. Son booz 8. Laurens Bay ofte Schanshoeck. Daer bonden sy om den hoeck twee Russche Lodgiën legghen/ waer dooz sy ten deele verblydt waren/ dat sy eens ter plaetse quamen daer sy menschen bonden/ maer ten deele waren sy oock beducht/ om dat die Menschen wel dertigh sterck waren/ niet wetende wat het booz volck moech wesen/ wilde oft ander ondypdtsche. De Hollanders quamen niet grooten arbeydt aen lant/ 't welck de Russchen siende lieten haeren arbeydt staen/ ende quamen nae de Hollanders toe/ doch sonder gheweer. Malkanderen ghenaeckende/ deden sy aen weder zijde/ elck op sijn maniere/ malkanderen groote eerbiedinghe. Sommighe onder haer werden de onse kennende/ ende sagese deertlijck aen/ waer ober de onse haer mede quamen te kennen/ en sagen dat het de selve waren/ die de reys te voozen (doen sy dooz de Weygats voeren) in haer schip gheweest hadden/ ende daerom/ so sy wel mercken konden/ ober haer ontset ende bekommert waeren/ siende dat sy nu soo magher ende ontset met soodanighen open schuyt gens daer quamen zwerben/ die sy doen so wel gestelt met soo heerlijcken schip van alles wel versien gebonden hadden.

Houden
sprac
met de
Russen.

Onder haer waerender twee die den Schipper ende Veer vziendelijck opdschouder sloeghen/ als haer noch van de voozgaende reys kennende (want nu mant dan sy twee en hadder doen van d'onse inde Weygats geweest) ende vzaegden haer nae haer Crabble, ofte Schip. Sy gheen Colck hebbende/ bedupden haer dat sy 't schip in 't ijs verloozen hadden/ waer op de Russchen sepden/ Crabble propal, Dit/ mepden d'onse was te segghen/ hebdy 't schip verloozen? ende antwooyden Crabble propal, ja wy hebben 't verloozen. Doen bedupden sy/ dat se datmael wijn in 't schip ghedroncken hadden/ daer ober dat een van de maenten in de schuyt liep ende tapt wat waters/ dat sy haer liet pzoeben/ maer sy schuyden haer hoofden/ segghende no dobre, dat is niet goet. Daer nae is de Schipper haer naerder ghetreden/ ende heeft hem in de mondt laeten sien/ om te kenneten te gheven dat sy met de sijne van 't scheur-bupck ghequelt waeren/ ende sy gheen raedt daer toe wisten: Sy verstonden dat de onse hongher hadden/ ende een van haer liep terstondt nae de Lodgie/ halende een rondt rogghen 20 ondtrent acht pondt zwaer met sonunighe gheroochte Voghels: De Schipper danckte haer/ ende gaffe weder een half dozijn beschuyten/ lepbende twaen van haer principaelste in sijn schuyt/ ende haer noch eens schenckende van Wyn die sy hadde/ d'ander maets ginghen daer sy laghen/ ende koochten haer haer wyer wat beschuyts met water/ om wat warns in 't ijs te krijgen/wel blede zijnde ende Godt danckende dat sy 't eerste in dertien Maenden eens weder oin Menschen saghen. De Mozzghens den 29. dito hebben de Russen begonne ghereedtschap te maechen om wegh te zepden/ grabende upt den einghel sonunigge tonnen met Craen/ diese daer onder begraven hadden/ ende nu 't scheep vzaegten. D'Onse niet wetende waer sy heenen wilden/ saghen datse nae de Weygats liepen/ daer ober hebben se mede zep ghemaecht/ ende volghden haer nae/ d' t werdt soo mistigh ende mottigh dat sy malkanderen quijt werden: Doch d' onse evenwel voozt- ghezepde tusschen de twee Eplanden dooz/ tot dat sy in d'eroim dicht in 't ijs beset werden/ ende gheen openinghen saghen/ waer dooz vermaeden ontrent Weygats te moeten zyn/ ende dat de noozt weste wāndt het aldaer in den Angham t'samen gedzven hadde: Zyn daerom met grooter moete

en 3. w. Son booz
 k twee Ruffche Ad
 eens ter plaetse qua
 k beducht/ om dat die
 het booz volck mocht
 enen met grooten ar
 arbejdt staen / ende
 alkanderen ghenae
 kanderen groote eer
 e / ende sagen se de
 n sagen dat het de se
 voeren) in haer schij
 over haer ontset ende
 elt met soodanighe
 stelt met soo heerlij

er vriendelijck op
 kennende (want nu
 weest) ende vzaeg
 ebende / bedupde
 schen sepden/ Crabb
 ship verloozen? en
 den bedupden sp/ dat
 dat een van de maet
 eben/ maer sp schu
 aer nae is de Schij
 enen sien / om te ha
 nelt waeren / ende
 ongher hadden / en
 ondt rogghen Zo
 el: De Schipp
 ren / lepdende tw
 schenckende van
 / ende koochten
 f te krijgen/wel bl
 naenden eens wede
 de Ruffen begonm
 den einghel soinn
 de nu t'scheep vrac
 afte nae de Weyg
 hden haer nae / de
 werden: Doch
 booz / tot dat sp w
 ghen / maer dooz
 weste windt het
 met grooter moe
 te

Om 't Noorden na China.

33

te wederom te rugge ghebaren tot aende twee booznoemde Eplanden/ ende heb-
 ben aen 't een van dien haer schuyten vast ghemaect.

Den 31. roepden sp van dit Eplandt nae een ander daer twee krupffen op ston-
 den/ daer dooz sp meynden dat albaer eenigh volck gelegen hadde op haer neerin-
 ge/ maer vondender niemant.

Sp ginghen hier 't haren grooten gheluck op 't lant / want bondender Tepel-
 bladeren / die haer wonderlijck wel te passe quamen / ghemerckt sp veel siecken Tepel-
bladeren.
 hadden/ ja meest al / alsoe van 't scheurbuyck gheplaeght waren / dat sp nauwe-
 lijck booz mochten. Sp aten dese bladeren met handen vol op/want sp in Hol-
 land sp ghehoort oft gemeent hadden/ ende 't hielp haer soo merckelijck ende hae-
 stigg/ dat sp selfs verwondert waren/ ja sommige aten terstont weder beschuyt/
 dat sp kortz te boozen niet hadden kommen doen.

Den 3. Augusti 1597. werden sp van beraet van Nova Sembla ober te steecken Sp steek
ken ober
nae Rus-
landt.
 nae Ruslant, zepden derhalven zupd west aen tot de ooster Son toe/ende qua-
 men doen wederom in 't hys/ twelck haer gantsch bezeeft maecte/want sp had-
 dent al overgeset ende adieu gheseyt.

Dus in 't hys sittende met stilte/ roepden sp met grooten verdrietighen arbejdt
 daer dooz / ende raecten ontrent 3. w. Son wederom in de rupine zee / daer sp
 geen hys meer vernamen: Dooztzeplende meynden sp de Ruffe kust te ghenaccken/
 maer ontrent de n. w. Son raecten sp weder in 't hys/ daer dooz sp gantsch ver-
 slaghen waeren / duchtende dattet haer altydt aenhanghen soude / ende dat sp
 indermeer daer van souden ontslagen worden: Ende also sp met de bock niet
 wel boozt konden / noch den hoek van 't hys te boven zepden/ werden sp bedwien-
 gen haer daer in te begheben: Daer in zijnde hadden sp 't wat beter / ende qua-
 men met grooten arbejdt in 't open water. De Schipper / die in d' ander schuyt
 was / als beter bezejpt zijnde, quam den hys-hoek te boven/ende quamen also we-
 der om by malkanderen. Den 4. dito ontrent zupder Son op de middagh sagen

de kust van Ruslandt boozt upt legghen / dies sp heel verbijt waren / ende wat
 komende / roepden aen landt / daer sp laghen tot de 3. w. Son toe: Doen
 van daer boozt gezejpt laner de Ruffche kust met tamelijcken booztgangh;
 ontrent noozder Son saghen sp weder een Ruffchen Jolle / tot de welke sp Winden
weder
een Ruff-
sche Jolle
 te kenen ghebende dat de onse niet by Candenoos (soo sp meynden) maer
 eerst by Pitzora waren / want sp dooz 't Compas / dat op een kist met yfere
 stont / alsoo waren verleydt gheweest / dattet haer wel twee strecken
 verachten den dagh. Den 5. dito isser een van de maets aen landt ghe-
 ende d' andere toe dat sp met roers souden te lande komen / want daer was wilt
 schieten / daer sp seer in verbijdt waeren / want haer eten was soo goet als
 behalven alleenlijck noch wat verschimmelt Broodt / soo dat sommighe Hongers
noodt.
 en/ men soude de schuyten verlaeten / ende te landewaerd in loopen / oft
 ren alle gheschepen van hongher te sterben. Den 6. Augusti vermaenden sp
 om boozt te roepen (alsoo 't recht in de windt was) ende upt dien Inham te
 en/ maer ontrent drie mijlen gheroept hebbende/ konden niet verder komen/
 om des contrarien windts wille / als oock om dat sp moedelooz ende krach-
 telooz

teloos waeren/ ende 't lant hoogher naer 't noozt-oosten sterckte/ als sp wel ghe
meent hadden. Den 7. sepden sp uyt den Anham/ ende quamen op den hoek
van 't lant daer sp eerst gheweest waren: Hier moesten sp 't dooz contrarie win
weder vast maecten/ daer dooz hun herte heel kleyn wert/ siende geen upthom
hoe sp van daer souden raken. De sieckte en honger verteerde schier haer vleesch
ende bloet: Van hadde deerlick sien mogen helpen/ 't soude wel gebeter hebben
Den 8. ende 9. wasser noch al geen beterschap. Verhalven zijnder eenige vand
maets aen lant gegaen/ ende sagenten laetsten een Zaken staen tusschen Cand
noes ende 't vaste lant van Ruslant/ daer uyt sp vermoeden dat het de cours was
daer de Russen henen quamen. In 't wederom komen vondense onder wege en
doode zee robbe/ die seer stanc/ sp sleeptense mede tot aen de schuyt/ ende mee
den een goedt wildt-bzaedt daer aen te hebben/ dooz datse groten honger leden
doch de andere verspraeckense noch/ segghende/ sp soudender den doot aen eten
ende daerom liever noch lijden/ mogelijk hoe 't de Heer versage. Den 11. roe
den sp totter zuper Son toe/ ende kregghen doen een mope koeite uyt den zupde
soo dat sp zepl maecten/ met een goede voortgang/ maer sabonts begont hart
waepen/ soo dat sp aen 't landt roepden/ daer sp uyt ginghen om versch
ter/ maer konden gheen bekomen. Sp stelden daer haere tenten om onder
schuylen/ want het begon gheweldigh te reghenen/ ende 's middernachts o
dapper te donderen ende blitzenen/ dooz alle 't welke de maets bijster misno
digh waeren/ siende datter noch gheen ontset vooz oogghen was/ ende sommig
wenschten om haer doot.

Russische
Lodgie.

Den 12. dico omtrent ooster Son sagensen een Russische Lodgie aen-komen in
volle zeplen/ waer in sp niet wepnigh verblijdt waeren/ haer haestende wat
maecten ende schuyten in 't diep te kregen/ ende daer n. toe te zeplen. Sp ha
komende gingh de schipper in de Lodgie/ vzagghende hoe verre sp noch van Ca
denoes waeren/ maer konde sulckx (dooz onkunde van de spraecke) uyt haer n
verstaen: Sp staecten vijf vingere op/ 't welck de onse haer lieten duncken ha
heel te beduyden/ als datter vijf Crupssen op 't lant stonden/ brachten oock ha
Compass voozt/ ende wesen dat het landt n. w. van haer lagh/ 't welck de o
op haer Compass mede alsoo bevonden. Alsoo sp nu gheen beter beschept van
Russen konden vernemen/ tradt de Schipper wat nader/ ende wees haer
tonne met visch die sp hadden/ vzagghende of sp die wilden verkoopen/ ende hi
rognende een keael van achten. Sp dit verstaende gaben hem hondert ende tw
biffchen/ met sommige koeckkens diese van meel gefoden hadden in 't koken v
haeren visch. Omtrent zuper Son schepden de onse van haer/ wel verblijdt z
de/ datse wat victualie bekomen hadden/ want sp hadden langhe tijdt niet v
bier oncen broodts daeghs ghehad/ ende daer water toe/ sonder vets ter
reldt meer. De visschen deelden sp onder malkanderen om/ elck eben veel/
wel de minste als de meeste/ sonder onderschept. Den 13. gingghender t
van de maets aen landt/ om te vernemen of de hoeck van Candenoos aldaer
zee streckte/ wederom komende/ zeplen/ zp konden anders niet bemerck
of 't was de hoeck die sp ghemeent hadden. Daer ober sp alle goets moets
de wederom in de schuyten gingghen/ ende roepden soo bp 't landt heenen. D
namiddagh ontrent de z.w. Son sagghen sp/ dat de hoeck/ die sp gesien hadde
ontviel nae 't zupden/ daer dooz sp nu vooz ghewis hielden dat het de hoeck
Candenoos was/ v. in daer sp meynden te zeplen ober de mondt van de Witte Z
ober sulck seplen sp malkanderen aen boozt/ ende staken eyndelijck v. in 't land

erckte/als sp wel ghe
quaemen op den hoec
t dooz contrarie win
siende geen upkom
de schier haer vleys
wel gebetert hebben
sijnder eenige vande
staen tusschen Cande
dat het de cours wa
idense onder wege e
de schuypt / ende mee
grooten honger leden
der doen doot aen et
rfage. Den 11. roe
koelte upt den zupde
abonts begont hart
aghen om versch wa
te tenten om onder
s middernachts o
maets bijster misino
was/ ende sommig
odgie aen-komen m
haer haestende wat
de te zeplen. Bp ha
erre sp noch van Ca
pzaeche) upt haer n
aer lieten duncken /
/ bzachten oock ha
agh / 't welck de o
beter beschept van
/ ende wees haer
verkoopen / ende ha
den hondert ende tr
adden in 't koken v
er / wel verblijdt z
langhe tijdt niet v
sonder pets ter W
/ elck eben veel /
13. ginggender t
Candenoos alba
ers niet bemerck
alle goets moets
landt heenen. B
die sp gesien hadde
dat het de hoec
dt van de Witte
delijck v. in 't land

als sp meenden / ober de Witte Zee naer Ruslandt toe: Aldus zeplende met een
goede voortgangh isser ontrent middernacht een groot ontweer upt den noorden
ontstaen/waer dooz de twee schuypten van malkanderen verdoolden. Den 14. De
gint heel op te klaren/ so dat die in Veers schuypt waeren haer andere maets effen
sien/ende deden alle neersighept om by haer te komen/maer konden niet/ ober
mits dat het mistigh werdt. Den 15. voort zeplende met een mope koelte / sa
den sp ontrent de zuper Son het lant/ en meenden dat sp nu aen de west-zijde van
de Witte Zee waren voort by Candenoos, komende dicht onder 't landt saghen sp
daer ses Russische Lodgien leggen/ daer sp na toe zeplden/ ende vzaeghden de Rus
sen hoe verre sp noch van Kilduyn waeren: Die bedupden haer/ dat se noch berde
van daer waren/ als noch zijnde aen de oost-zijde van Candenoos, sp smeten haer
handen van een/ ende wilden daer mede bedupden/ dat de onse noch ober de Witte
Zee moesten/ ende dat het seer periculeus soude zijn daer met soo klepne schuypten
ober te baren/ gaven de onse/ gebvaeght zijnde/ een bzoot/ dat sp alsoo dzoogh met
de sinaeck al roepende op aten / maer konden niet gheloooven dat sp noch eerst
doer ontrent waren/want lieten haer duncken al ober de Witte Zee te wesen. De
16. setteden sp haer cours na een Russische Lodgie toe die sp aen stuer voort gesien
hadde/ daer sp met groote moepte by quamen/ vzagende haer na Sembla de Cool
de Candenoos was: Dit en geloofden de onse niet/ ende begeerden van haer eenige
sp / sp gaven haer een deel schollen/ daer de Schipper haer een stuck gelts voort
/ ende zeplden de onse doen van haer af om dooz 't gat te komen daerse voort
/ alsoo dat in zee streckte: Maer de Russchen siende dat sp op een onwegh
waren/ende dat de vloet meest verlooppen was/sonden twee manne met een groot
voort in een klepne Jolletgen nae de onse toe / ende bedupden haer / sp souden we
sen aen haer schip komen/ om malkanderen naerder 't onderrechten. De on
sen gaben haer een stuck gelts met een stuck linden / maer sp bleeven al by haer/ en
de van de groote Lodgie slaken speck ende boter om hoogh / om de onse by
haer te locken/ twelck sp deden. Bp haer zijnde/ haelden de onse haer Caert voort/
daer upt sp haer onderrechten/ dat se noch aen de oost-zijde van de Witte Zee en
Candenoos waren. Dit verstaende/ waren de onse seer beducht/ dat sp noch so
en repse te doen hadden ober de Witte Zee/maer noch allermest om haer an
makers die in de bock waeren: De Schipper hoect van de Russchen drie
men meels/ derde halve zijde specks/ een pot met Russische boter/ ende een tonne
met honigh/ tot provisie so van sijn volck/ als van d' andere maets of sp we
ren op een quamen. Middeler tijt was de bloedt verlooppen/ ende sp zeplden met
de voort-ebbe wederom upt dooz 't gat daer hun 't klepne Jolletgen aen quam/ zep
lende tot sp een upstekende hoec saghen / die sp meenden dat Candenoos was:
daer haer seer wel smaecte/ dooz dien daer wat speck ende botel water ende meel/
sp doen lustigh hermits hielden/ maer waren ondertusschen bekomert met haer
andere maets/ die sp niet en wisten waerse mochten gebleven zijn.
Den 17. aen 't ancker legghende saghen sp 's mozzghens in den dagheract een
Lodgie upt de Witte Zee komen / daer sp slucht nae toe roepden / ende by
komende kregen terstont onghheepscht een bzoot: De Russen bedupden haer
sp best konden / dat sp haer andere maets ghesproken hadden / ende datter 7.
men op waren. Als nu de onse dit qualick konden verstaen oft gheloooven/ sa
den sp seven vingeren op/ ende wesen op de schuypt/ daer mede beteychende dat

De twee
schuypten
verdoolden
ten van
men aen-
deelen.

Verstighen
van malk
anderen
zijdinghe.

tet mede sodanigen open schuyt was/ en datse haer broodt/ vleysch/ visch/ ende anders meer vercocht hadden. De onse verblijdt zijnde / werden by haer een klep Compasken siende / 't welck sy kenden / als ghekomen zijnde van haer Hoogh boots-man/ vzaegghden der halven hoe lange het geleden was dat sy de maets gesien hadden/ ende waer omtrent ; Sy beduyden/ des daeghs te vozen/ ende dede de onse alle eer ende vzienschap / die haer grootelijc danchten / ende wel gemo waren nu sy tijdinghe hadden van hare makers / te meer om dat de selve soo ingespijst waren / daer sy allermeest in bekommert hadden geweest. Roepden de halven met alle blijt nae haer toe / of sise bekomen konden / ende den gantsen dagh gheroep hebbende langhs 't landt henen/ vonden omtrent de middernacht een afwateringhe van versch water/ daerom sy te lande gingen/ haelden wat ende kregen mede eenige lepelbladeren.

Den 18. s mozghens omtrent de ooster Son/ haelden sy de steen daer sy aen gen/ in plaets 'n haer werp-anker op/ ende roepden al langhs 't lant henen de zuyder Sor. doe/ doen sagen sy een upt-seeckende hoeck/ met schemeringe v eenige Cruppen/ ende omtrent de Son west/ mercktense aen de tepkens besche delick dattet de hoeck van Candenoos was / aen de mondt van de Witte zee/ daer sy langhe nae verlanght hadden. Desen hoeck is een kenlichen hoeck met v Cruppen daer op / ende men kan perfect sien hoe sy aen beyde zijden ontvalt/ a d'een in 't 3. o. ende aen d'ander 3. w. Als sy nu van mepinghe waren van de ober te steken nae de west-zijde van de Witte zee aen de Lapsche kust / bevonden sy dat haer een vaetgen met water meest upt-gheleckt was / ende vermids wel 40. mijlen weeghs te vaeren hadden / eer sy by enigh versch water soude komen/sochten sy noch eerst aen lant te roepen om versch water te halen/maer dat het rondtom soo seer vaxende / doosten 't niet besaen/ ende gingen op God ghenade 't zepl / maeckende een afstecker omtrent n. w. Son / ende zeplden gantschen nacht / als mede den dagh daer aen volghende met soo goeden boog gangh / dat sy den 20. dito 's mozghens omtrent de o. n. o. Son het lant saght aen de west-zijde van de Witte zee/ 't welck sy dooz 't rupsschen van de lantzee waer werden eer sy 't saghen / danchende Godt dat sy haer in dien tijdt van trent 30. uren ober de Witte Zee gheholpen hadde / zijnde omtrent 40. mijl weeghs.

Dooz 't landt wesende / ende siende niet veel boozdeels te kormen doen met ren/ zijn sy daer tusschen eenige klippen in-gelooopen op een goede eer / ende wepnigh binnen komende / saghen een groote Ruffe Lodgie legghen / met eenighe huysen daer menschen in waeren / roepden derhalven nae de Lodgie maecten haer schuyt daer aen vast/ ende gingen te lande nae de huysen/ daer groote vziendtschap gbeschiede / want werden in haere stoven ghelepdt / daer haer natte kleederen vzooghden/ ende boozts seer hertelick ghenoodt op een sonder visch. In dese huyskens waren 13. mannen/ die alle mozghens met twee schieten voeren upt visschen / daer twee van haer het bewindt over hadden. Sy hielpen haer seer soberlick ende aten meest visch tot visch. Boven dese 13. mannen waren daer noch twee Lappen met drie wijben/ ende een kindt/ die wel per armelick leefden van 't overshot dat haer de Ruffen gaven/ soo een visch ende eenige hoofden die sy wech wierpen/ welke de Lappen dan met gter danchbaerheyt op namen/ soo dat sy van wegen haer armade/ de onse/ hoer sy 't selve machten hebben/ noch tot medelijden beweegghden / ende heel ontsetten,

Om 't Noorden nae China.

vleysch/bisch/ende an
 erden by haer een klep
 jnde van haer Hoogh
 was dat sy de maets
 hys te vozen/ ende ved
 kten/ ende wel gema
 om dat de selve soo m
 zeweest. Roepden de
 n/ ende den gantse
 ntrent de middernach
 tingen/ haelben wat

 de steen daer sy aen
 anghs 't lant henent
 / met schemeringe
 n de tepkens besche
 van de Witte zee/ da
 vde zijden ontvalt/ a
 inghe waren van de
 apfche kust / bebond
 as / ende vermits
 / versch water soude
 water te halen/maer
 nde gingen op God
 on / ende sepiden de
 met soo goeden voer
 . Son het lant sagh
 hen van de lantzee
 r in dien tijdt van
 e omtrent 40. mijl

 kommen doen met
 goede rer 2/ ende
 tie legghen / met no
 nen nae de Lodgie
 ae de hupsen/daerh
 ven ghelept / daer
 ghenoadt op een so
 gens met twee sch
 aber hadden. Sp
 Soven dese 13. m
 den kindt/ die wel
 gaben / soo een so
 appen dan met ge
 moede/ de onse/ ho
 den/ ende heelde

Den 21. kocht de schipper vast versche visch/ ende aten nu / dat in langhe niet
 gheschiedt en was / den bupek vol / daer by kokende pap van meel ende water/
 in plaetse van broot/ soo dat sy nu heel goets moets waren. Des namiddaeghs
 gingen sy wat bet in 't Landt/ om lepelbladers te soecken / ende saghen onder
 tischen twee mannen op 't geberghte/ daer dooz sy tot malkanderen sepden/ hier
 met meer volchs woonen / maer heerden / sonder meer acht daer op te slaen/
 nae de schupt toe. De twee mannen/ zijnde van hare maets uyt d'ander schuypte/
 quamen den bergh af nae de Russe Lodgie toe om eenighe spijse te bekomen/
 van alsoofe daer onversiens aen-quamen, ende gheen geldt by haer hadden/ soo
 haddense vooz haer ghenomen een paer boren uyt te schieten (die sy wel twee ofte
 drie over een hadden) om de Russen daer mede te betalen/maer als sy begonnen te
 noeren/sagens d'ander schupt onder af by de Lodgie leggen/ ende werden mal-
 kanderen kennende/ daer dooz sy aen beyde zijden seer verblijdt waren / ende met
 malkanderen wat gegheten hebben / dzinckende van den klaren als in den Rijn
 by Eulen loopt. Dese maets met haer schuypte hadden in noch nieerder
 waerighet geweest als d'andere daer wy van verhaelt hebben/danckte daerom
 omentlick den goeden Godt/ dat sy haer soo genadelick ghespaert/ ende noch
 wederom by malkanderen gebracht hadde. Den 22. quamen d'andere maets
 mede de bock by de schupt/ daer dooz sy alle ghelijck wel verblijdt waren/ ende be-
 wiligden doen de kock van de Russen dat sy haer een sack meels tot broodt bac-
 ken soude / 't welck sy dede : Middeler tijdt de visschers uyt der zee komende/
 over maeltijdt waren / quam de Overste van de Russen by haer / ende als sy
 sy wepnuigh broodts hadden/ gaf haer een broodt ; Sy nooden hem om met
 te eten/doch wilde daer niet toe verstaen/vermits het hare vasteldach was/
 de onse eenige boter oft vet ober de visch gesmolten hadden : Ja men konde
 soo veel van haer krijghen/ dat sy eens mede wilden dzincken / om dat de nap
 bet ghewozden was / wilden oock den onsen hare nappen niet leenen om uyt
 d'anden / soo supersituefelic onderhouden sy hare vasteldaghen. Den 23.
 de Schipper den Oversten van de Russen een goeden dzinck-penningh ghe-
 ven/ ende den kock betaelt van zijn moepte in 't backen / daer van sy hem bey-
 der bedancken/ ende de twee schuypten zyn op den avont omtrent wester Son
 daer 't zepl gegaen teghen 't hooghste water. Den 24. omtrent ooster Son
 by de seven Eplanden gekomen/daer sy veel visschers vonden die sy vzaeg-
 nae Kool ofte Kilduyn, ende wesen haer al west aen/ 't welck sy mede soo ver-
 wieren haer oock een Cabelsou toe / die de onse dooz den goeden
 gangh die sy hadden/ haer niet en konden betalen/ maer bedanckense/
 verwondert zijnde ober haere beleefsheydt ; Omtrent wester Son vonden
 weder eenighe visschers/ die nae haer toe roepden / ende vzaeghden waer haer
 Crabble ofte schip was/ sy antwoozden op soo veel Rusch als sy gheleert hadden/
 Crabble Propal, 't schip is gebleven / waer op de visschers wederom riepen/ Cool
 Brabante Crabble, daer uyt de onse verstonden/ datter tot Cola eenige Nederlant-
 sche schepen waren.

Haer 10.
 daghen
 komefse
 wederom
 by mal-
 kanderen.

Russen
 zyn seer
 supersiti-
 cius in't
 houden
 van hare
 vastel-
 dae-
 gen.

Den 25. dito hebben sy Kilduyn omtrent de zuper Son in 't ghesicht gheke-
 n / ende zyn omtrent 3. 3. w. Son aen't west eynde des selven Eplands ghe-
 ken. De Schipper ging flux te landwaert in/ ende vondter vijf oft ses klep-
 pshens / daer Lappen in woonden / die sy vzaeghde of dit landt Kilduyn
 / sy bedupden sae / ende datter tot Cola drie Brabantfche Crabblen laghen/
 maer

maer dat de twee dien dagh souden af-baren. De maets/ dit beshepdt hebben de zyn van daer omtrent de 10. 3. w. Son af-ghevaren/ in meyninge zynde nae Warhuys te zeplen/maer in 't zeplen zynde/ gaf de windt soo gheweldigh op/ dat sy 't over nacht niet en dozsten in zee houden/ ende namen haer cours acht twee klippen nae 't Landt toe: Daer bonden sy weder een kleyn hutgen staer met drie mannen daer in / die haer vriendelick ontfinghen / ende ghebraght zynde/ offer gheen schip te behomen was om naer Hollandt te vaeren / an woorden mede soo d'ander Lappen ghedaen hadden / datter drie schepen lagen daer van de twee dien dagh meynden af te baren. Wyders ghebraght zynde of sy met een van de onse over Landt nae Cool wilden gaen / men soudet haer eerlick loonen / ontschuldighden haer dat se niet van daer en mochten / maer ghelepden nochtans den Schipper met een van de maets tot over den berg / daer sy eenighe Lappen bonden/ waer van sy den eenen verwillighden/ dat sy met een van de onse naer Cola gaen soude/ hem belovende twee Realen van achten. Den 27. Lap was te vreden/ ende nam een roer mede / onse maet een boots-haech / ende trocken noch tegen de na-nacht op de loop.

Den 26. hebben sy bepde haer schuypen op 't landt gheslept/ ende 't goet dawpt gheloft/ om wat te verlichten / gaende voorts by de Kussen / daer sy haer warmden/ de spijse die sy hadden koochten/ende wederom twee maets 's daegh aten/ als siende dat sy nu al-te-met wat meer by volck komen souden. Sy dzonden oock van der Kussendranck/ by haer Quas ghenoomt / die ghemaecht was van allerlep stucken verschimuntt broot / ende nochtans de maets wel sinact te / dooz dien sy in langhe niet anders ghedroncken hadden dan water. Son mighe wat te landewaert in gaende bonden daer seckere blauwe beffen / ende oock bjaen-bessen / die sy aten ende haer wel bequamen / want sy boelden perfect datse haer ghenasfen van 't scheurbuyck. Den 29. saghen sy op 't gheberg te den Lap / die met een van de maets naer Cola ghegaen was / weder aen-komen / doch sonder zyn met-gheselle / dat haer wonder gaf/ ende waeren daer beducht/maer de Lap by haer komende gaf den schipper een bzief / die hy streopende ende las / den in-houdt was / dat de schijver des bziess grootelijc wvondert was van haere aen-komste aldaer / ende ganfch beducht was ghweest / dat sy al langhe om den hals waren/ derhalven hy nu des te meer in hskomste verblijdt was / ende soude terstontt met allen noodtdrust van eten ende dzinken by haer komen/ onder-tepkent / by my Jan Cornelisz Rijp. Dooz se blijde tijdinghe hebben sy den Lappe zyn beloofde peminghen ghegheben / ende daer-en-boven noch eenighe kleederen/ als borense / kouffens / ende andere gheschoncken / dat hy heel op zyn Hollandtsch toe-ghemaecht was. Den Lap was soo sterck in 't gaen / dat het wonder om segghen is / want in 't wgaen / soo zyn reys-ghesel sepde/ warense met een slybe gangh twee daghen de twee nachten op de wegh eer sy te Cola quamen / ende nu in 't wederom komen was hy maer een etmael onder wege/ dat immers de rechte helft scheelde: Daer ober de maets tot malkanderen sepden/hy moest kunstjens kommen; Wy gaf haer noch een patrys/ die hy onder wege geschoten hadde.

Den 30. waren sy noch bekommert / wie die Jan Cornelisz was die aen h gheschreven hadde. Onder andere werdter ghesepdt / oft niet wel die Jan Cornelisz wesen mocht die met haer in een compagnie ghevaren hadde / doch ontvrent haer weder / om dat sy immers soo seer wanhoopten van zyn leven/ als van 't hare / meynende dat hy 't noch quader ghehadt hadde dan zy/ ende oock lang

Kussen
drank.

By ont-
fanghen
een bzief
van Jan
Cornelisz
Rijp.

dit beschepdt hebben
 mepninge zijnde na
 gheweldigh op/ da
 men haer cours acq
 een kleyn hutgen sta
 / ende ghebrueg
 allandt te vaeren / an
 tter dze schepen lags
 ers ghebruecht zijnd
 aen / men soudet ha
 en mochten / maer g
 over den berg / da
 ghden / dat hy met
 alen van achten.
 en boots-haeck / en

langhe vergaen was. In 't ynde vont de Schipper noch onder sijn bzieven de hand van die Jan Cornelisz. die met hem ghevaren hadde / ende bevonden doen dat het de selve man was die desen brief nu geschreeven hadde / daerom sy immer seer verblijdt waren van sijn behoudenisse / als op van de hare moght zijn. **W**addeler tijdt isser een Jolle komen aenroepen daer Jan Cornelisz. selve in was / die Maan by haer uptghefonden: Daer ontvinghen sy malkanderen aen lant met groeter blijfchap / als of elck aen weder zijde den anderen van der doot wederom levendigh ghesien hadde / want sy hadden malkanderen al ober lange doot gheschicht. Jan Cornelisz. bracht een Ton Kostocher Bier mede / als oock Wijn ende Brande-wijn / Broodt / Vleesch / Speck / Salm / Supp / ket / ende meer ander pprobiande / dat de maets seer vermaechte. Den lesten Winst gusli maecten sy gercetschap om van daer te zeplen na Cola, den Russen heerlick bedankende / ende een goedt fruck gelts schenckende vooz haer herberghe / ende zyn s nachts omtrent de noorder Son met het hooghste water van daer ghezeelt.

Die selve
 by daer
 komt.

leept / ende 't goet da
 Russen / daer sy ha
 twee maels 's daegh
 nen souden. Spdron
 die ghemaecht wo
 de maets wel sinae
 n van water. Son
 blauwe bessen / en
 want sy boelden p
 en sy op 't gheberg
 was / weder aen-
 / ende waeren daer
 en brief / die hy stra
 zies grootelijer
 h beducht was gh
 in des te meer in h
 ddrust van eten en
 elisz Ripp. Doozt
 ghen ghegheven / e
 ussens / ende ande
 naecht was. De
 is / want in 't w
 ngh twee daghen
 in 't wederom hom
 helft scheelde: Da
 nmen; Wp gaf ha
 elisz was die aen ha
 niet wel die Jan Co
 hadde / doch ont
 van sijn leven / als
 de dan 3p / ende o
 lang

Den eersten Septembz is in de mozghen-stondt omtrent ooster Son / zyn sy aen de west-zijde van de Rivier van Cola gekomen / zeplende ende roepende voozt daer in tot omtrent de midder-nacht. Den 2. dito roepden sy voozt de Rivier op / ende saghen daer eenighe boomen aen den ober / dat haer verheughde als of sy maerst in een nieuwe Wereldt ghekomen waren / want en hadden in alle den tijt die sy upt-geweest waren nergens boomen ghesien. Omtrent w.n.w. Son quomense aen 't schip van Jan Cornelisz. daer wast wederom nieuwe kermis met maets die daer in waren / ende te voozen met de selve Schipper mede waren geweest op de reys van 't vooz-lyden Jaer. Metten doncheren avondt quamen sy binnen Cola, ende 's ander-daeghs brachten sy alle 't goet te lande / daer die sy gheleden hadden / om alsoo wederom tot gesontheyt ende sterckte te komen. Den 11. brachten sy met consent van den Bayaer, oft Gouverneur van Groot-Dozt / haere schuyten in 't koopmans huys / ende lieten die daer aen tot een ghedachtenisse van delanghe/verre / ende noyt bespide wegh / welc sy met die oren schuyten by nae vier hondert mijlen dooz ende langhs de zee ghevaren hadden tot Cola toe / daer van de inwoonders aldier sich niet genoegh vonden verwonderen.

Komen
 te Cola.

Daer sy
 de schuy-
 ten laten
 tot een
 memozie.

Den 15. Septembz is zyn sy de Rivier afgevaren met een Lodgie nae Jan Cornelisz. schip / dat ontrent een half mijl van daer lagh / ende 's nainiddaghs zyn sy met het schip de Rivier bet afgezeplt tot ontrent halber wege / ende upt de engde. Den 18. ontrent de ooster Son zyn sy upt de Rivier van Cola 't zepl ghegaen op Geds ghenade naer huys toe / ende 's anderdaeghs ontrent wester Son voozt Warhuys gekomen / daer sy 't anchor lieten vallen / om dat Jan Cornelisz. daer noch moet innemen / ende blebender tot den 6. Octobz is / op welcken dagh sy ontrent den avont van Warhuys afvoeren / en quamen den 29. Octob. inde Maes / met een o.n.o. wint / ende 's mozgens daer na te Maeslant-slups te lande / daer den 1. Novembz ontrent middaght tot Amstredam / met de selvige klederen die sy op Nova Sembla ghedraghen hadden / met bonte mutsen van witte Woffen / ende gin- in in tot Piereer Hasselaer, die een van de Berwint-hebbers der stad van Amstel- dam geweest was / tot uytstinghe van de twee schepen / te weten Jan van Cornelisz. ende onse Schipper. Als sy nu daer ghekomen waren / daer van menigh mensch

mensch verwondert was/want men haer al over lange doot gerekent hadde: den daer dat geruecht nu over de stadt verspreydende/so is de tydinge van haer komste men ver de gekomen in't Princen Hof/aldaer op die tijt mijn E. Heeren den Cancelier cho de Ambassadeur vanden aller doozluchtigste Koninck van Denemarchen/Poren de weggen/Sotten ende Wenden over tafel sat. Verhalben zijn sp terstondt de h waerts gehaelt dooz mijn Heer de Schout / ende twee Heeren vander stadt/ ende hebben aldaer vooz den voozmoende Heer Ambassadeur ende den Heeren Burgheer sp v meesteren vertellinghe ghebaen van haer repfen ende wederbaren / ende zijn daer na elck na hups gegaen die daer t' hups hoorzen/maer die daer niet t' hups hoorzen den zijn in een herberge gestelt sommighe dagen/ tot dat sp haer gelt ontfang hadden/ ende daer nae is elck sijns weeghs gerepft.

De namen van de ghene die van deso reyse wederom gekomen zijn.

Jacob Heemskerck, Commijs	Jan Hillebrantsz.
ende Schipper,	Jan van Buyfen,
M. Hans Vos, Barbier,	Gerrit de Veer.
Laurens Willemsz,	Lenaert Hendricksz.
Pierer Cornelisz.	Jacob Janfz. Hooghwout.
Pieter Pieterfz. Vos,	Jacob Evertfz.
Jacob Janfz. Sterrenburgh.	

F I N I S.

Dese ende alle voorgaende ondersoeckinghen noch niet geluc

zijnde, soo hebben de Bewinthebbers van de Oost-Indische Gestroyerde Compagnie, in't laetste van Meert 1609. weder uytghefonden, om de passagie by Noort-oosten, ofte Noort-westen naer China te soecken, den kloecken ende vaer maerden Engelschen Pilot Herry Hufson, met een Vlie-boat, wel voorsien, en met 20 mannen soo Engelsche, als Neerlanders bemant, gelijk uyt het vervol te sien is.

Desen Henry Hufson is uyt Texel uytgebaren den 6. April 1609. ende hy de helde de Cabo van Poozwegen in den 5. May/ende hielt sinen cours na Nova Sembla lanckx de Pooztsche Custen / maer vont aldaer de Zee soo vol ijs / dat voozgaende jaer gebonden hadde/ soo dat sp de hope van dat jaer aldaer den moer verloozen: waer over om de houde / die eenighe die wel in Oost-Indien gewooren waren qualijk herburen konden/ zijn sp twistigh gheworden onder den anderen zijnde Engelsche ende Nederlanderz / waer over de Schipper Hufson hun vooz hiel twee dingen/ d'eerste was te gaen / op 40. graden na de Custen van America hier toe meest beweegt dooz Brieben en Caerten/die een Capiteyn Smich hem uyt Virginia gesonden hadde / daer mede hy hem aenwees een zee om om te varen van zuytsche Colonie aende Poozt-zijde/ende van daer te gaen in een westerlycke zee dat welke so talso geweest ware (also erbarentheyt tot noch toe contrarie wyl soude een seer vozderlyche sake geweest hebben/ ende eenen korten wegh om in Indien te varen. Den anderen voozslaghy was/dé wegh te soecken dooz de stre te Danis, dat welke sp ghegeneralijcken beslooten / dies sp daer den 14. May do waerts na toe zeyden/en quamen met goeden wint den lesten May aen't Eysland van Faro, daer sp alleelijck 24. uren over bzochten met versche water in te nem vertreckende/voer tottē 18. Julij tot op de Custen van Nova Francia op 44. gra

oot gerekent hadde: **Den** daer sp moesten inloopen/om eenen nieuwen booz- mast te bekomen/ den ha-
 ge van haer komste **men** verloozen hebbende / die sp daer vonden ende opstelden / sp vonden die plaetse
 reeren den Cancelier **tho** naem om Cabbeliau te vanghen / als oock om trafficque van goede Mupden
 n Denemarcken/ **Poren** **Pelssen** ofte **Weperinge** / dat aldaer om een kleyn dinghen te bekomen was/
 enen zyn sp terstondt **den** het schip- volck leesden qualick mettet lant- volck / dingghen met geweld ne-
 reeren vander stadt/ **en** de/ waer over sp twistigh onder den anderen lant- volck / dingghen met geweld ne-
 nde den **Deer** en **Wurp** sp vermant waeren en de weeckste / ende daeromme bzeefden voozder te ver-
 erbaren / ende zyn **den** **Augusti**/ aldus schepden sp van daer den 26. Julij / ende hielden de zee tot den ber-
 daer niet t' hups **hoo** den **Augusti**/ ende quamen by **Lant** op 42. graden : Van daer voeren sp voozder
 p haer gelt ontfang **gotten** 12. **Augusti** / quamen weder by **Lant** op de **Latitude** van 37. Dyz quart/
 van daer hielden by 't **Lant** / tot dat sp quamen op 40. en dyz quart graden/ al-
 daer sp vonden eenen goeden inganch tusschen twee hoofden/ende voeren daer in-
 te van 12. **September** / een alsoo schoonen **Riviere** als men konde vinden/ wyde
 ende diepe/ ende goeden ancker- grondt / epndelijck quamen op de **Latitude** van
 40. 3. **quart**
Schip-boot voer hooger inde **Riviere**. Dooz in de **Riviere** vonden sp kloeck
 graden
 ende waer daer volck / maer binnen in 't upterste vonden vriendelijck ende beleef
 Riviere
 volck / die veel lijf- tocht hadden / ende veel **Dellen** ende **Pelsterghen** / **Maerter**s/
 ontdeckt.
Dellen ende veel ander **commoditeyten** / **Dogelen** / **Druchten** / **salve** **Windyuppen**/
Wand ende **roode** / ende **handelden** beleefdelijcken metten volcke / ende bzochten
 wat mede / als sp nu ontrent vijftigh mijlen hoogh op de **Rivieren** ghe-
 hadden/ zyn weder ghekeert den vierden **Octobris** / ende hun weder ter **Zee**
 schip- volck ghemeeft / ende mede ghebezck van eenighe nootdzust sulck
 erhindert. In **Zee** hebben hun beraedt slaeght/ ende waeren van verfchep-
 volk / de **Onderschipper** een **Nederlander** was van meeninghe / op **Ter**
 wa te gaen **verwinteren** / ende de **Boozdt- weste** **passagie** van **Danis** te dooz-
 en / daer was de **Schipper** **Hurson** teghen / die bzeef de sijn ghemutimeert
 / om 't at sp by wijlen hem rouwelijck hadden gebzeppgh / ende mede / dooz
 ude des **winters** / hun gheheel souden vertereen / ende dan moeten keeren :
 van 't volck teer ende sieckelijck / niemant nochtans spzack van 't hups nae
 ant te baren/ dan den **Schipper** 't welck naderhant achterdencken gaf / die
 dooz sloegh na **Plant** te baren ende te **verwinteren** / daer sp alle toestenden/
 en lesten zyn in **Engelandt** tot **Dertmouth** den 7. **November** gekomen/ van
 sp haer meesters de **Bewinthebbers** in **Hollant** hebben haer reyse verwit-
 midts vijftghien honderdt gulden in gelde meer in nootdzust te besteden / be-
 s den loon/ ende dat sp in 't schip alreede hadden/ dies wilde **Hurson** ses ofte
 van sijn volck **verandert** hebben/ tot 20. mannen 't getal opmaeckende/ te-
 vonden van **Dertmouth** 'tzepl gaen ontrent den eersten **Maert**/ om in 't **Poozt**-
 ten te wesen tegghen 't epnde van **Maert** / ende daer de maendt van **April** ende
Maey over te bzingen met **Walvisschen** ende **Beesten** te dooden ontrent het
 ant van **Panar**. ende dan na **Poozt- wesen** te baren / om aldaer den tijt over
 engen tot half **September** / ende daer na dooz het **Poozt- oosten** van **Schots**
 t weder te keeren nae **Hollant**.

gekomen zyn,
 kiz.
 ghwout.
 I S.
 noch niet geluc
 e Gectroyeerde Cor
 , om de passagie by
 en kloecken ende ve
 or, wel voorfien, en
 elijck uyt het vervol
 zil 1609. ende sp do
 t sijnen cours na N
 e Zee soo vol ijs /
 jaer aldaer den mo
 Dost- Indien gelwe
 n onder den ander
 der **Hurson** hun vo
Custen van **Amerid**
 iteyn **Smith** hem w
 om om te baren h
 een **westerlijcke** z
 toe **contrarie** wij
 ozten wegh om in
 oecken dooz de str
 er den 14. **May** de
 1 **May** aen't **Clap**
 he water in te nem
 a **Francia** op 44. gr
 da

Herry
 Hurson
 heeft op
 40. 3.
 quart
 graden
 ee schoon
 Riviere
 ontdeckt.

F I N I S.

Wijders

Wydens om de landen Noordewaerts meer bekend te maken

(hoewel buyten onse voornemen) soo heeft het ons goet gedocht den goetwilligen ende nieuwsgierigen Leser hier by te voegen de ontdekkinge ende beschrijvinge der landen Siberia, Samoieda ende Tingoza, so die vande Moscoviters te lande ontdeckt en Noorden aen ontdeckt zijn, ende dagelijks bereyft werden: Als mede een hael van de Wegen, Rivieren ende Steden, tot aen Groot Tartarien toe, gelijk le uyt de Russische tale overgeset is.

Der woont een volck in Moscovia, die genaemt wozden de kinderen van conij, ende zijn van Boerfer af-komst/ gesproten van een Landt-mar: genaemt/ desen Acina rijk zijnde van lant/ woonde ontrent een Riviere/ die da geseeten/ de welke in de Riviere Duyna vloeyt/ die 100. mijlen van daer in witte zee valt/ by Michael Archangel, een slot also genaemt.

Desen boozs. Anica dan / rijk zijnde / als verhaelt is / hadde oock veel kinderen / ende was van Godt alles wel versien / ende ten vollen ghefeghent van groote begeerlichheyt ghewickelt / willende geerne weten / wat boz landen saten ende bewoonden de volckeren die jaerlijchs in Moscovia quamen hand met hostelicke Pelterpen ende veel andere waren / oock bycent van spaeck / kledinghe / Godts-dienst / ende manieren / noemende haer Samoieden, ende beelderslepe andere namen haer ghevende: Dese quamen soo de Riviere Witte jaerlijcx af-byjben met haer Coopmanschappen / mangelende met de Russen / Moscoviters in de steden Osoyl ende Utinga op de Duyna, dat als doen ter den stapel was van als / oock van Pelterpen. Desen Anica dan (als boozen haelt) was begeerlick om te weten van waer sy quaemen / ende waer haer bninghe was / ende wel denckende datter groote rijckdommen te halen waeren-gesien de schoone Pelterpen / diese jaerlijchs brochten / groote schat beger / heeft stilzwijghens alliantie ende byntschap ghemaecht met sommigher volckeren / ende oock eenighe van sijne slaven ende knechten / tot 10. of 12. toe / met haer in haer landt ghesonden / bevelende de selve / datse alle 't landt door-reysden / alles wel neerstelick bespieden souden / ende oock alle haer ren / wooningen / leven ende gebeerden wel opdentelick souden op-teeckenen / soo van alles goet rapport te doen / als sy weder 't huys souden komen / d' eens geschiet zijnde / heeft hys / d'ieder geweest waren / wel getracteer / ende goede gunste toe-gedraghen / dan heeft haer neerstelick bevolen te zwijgen / oock heeft hy 't neerstelick by hem gehouden / sonder yemant daer van te verden / oock eenighe zijner vrienden / met Coopmanschap van kleynder weeren / als Duytsche Kramerije / Bellen ende dier-ghelijche dinghen: dese zijn oock gereys / ende hebben 't oock gelijk als d'andere alles wel door-sijnfelt en besien / ende reysden tot de Riviere Oby toe / door veel Woestijnen / ende verschen Rivieren / die daer veel zijn / ende maechten met sommige Samoieden aldaer te byntschap ende Alliantie / ende vernamen oock dat de Pelterie daer van linder weerden was / ende dat daer rijckdommen te halen waeren: Oock saghe dat sy geen steden en bewoonde / maer dat sy met troupen so by malkandere den seer vreedtsamigh / ende werden gheregeert van sommighe de oudste haer: waren oock onreyn in haer eten / ende leefden van 't Wilt datse vonden / gheen koopen noch broodt kennende / ende meest al goede schutterz met boggen

len
 r bekent te maken
 gedocht den goerwillig
 ge ende beschrijvinge
 Moscoviters te linge
 erden: Als mede een
 Tartarien toe, gelijk

den de kinderen van
 en een Landt-mar; A
 en een Sibiere/ Wic
 oo. mijlen van daer
 nt.

/ hadde oock veel h
 allen gheseghent dan
 en/ wat booz landen
 reeren.

scovia quamen hand
 zeent van spraeck/
 der Samojeden, ende
 soo de Sibiere Wic
 ende met de Russen

a, dat als doyn ter
 ica van (als boozen
 / ende waer haer
 nimen te halen waer

n / groote schat be
 aecht met sommigh
 echten / tot 10. oft

/ datse alle 't landt
 de oock alle haer ma
 ouden op- teekenen

ouden komen / d'
 l getracteert/ ende
 evelen te zwijgen/
 ant daer van te ver

rtige daer henen g
 van kleynder weer
 hen: dese zijn oock

booz- smuffelt en d
 ynen/ende versche
 amojeden als daer

etterie daer van h
 aeren: Oock sag
 o by malkanderen

nighe de oudtste o
 t Wilt datse voo
 schutters met bog

de W

veleke sp van taep hout maecten/ ende waren booz gestepen steenen aen/ oock sommighe met sekerpe Dirsch-graten/ daerse 't Wilt met schooten/ dat daer als met menichte was: Oock naepden se met Dirsch-graten/ gebuychende zenuen gestepen ghebdierten tot haer d'zaden/ ende voeghden soo de velle n by malkandere daerse haer mebe bedecten/ somers 't bont buyten/ ende 's winters 't bondt bont d'zagheide: Oock dectense hare huypen met Clants-huyden ende Teer-lyden/ die by haer niet gelycht en waren. In somma/ dooz- saghen 't alles/ ende men met rijckdommen van Bont roeder 't hups/ ende hebbende Anica doorn van Bont verstaen/ daer hy nae wenschte/ soo dreef hy met zijne bynden eenige Coopschappen op die landen/ eenighe jaren langh/ soo dat dese Aniconij heel mach-tyg wierden/ ende hochten alomme veel lants/ so dat haer de lieden alomme verstaerden van dese schyckelicke rijckdommen / niet wetende waer sp van daer was: In somme oock heerken in sommighe hare dozpen: Jae namaels in somme oock eenen schoonen Tempel in de stadt Oloil, op de Sibiere Wicfogda daer waren witten Ardypn: In somma/ en wisten niet waer blijven niet hare

merckten sp oock wel wisselijck/ dat haer 't geluck mogelick eens den rug-geenden soude/ ghelijck ghemeynlick in sulcke saecken ghebeurt/ siende haer oock van vzendde seer benijt/ om haer rijckdommen wille/ hoe- wel sp noyt verstaen en enighe spijt aen- deden/ ende dachten sulcks met groote boozsichtighepdt te komen/ om te blijven inden graet daer sp in waren. Nu volgende de Mo-choische maniere/ is datse gemeenelick seggen; die te Hobe geen bynden heeft/ en enighe mensch te gelycken is/ om dat in Moscovia, die pet begaert is/ 't sp met wat oock soude mogen wesen / benijt ende belogen wozt aen 't Hof/ soo sp daer in Bunt en hebben/ ende sonder eenigh recht oft reden onderdrukt wozt/ jae oock 't onder-ghewozpen/ daerom sp rijck zijnde/ hadden al eenen Bunt ghe-geen/ de welcke wel een van de meeste scheenen te wesen/ ende oock was den sel-ven naemt Boris Goddenoof, ende was Swagher vanden Kesper Fedor Ivano- die doen regeerde/ ende Boris wert na des Kesper's doot in zyn plaetse verco-ken/ In Rusch Kesper/ gelijk byeder verhaelt wozt inde hedendaeghe beschry-vinge der Moscovischer Dozlogen.

hebben se dan gedacht desen Boris alles te openbaren/ doende hem eerst een-ighe schencken/ gelijk sp getdoon waren/ en baden hem dat hy haer eens verstaen wilde/ als hebbende ee sake t'openbare/ die 't Rijcke veel profijteren soude. In hier nae gauw lusterende/ heeft haer veel meer minnelijckhepdt bewesen/ ende te vopen wel hadde gedaen/ ende doense hem alles verhaelt hadden van des-der oock verzoekingen der Samoyedische ende Siberische Landen/ oock watse daer ge-geen hadde/ ende hem boozts alles booz- leggende/ behalven datse hem niet openbaerden/ hoe heymelijck datse daer mede om- gegaan waren; oock datse eerst machtigh rijck gemaecht hadden/ dit zweegen se: nietten en begost Bo-ryand van begeerlijckheyt/ ende wilde dit ondersoeken: jae vernide haer-lych in eyghen kinderen: jae verhieff haer/ ghevende haer bype Bzieven wpt des-der's naem/ datse mochten sonder tegghens- spreken haere Landen diese besae-ken/ en enighe menschelijck ende erfelijck ghebzyuchen/ nae haeren wil ende belieste/ sonder een-ighe schattinghe daer van te gheven/ nu noch naemaels: Hy liefte oock in zyn-lych waeren/ als sp by Winter- daghe in Moscou waren/ weseide een groote- genade:

genade by den Moscoviten, principalyck by soo machtigen Doost als Boris
 een die't gantsche Landt regeerde.

Boris dit wel bedacht hebbende/heeft den Keyser alles ontdeckt/die 't seer
 was/ en Boris daer dooz noch meer eerde/ ende gaf hem daer in te doen 't ghe-
 hem believen soude. Boris hier op niet slapende/ heeft eenighe Capiteynen
 sommighe arme Edel-lieden/ ende die by gonstigh was/ daer toe ghebruy-
 bebelende haer te trecken met de ghene die de Aniconij haer met gheben sou-
 en kleeden haer oock kostelijck als Ambassaten/ haer oock met- ghevende een
 krijghs-volck/ ende oock gheschencken van klepnder weerden/ om aen den
 ken te schencken/ daerse souden komen/ ende beval haer datse alle Passag-
 Rivieren/ Woschagien ende plaetsen wel op-teecken en souden/ oock de na-
 vande selve/ op datse wisten alle goet rappozt daer van te doen/ als sy souden
 der-komen; ende beval haer oock minlijck te handelen/ met de Wolcheren
 quaem om te gaen/ een bequame plaets te bespjen/ omme naemaels/ soo 't nu-
 lijck ware/ daer eenige Sterckte oft Castelen te maken/ ende datse innumers
 ge vande Liedden soude maken in Mosco te brengen/ so 't eenigins mogelijck
 re: Ende alsoo zijn sy upt Mosco getrocken/ wel gemaect van kleederen/
 weer ende gelbt/ oock geschencken/ en quamen tot Wislogda, by de Aniconij/
 oock Volck toe-maecten om met haer te trecken; oock veel kinderen ende
 den van haer trocken mede daer heenen.

Daer gekomen zijnde/hebben se gedaen na dat haer was bevolen/ende heb-
 den Wolcke aldaer groote vryndschap bewesen/ onder soeckende neerstelijck
 by haer de gesienste waren/ ende hebben die eere aengedaen/ ende sejoncken
 veel dinghen van klepnder weerden/ die by haer seer rijckelijck ende kostelijck
 scheenen te wesen: Jae verbeypden haer met groote juychen en roepen/ vallen
 doete dooz de gene die 't haer gaven/ siende de selve soo kostelijck ghekleet/ zij-
 't selve ongewent te sien/ en meynden dattet Goden waren: Maer alsoo de
 scoviten dooz Tael-mannen spraken/ 't welck Samoijeden waren/ die eenighe
 ren hadden gewoont by de Moscovische Boeren op Dorpen/ ende alsoo de
 ke gheleert hadden/ gaven haer te kennen van haren Keyser/ segghende de
 by nae enen aertschen Godt te zijn/ Jae wel gheheel; veel dinghen aenroeren
 die dese arme menschen bewoghen/ om sulckx wenshende te sien/ sy oock niet
 ter wenshende/ namen't terstondt aen: Jae noch daer by sepdense/ datse een
 Moscoviters by haer so lange in ostagie wilden laten/ende oock om de sprake te
 ren/ soo datse veel lieden met dusdanighe maenieren op dese zijde van de Ribi-
 Oby aen haer zijde kregghen/ die haer den Moscovischen Keyser onderwierpen
 ende lieten haer oock terstondt van de Moscoviten taxeren/ belovende jaerlijck
 den Moscovischen Rijcke te gheben/ peggelijck mensche/ Jae tot den kinden
 toe/ die maer den boghe en begonden te hanteren/ een paar Sabel-bellen/ die
 haer van klepnder weerden waren: maer by den Moscoviten, booz een juweel
 honden/ en beloofden 't selve te gheben in handen van den ghenen die dat 't
 fanghen bestelt soude worden/ 't welck oock ten vollen gheschach: Ende voer
 trocken sy over de Riviere Oby wel 200. mijlen dooz 't Landt heenen/ sien
 veel seltsame Ghedierten/ schoone Fonteynen/ fraye Crupden ende Woschagien
 oock veelderley Samoijeden, de sommighe op Elanden rijdende/ sommighe op ste-
 sittende/ die van Reen ghetrocken werden/ de sommighe van Honden/ die
 snel liepen als Derten/ in somma saghen vele daer se haer van verwonderden
 de treckenden oock alles ordentelijck op/ om naemaels goet bescheet te
 ghe

ses ontdeekt/die 't seer
 in daer in te doen 't ghe
 eenighe Capiteynen o
 as / daer toe ghebruyt
 haer met gheven soude
 ck met-ghevende een
 eerden/om aen den
 aer datse alle Passag
 n souden/ oock de na
 e doen/als sp souden
 n / met de Wolcheren
 : naemaels/ soo 't m
 ende datse immer s
 enigins mogelijk
 ck van klederen /
 da, by de Aniconij
 veel kinderen ende v
 s bevolen/ende heb
 ckende neerstelijck
 n/ ende sejoncken
 kelijck ende kostel
 en roepen/vallend
 stelijck gheleet/ zij
 : Daer alsof de
 waren/ die eenighe
 ven/ ende alsof de
 sfer/ segghende de
 dinghen aenroer
 e sien/ sp oock niet
 epdense/ datse eenig
 ck om de sprake te
 e zijde van de Rib
 eysfer onderwierp
 belovende jaerlijc
 ae tot den kinden
 Sabel-bellen/ die
 , vooz een juweel g
 ghenen die dat 't o
 ach : Ende vooz
 andt heenen / sien
 n ende Woschagin
 / sommige op st
 van Wonden / die
 verwonderden
 edt bescheet te h
 gge

Siberia, Samioieda ende Tingoesa.

/ ende quamen soo wederomme / eenighe ghewillighe Samojeden met haer
 ende / ende lieten oock eenighe Moscoviten in haer Landt/ om de spraecke te
 en/ en zijn soo in Mosco ghekoimen / daerse van alles goedt bescheet brachten
 en vooz Boris, en Boris aen den Keyser/ende sagen in groot verwonderen
 moeden aen / die sp met ghebracht hadden / de selve bevelende te schieten/
 ck soo fix van haer gheschach / dattet gheen mensche soude willen gheloo=
 Want een pennicken kleender dan een halven stupber / settense in eenen
 m / ende ginghen daer soo wijt van datse nauwelijcks 't pennicken / oft
 in 't ghesicht konden hebben / ende tresten 't selve soo menighmael / als
 ijle daer na schoten/sonder eens te missen / 't welck velen dede verwonderen.
 n anderen zijden / saghen dese wilde lieden 't leven der Menschen in Mosco
 roote verwonderinghe aen / oock der stads maenieren/ ende meer dierghe=
 dinghen : Waer met verschickinge aen sagense den Keyser / zijnde soo ko=
 gekleet/ sittende soo te Paerde/ oft varende so in een Koets van veel paer=
 etrocken/kostelijck verciert/omringht met menigte van groote Heeren/ seer
 ijck verciert / en saghen oock seer nae alle 't Krijghsvolk die met de roers
 in roode rocken om den trouw liepen/zijnde altyt als den Keyser upt-reet/
 ent vier-hondert schutten by hem : Oock hoozdense met verwonderinghe
 ghelupdt der kloeken / die met menighe in Mosco zijn / oock saghense met
 onderinghe alle de kostelijcke winckels in Mosco, ende alle heerlijckhepdt
 r / in somma / sp meynen dat se in der Goden thoon waren gheraecht/
 wenschten alreede te zijn by haer mede-bruederen / om haer dit alles te ver=
 ligen/ noemende haer zaligh te zijn/ sulcken Hooft te moghen obadieren/ als
 Keyser/diese meynen eenen Godt te zijn/ oock smaecte haer de spijs wel/die
 in Mosco was 't eten gegeven/ wel proevende datse haer beter smaecte dan
 de beesten in haer lant/ oft dzoogen visch.
 n somma hebben den Keyser beloofst hem vooz Heere aen te nemen / ende be=
 den oock hare mede-bruederen/verre en by te bewegen : Ende vooz baden
 n Keyser/dat sy haer de genade doen wilde/ende seynen haer Gouverneur s
 haer souden regieren / ende die se de vooz-verhaelde schattinghen mochten in
 den leveren : aengaende van haer afgoderie / daer en wert niet afverhaelt/
 bleef so naer haer gewoonte/dan geloove wel dat 't Christen Geloove daer
 t geplant soude wozden / waert datter eenige bequame Leeraers waren/ en
 ove metter tijt 't selve wel in 't werck zestelt soude werden/waer 't dat sy niet
 h en waren/ met dese zware Dozlogen/daer sy met beladen zijn.
 gnde dit alles geschiet als boven verhaelt is/so zijn de kinderen Aniconij seer
 eben/ende wert haer alomme vele vppheyt gegeven/ende oock bevel ober ee=
 plaetsen/ ontrent hare Landen gelegen/die vele en groot zijn : Iae hebben
 hondert mijlen van malkanderen / hier en daer op de Ribieren Duyna, Wit=
 a, ende Soehna, so datse rijck en alomme vol zijn/ende wozden noch dagelijck
 aer eere behouden.
 en werdt in Moscou geraetslaeght datmen herwaert/langhs ende ontrent de
 ere Oby, in de blacke velden / sterckten ende plaetsen upt der naturen dace
 oeckende / Castelen moest maecken / ende met krijghs-volk besetten / en
 de oock eenen ghegeneralen Gouverneur aldaer / om de Landen allenghs
 ber ende wijder te versacken/en 't selve also te incozporeren : d'welck alle g
 t is/waer eerst zijn aldaer gebouwt gewozde eenige Castelen van groote bale=
 upten bosshen aldaer/ende die met aerde gevult/ende so met soldaten beset/
 oock

oock werter dagelijcx veel volcx heenen gesonden/so datter op op sommige pla-
sen/ metter tijt heele geneeynten waren/ vermengelt met Polen, Tarters, Kuddes
ende andere Natien.

Want alle ballingen/ ende die moorders/ verraders en dieben waren/ en al-
lep schuyt van menschen/ die de doot verdient hadden/ wierden daer heenen
barnen/ de sommige daer een tijt lang gebangen gehouden/ de sommige bevol-
woonen/ na dat hare misdaet groot was/ ende wierden so allenghkens ge-
steden van veel volcken: dese Casselen en groote geneeynten/ nu wel een Com-
rijck besonder gelijkende/ want naemaels veel arme lieden daer heenen troc-
om datse alhaer veel vrydom hadden/ ende Landt oñ niet: En dese Land-
we werdt Siberia genaemt/ ende oock werter een Sadt ghebowt/ diemens
noemde/ ende doemen in't eerste in Mosco hoorde van den naem Siberia, gr-
den de boosdaders in Mosco daer vooz/ gelijk in't eerst t' Amsterdam/ die't
digh geweeft zyn vooz het Tucht-hups verschriekten. Want men fontse ter-
na Sibirdam. Du ist soo gemeen dattet niet meer gheacht en werdt/ maer de-
ren en Edelen in Mosco zynde in 't Keysers ongenade vervallen/ zynder noch
vanghe vooz/ dan die woorden somtijds vooz een tijt lanck ghesonden
Wrouw' ende Kinderen/ ende wort haer daer eenigh goubernement bevolen
dat den toorne des Groot-voz's gestilt is/ als den woordense weder in Mosco
boden.

Om nu te weten den wegh upt Moscovia tot daer toe/ sal ick verbolghen
vermoghen/ verhalen/ als hebbende niet meer komen bekomen/ ende dat
met groote moeyte ende vrytschay/ hebbende te Hede sommige vanden in
sco, doen ick daer woonde/ die my groot jonste toe-drogen/ ende my 't sel-
ben/ alsoo ick lange aenhielt/ eer sp't my dozsten geben/ en haddet noch upt-
komen by tijde van Hede in Mosco, 't soude haren hals ghekost hebben de
die't my gaben/ soodanigh is't Moscovisch Volck: Want sp en mogen niet
dat de secreten van haer Landt ontdeckt worden.

Een kort verhael van de Weghen ende Rivieren uyt Mosco

Ooftwaerts ende Oost ten Noorden aen te Landwaerts, soo het nu alreede
ghelijcks bereyft wordt van den Moscoviten; Oock de namen der Steden
van den Moscoviten ghebouwt, mer des selven Gouverneur oock beset, de
Landt daer al-omme bewoont, opsoecken ende innemen laet; jae by nae
groot Tartarien toe heeft laten besoecken.

WT Witfogda Soil, van daer de Aniconij woonen/ repsen sp de Riviere opt
tot datse komen by een stedeken vande Moscoviten bewoont/ datmer in
sco noemt/ ende is 17. dagh-repsens van de Stadt Soil, de Riviere optwaert/
Sibieren en Wosshen repsende/ es valt dese Riviere Witfogda, upt het geben
Joegoria genaent/ de welke strecken upt Tartarien van't Zuiden/ tot by
Zee na't Noorden: Upt de selve gebergten valt oock de Riviere Pectora, die
Zee halt/ op dese zijde Weygats.

Van Javinisco, die Wecken repsen/ kontense in een Riviere die se Ne-
men/ of Stom op Duytsch/ om haren stillen loops wille Tusschen den Wos-

om trent vijf daghen met Schuypten ofte Dotten gherepft hebbende in dese Rivièr Ne-em, soo moetense 't goedt een mijle ober Landt voeren / want desen Rivièr loopt eenen anderen cours als sp reysen moeten / so datse om der kooztheit over Landt een mijle weeghs reysen / en komen soo in een Rivièr die se Riera noemen / ende dese Rivièr valt uyt Steen-klippen die de Moscoviten Cavièr noemen / ende liggen noch in 't gheberghte Joegoria, ende reysen soo met de Rivièr nederwaerts 9. dagenlang / ende komen dan by een Stedeken datse noemen Soil Camscoy, en is vanden Moscoviten gebouwt tot een rust-plaetsē boozde ende Lieben / want sp van hier moeten boozder te Lande reysen / ende de boozde loopt boozts haeren cours / ende valt ten lesten in de Rivièr Cam, die Cam loopt onder de Stadt Viatica in Moscovia, ende eyndicht haer in de Rivièr Kha, of Volga, die in Mare Caspium vloeyt met 70. ingangen / alle ingangen van persoonen die 't gesien ende besocht hebben.

Soil Camscoy gerust hebbende / soo zijnder vele Heerden metter tijdt al op zoek / ende is oock alreede wel bewoont ende 't Landt ront-om met Dozpen beewel versien / al meest Russen en Tartars zijnde / soo nemense haer bagagie heerden / ende reysen van daer meest ober gheberghte vol Dennen / Dijnbooz / oock ander seltzame Doomen / ende reysen dwers over een Rivièr in het gheberghte Soybagenoent / daer nae noch ober eene die se Coofna noemen / soz hepde nae het Boozden. Dit gheberghte wozt by haer in dien ghebeelt / is een heel ander Landt als daer sp uyt-komen / schoonder Bosschen / vaster hout / ende oock veele verscheyden Kruyden daer wassende / ende wozt twee reysens langh ghenaemt Podvinscoy Camen ; noch ander twee dagh-reysen wozt ghenaemt Cirginscoy Camen ; daer nae vier dagh-reysens langh is ghenaemt Vergateria in de woestijnen worden meest besocht van wilde Tartars ende Samoieden, die niet en doen dan alle kostelijck Wildt vanghen booz den Moscoviter : gheberghte Podvinscoy Camen is 't hooghste / ende op veel plaetsen met sneeuw bedekt ende wolcken / ende 't selve is seer moepelijck om reysen / maer 't valt so alreede seer leege.

Comende tot Vergateria booznoemt / moeten se hier wachten tot in 't Boozden want daer is een Rivièr Toera die 't heele Jaer aldaer ondiep is / om datse eerst haren oozspronck heeft / maer in 't Booz-jaer woztse gantsch diep van nieuwe geberghte aldaer / ende reysen dan alsoo met booten ende schuypten over.

De Stadt Vergateria is d'eerste Stadt in 't Landt Syberia, ende wiert eerst gebouwt over 21. Jaren / met meer andere Steden aldaer omtrent / ende is oock bewoont / oock bouwense Landt gelyck men in Moscovia doet.

Men en bouweneur aldaer / die alle Booz-jaren menichte van Boozden ende Doozen sent al-omme booz die Rivièren inden gantschen Syberischen Lande / in alle Casteelen ende plaetsen daer Soldaten ende Krijghs-volck is : oock de Oby in allen Forten ende plaetsen aen't Moscovisch Volck / want sp aldaer en bouwen noch ter tijt / ende de Samoieden leven van het Wildt als verhaelt

in dese boozschyben Rivièr Toera af-dijvende / komense naer vijf dagen in de Stadt Japhanim genaemt / oock over twee Jaren gebouwt / ende met Volck bewoont.

Soit Japhanim komende / reysense boozder inde selve Toera, ende twee dagen gherepft

repsf hebbende / begint haer dese Riviere seer kromme te draepen / soo dat se haer dickmaels moeten oversetten inde selve Riviere ober Landt / om de rechte te hebben / ende om der kortheyt wille.

Ende nu woonen hier althijt Tarteren ende Samoyeden , die daer omtrent 200000 honden / daer sy van leven : Oock ho utwensf Booten.

Ende ten lesten van dese Riviere Toera komense in een groote Riviere Tabatza , zijnde sy naer twee hondert mijlen van Vergateria , maer sy repfen tot Tinnen tot een Sabt vol Volcks / om dat van de selvighe vooz-berhaelde gheboort : dan hi le repfen oock wel van Saphanum met sleden in den Winter tot Tinnen in twee of drie daghen tijds / ende hier gheschiedt nu grooten handel van Pelterijen met de Moscoviten , teghen de Tarteren ende Samoyeden , ende dese plaetse is goet vooz de ghene die maer een half Jaer upt en wil zyn : Maer vele soecken 't in de winter / jaet tot verre ober die Riviere Oby , soo nae 't Oosten als nae 't Westen.

Van Tinnen komtnen tot Tobolsca , het Hooft der Syberische Steden / ende daer is den Stoel Syberia , ende den oppersten Dicerop van de Moscoviten , ende daer moeten alle Steden haere schattinghen Jaerlijcks byzenghen / soo wel op d'ander zijde de Oby , als op dese zijde / ende woardt daer oock versamelt / ende soo met gelepde Jaerlijcks met Casachen en Kirghis-volck nae Mosco gesonden ende hier woardt oock strenghe recht ghehouden . En moeten oock alle Gouverneurs in Samoyeda en Syberia desen obedieren . Oock geschiet daer grooten handel in alle dinghen / upt Moscovia daer ghezacht : Oock komender Tartaren in het Zuiden / heel wijt upt Tartaria , ende veel verscheppen Volcken / die daer alle kens meer ende meer komen / nae dat de fame van dit Landt wijder ende wijder streckt / en is al vast yzigt vooz de Moscoviten , die 't met byeden soo gemeooneert heeft / dat sy niet en hoeft te byeesen / so seer zijns den Moscoviten toe-gedevende oock zijnder alomne Kercken / wilde Godt dat den wyceden Spanjaerden America in plaetse van zijne onmenschelike tyranmie / met sulcken wyde inkomsten kregen hadde / soo mocht men hem noch eenigsins 't selve gunnen / want men meer van sulcks met byuntschap sal kunnen verkhrijghen / gelijk ick 't selve vermerckt heb / en noch dagelijcks vanden Moscoviten hooze en aemercke / dan wycede tyranmie oft geweld / &c.

Dese vooznoemde Stadt Tobolsca leydt op de groote Riviere Yrtijs ghenaem die seer sterck balt in een zuiden / ende loopt wel soo snel als de Donouw doer de balt in de Riviere Oby , ende sy schijnt niet Oby upt een geweste te komen ; d'ander zijde der Stadt loopt de Riviere Tobol vooz-noemt / daer de Stadt naem af heeft .

In de Riviere Tobol komt een vallende Riviere / die recht upt het noozden het gheberghte by den zee-kant schijnt te vallen / ende wort van den Wildden heeten Tassa , en op de selve Riviere hebben de Moscoviten nu onlancke een Stadt gheboort / Pochem ghenaemt / ende hebben deselve beset met allerlep volck van Siberische steden / en dat om oorzacche datter soo schoone Landouwe omtrent oock schoone Vosschagien / zijnde vol Wilt / van Lupparden / Lossen / Wolven / Swerte / oock Sabels en Waters : En dese Stadt leydt twee weken reysens van Tobolsca , noozdtwaert de Riviere Yrtis , daer van verhaelt is / loopt oock upt Oby , twee weken reysens van Tobolsca : Ende op de Mont was certijds een Stadt gheboort / die ghenaeemt was Olscoy-gorot , maer is naemaelc 't bevel des Gouverneurs in Siberien gheruynt / niet segghende waerom :

ke 't is gheweest om de koude / oft om datse nae haer meyninghe / te nae den
stant stont / vreesende datter eenigh overbal ofte veranderinghe moecht ghe-
eden: Ende alsoo upt de groote Riviere Oby een groot water loopt / om ban-
de een groot deel Lants / gelijk eenen arm / en valt 't selve sa weder inde Oby.
Echt soo een groot Eplandt / en hebben op dit Eplant weder een ander Stadt.
ouwt / in plaetse vande gerupneerde / ende hebbense Zergolt ghesheeten / zijnde
ent 50. mijlen opwaerder als d'ander geslaen hadde.

en als sp van daer dooz de Riviere opwaerts reysen / ghebruyckense weynigh
op hare Booten / 't sp om datter weynigh Wint is / of om 't hooghe Lande
hoe-wel de Oby alsints groot ende breekt is / maer trecken de Booten op /
ichse meest in alle plaetsen dooz de Rivieren in Moscobien reysen / en reysen
Zergolt ontrent 200. mijlen opwaerts / en komen dan tot een Casteel / ghe-
t Noxinscoy dat over 13. Jaren gebouwt wiert / als den grooten Gouver-
Dolck upt Siberien fant / om Landen op te soecken / bequaem sijnde vooz men-
ende om steden te bouwen / en hebben doen also daer een Casteel gebouwt /
eenigh Krijghs voick op is / een playsante / ghesonde ende warme plaetse /
er vuytbaer / daer oock veel frap Ghedierte ende Ghevoghelte is: Het
't Zuyt-oosten ende is naeuvels oock een Gemynte ghesworden / en haer
bevolen noch wijder en wijder / nae de warmte opwaert / 't Lant te bespie-
maer haer is altydt bevolen met Vuytchap te handelen / ende den Dolcke
welick te tracteren / diese souden ontmoeten / oft binden / om soo wijder ende
t Dolck te hebben. Afse nu met troepen te Lande-waert in reysden / tot o-
400. mijlen / sagghense alomme schoone Landouwe / maer geen menschen /
al woest Lant.

an alsoofe by de 200. mijlen quamen dooz de Riviere Oby op-reysende / heb-
nu geleden 10. jaren) eene schoone playsante Landouwe gevonden / oock seer
v / sonder datter eenighe onbequaemheyt was / ende oock weynigh Winter /
na geen ; en sp daerom weder in Siberia gekomen zijnde / hebben verdoozsact
est 't selve inder Mosco te ontbieden / en regeerde aldaer de Boris Goddenoof,
elcke de saecke seer beshertighde / ende beval oock terstont dat den Gouver-
upt Siberia daer volck henen soude senden / om daer een Stadt te laten bou-
het welck geschiede / ende daer is een schoon Casteel gemaect / met noch ee-
rupsen / soo dattet nu een schoone Stadt is / ende wort Toom genaemt / om
namaels gehoopt hebben / datter menighe Tartaren op deselve plaetse ge-
t hebben / ende soo soude die Stadt van den Tartaren op deselve plaetse ge-
bben / om haer playsancp wille / ende dese Tartaren hadden eenen Coninck
haer / die Altijn gheuaemt was / ende soo wort dese Stadt dickmaels / noch
ingen van diverse volckeren die haer derwaerts int velt onthouden / dan
soo machtigh / dattet metter tijdt oock wel een kleyn Coninckrijk moecht
en.

tusschen dit Casteel Noxinscoy, ende dese Stadt Toom in Siberien bindense
dagelijck te Lande-waert veel diverse volckeren / die haer Oftachiu noe-
die nu oock al metten Moscovien, Tartaren, ende Samoyeden in Siberia haer
nighen / ende met vuytchap handelen / brenghende sommighe oock
ot ende andere dinghen / ende hebben onder haer veel Coninghen / zijnde die
ck de Indianen / te weten / de kleyn die in Ost-Indien wonen / ende niet
oote: In somma de Moscoviten komen soo wydt dat Quartier upt / dattet
wonderen is.

Oock zijnder veel Casteelen en Stedekens tusschen de Riviere Oby ende Yrtis de welke in de selve tijdt / oft weynigh daer nae ghebouwt vierden / als Tobisca ghebouwt wiert / ende zijn nu oock gantsch rijk / zijnde ghemenght met Mucoviten , Tartaren ende Samoyeden , die tamme zijn / ende worden deselve Steden ghenaemt Tara , omtrent welke plaetse / de Rivieren Oby ende Yrtis , thien daerpeysen van malkanderen zijn : oock een Stadt die Jorgoet genaemt is / ende die ghetimmert over veertien ofte vyftien jaren / oock Belou , ende Mangansoigogorad , ende leggen dese voornoemde Steden opwaert naer het Supten / maer de West-zijde der Riviere Oby , soecken de Inwoonders noch daghelijcx waken en wijder te komen . Verwaert op dese zijde de Oby , liggen de Steden Tობої Sibear , Berelai , ende meer andere op verschepden Rivieren liggende / ende maer noch daghelijcx meer gebouwt .

Maer de Steden Narim ende Toom , leggen op d'ander zijde de Riviere Oby . Hier gebuycken de lieden veel kreen in haer sleden / oock snelle honden / die sijn te met visch spijzen / daerse na haer oorzdeel seer sterck van woorden zijnde gedroden koch : Maer Jorgoet vooz-berhaelt licht inde Oby op een Eplaut .

Maer van Narim op-waert na het Oosten / de Riviere ghenaemt Telt , daer is rijk met volck : Van dit Casteelken en Narim , zijns vooz-t bevel des Siberischen Gouverneurs / ober seven jaren geleden / ghesonden met sleden en Peerden naer het Oosten / om aldaer te soecken ofter eenige onbekende Volckeren haer ghieden / ende reysden wel omtrent thien weecken lanck / recht Oostwaert groote woestijnen / vindende alomme schoone Landouwe / oock schoone boomende veel diverse Rivieren : maer omtrent de tijt voozs gereyft hebbende / benste op den velden eenighe hutten ghesien / vindent oock veel vergaderinge Menschen / dan alsoo sijn Samoyeden ende Tartars tot Leyden . Ieden hadden oock moghelijck de weghen wel dooz-loopen hadden / en waeren se niet schroomt .

Maer komende omtrent de menschen bewesen haer groote eerbiedinghe / kregghen de Samoyeden ende Tartars so veel van haer te verstaen / dat se haer selve met de name Tingosy noemden / en woonden al langs de groote Riviere die Jenilcea noemden / ende wesen haer te spuyten uyt het Supt-Oost / dan wisten begin niet / en was de Riviere grooter dan de Oby , oock hadden dese lieden grote kroppen onder de kinne / kloekende met haer spzake als de Kalkoetten / r' se dat de Samoyeden haer spzake in veel verstonden / ende sijn de Samoyetie spzake heel ongelijck en was / maer daer naer seer selve .

Dese Riviere Jenilcea , veel grooter zijnde dan de Oby , heeft aende Oost-groote gheberghen / daer onder oock Oyer-berghen zijn / die Zwebel ofte Apher uyt-werpen : Maer op dese zijde naer het Westen daer ist leeghe sehoone Landouwe / seer plapsant van alderley Crupden / Boomen / liefelijcke Bloomen ende diverse vyzende Druchten : Oock heel seltsaem Gebogelte / het welck ghe Lant woxt wel by de 70. mijlen weeghs ober-loopen inde Lenten vanden viere Jenilcea , eben (nae wy verstaen) ghelijck de Nijl in Egypten doet / ende Tingosy dit wetende / onthouden haer ober d'ander zijde soo lange op de gebouwen / tot dat de Riviere valt / ende komen dan weder in dese schoone leeghe Landen met alle haer Dee .

Dese Tingosy was minnelijck volck / ende onderwoopen haer oock den Gouverneur die de Samoyeden regeerden / ende dit al dooz de Samoyeden haer daer

Siberia, Samoieda ende Tingoesa.

51

egghende/ ende noemden die by nae Goden te zijn. Men konde niet merken
 Godts diensten dese Lieden hadden / noch men heeft het noyt kunnen verne-
 / alsoo dooz onachtsaemheyt vande Moscoviten alle dinghen ten nauften niet
 et en woort.
 en verwondert my oock gantsch niet/ dat jaerlijcks Weygats soo verstoep is
 is in't Doozden/ aengesien de groote Riviere Oby ende Jenilcea soo schrikke-
 veel is uptspouwen/ ende noch meer ontallijcke andere Rivieren/ diens na-
 men niet en weet/ de welke soo ontallijcke dicke van is upt werpen / dat
 ongelooftich is/ want in 't Dooz-jaer dypbet is ointrent den Zee-kant sou-
 de heele Bosshen met hem wegh/ van wegen zijn dicke ende menichte/waer
 konit datmen acnde stranden van Weygats so veel hout allesins siet aenge-
 en liggghen : Oock zijnde in de engde by Nova Sembla de uytterste houden/ soo
 niet wonder dattet daer op-hoopt dooz de engde/ ende oock noch vliest/ en-
 richt in malkanderen sich settet/ tot dat het de dicke van 60. of ten minsten
 ademen krijght / ghelijck dit Jaer hebben af-ghemeten die met eenkleyn
 en daer wederom waren van Isaac le Maire uytgesonden/ die my daer oock
 e heen hadde ghehad/ maer sloegh her af / want ick bewijsen wil dat men-
 et dooz en kan/ en althits vergeess sal wesen wat sy doen/ oft moesten 't an-
 en leggen.

hebben oock ober dese Riviere wijder repse aenghenomen / maer hielent
 int Oosten / weynigh dozvende nae 't Supden wenden / en hadden eeni-
 van dese Tingoesy met haer / van de welke sy verstonen / datter Supdt-
 veel volckeren die haer vyeemt waren / woonden / ende oock Coninghen
 it sy verstaen konden / onder haer hadden/ die dickmaels tegen malkanderen
 oghden.

an niemant vernomen hebbende / zijns wederom gekomen nae eenige dagh
 as / maer hebben de Tingoesy bevolen wijder te soecken / die 't haer beloof-
 en oock vrientshap ende aliantie met haer maekten/ latende eenige Mosco-
 geallieerde Samoyeden ende Tartaren by haer / en gaben haer oock eenighe
 ghencken : Van 't volghende jaer sonden de Tingoesy volck van haer zijde/
 waert op / noch verder dan sy te voozen gheweest waren / en trocken met
 e menighe daer heenen / en hebben ten lesten noch een groote Riviere ver-
 n / dan niet wel soo bzeedt als Jenilcea haer Riviere / maer wel soo suel loo-
 / en daer eenige dagen langhs ghelooopen hebbende/ ten lesten noch eenighe
 gesien/ die sy achterhaelden/ en sommighe gebangen kregen / maer konden
 niet verstaen / dan dooz wijfen ende bedien hebbense soo veel van haer ghe-
 dat aen d' ander zijde dickmaels ghebonder was / seggende : Om-om, oock
 menighe van getier ende gherupsch was van Menschen / en wesen op die
 ee / en seiden Pefida . daer upt de Tingoesy ende Tartars besloten dat sy de Ri-
 vo noemden / en upt de woorden/ Om-om, besloten de Moscoviten namaels
 it gelupt van kloeken moeste wesen / en weder vertrekkende/ namense eeni-
 in dese lieden mede / dan sturven al onder wegghen / 't sy van bangighepdt oft
 / oft veranderinghe des Lochts / daer de Tongoesy , Samoyeden . en die met
 waeren / seer doevigh om waeren / want wederom komende / seyden datter
 he lieden waren / wel gestelt / klepne oagen hebbende / ende platte aensichten/
 n zijnde upt den geelen.

Moscoviten in Siberia dit alles ghehoort hebbende . van de Samoyeden ; die
 ingoesen-lant in Siberia quamen / waren seer begeerig om noch wijder te soec-
 ken/

ken/ begeer ende volck van den Gouverneur/ die haer 't selve vergonde/ oock selve
veel Krijgghs-lieden met sendende/ met bebel alles wel te dooꝝ-sien / oock Ting-
sen met te nemen/en Samoyeden, oock Tartars : ende zijn soo ontrent 700. man
heenen getrocken/ ober de Riviere Oby. dooꝝ der Samoyeden ende Tingoesen lan-
ober de groote Riviere Jenisca, ende zijn soo voozder ende voozder gherepft/ be-
bende tot voozganger's Tingoesen, die haer den wegh vooꝝ-draefden/ haere spij-
veerdigh onder-weghen vanghende / soo Doghels als Reen/ Cepten ende an-
bzemde Dieren/ en bongen oock Disschen/ als 't landt dooꝝ-regen zijnde met
schoone Rivieren/ ende zijn oock tot de vooznoemde Riviere Petida gekomen/
de hebben by de selve hutten op-ghefet / ende daer eenen tijdt lanck gheleght
tot het vooꝝ-jaer toe datse de Riviere open sien wouden/ ende 't was by naer
vooꝝ-jaer alse daer quamen : maer ober die Riviere en doosten sy niet kom-
als hooꝝzende dat haer te voozen ghesepdt was/ ende verstonden/ dat tet gheleght
van Klocken was: als den Wint van ober de Riviere quam/ hooꝝzense oock de
maels ghedreum van volck en Weerden/ ende sagen oock eenighe zeplen sou-
doch wepnigh/ die af-liepen/ nae haer meppinghe / de Riviere onderwaert/ en
seyden naemaels dat de zeplen vier-kant waren / ghelijck ick dencke de ze-
in Indien zijn ; maer gheen Menschen vernomen hebbende aen die zijde daer
waeren / bleven daer eenigen tijdt / ende bevonden oock dat de Riviere heel
ghe werdt in 't vooꝝ-jaer/ dan wepnigh te achten/ naedemael 't Landt aen be-
zijden hooge was : Haer herte verheughde in 't aensien van de seer schoone
douwwe / zijnde in May ende Jyul. Oock saghense veel rariteyt van Cruyt
Bloemen / Wuchten / ende selsame Boomen/ Dieren ende vzemde Doghels
Maer alsoo de Moscoviters daer niet curieus en zijn / achtent selve niet / soe-
de maer pzojyt aen allen zijden ; want het zijn een deel plumpe heele
schen.

Ende soo in de Somer zijnse wederom ghekomen/ repsende langhsaem : Maer
het was in den Herst als sy in Siberia quamen/ ende verkondighden alles
daer ghesien ende ghehoort hadden / ende confirmeerden 't selve met haeren
de.

Alle dese vooznoemde dingen te Hobe inder Mosco veradverteert zijnde/ heb-
den Keyser Boris ende alle andere groote Heeren haer daer ober seer verwond
met pberighe begeerte ontstecken zijnde/ omme dit alles ten nausten te doen
ken/ mepride 't volgende jaer daer Ambassadeurs heenen gesonden te hebben
vele Geschencken / de welke mede genomen souden hebben Tarteren, Samoye-
ende Tingoesen, om te trecken ober de Riviere Peysida, ende te vernemen wat
was/ ende oock alliantie te maken met den Koningen ende Volckeren aldaer/
sy daer pmanden vonden : Haer oock bebel gevende/ alles sijn ozdentelick te
spien ende dooꝝ-sien/ ende op te tekenen ; want sy konden niet vergeten van
der Klocken geluyt gehooꝝt hadden : Maer dit is alles nae-gebleven/ als
beginnende in Moscovia dese troubel ende Inlantse Oozlogen/ als inde bes-
vinge des selven daer van te verstaen is.

Ich ghelooove dat het begin van 't Koninkrijk Cathaya is / 't welke p
aen China ende Indien, dan sozghhe dat den Moscoviter daer metten hooft de
den muur loopen sal/ doch den tijdt alles sal leeren/ soo sy het noch naemaels
soeken.

Dan niet-te-min hebben de Gouverneurs/ geduerende de Moscovische
ge/noch derwaerts eenen tocht laten doen/ daer onder veel Burger's bywilt
Daer 't

Siberia mede trachen / ende komende inder Tingoesen Kant / ober die Riviere Jenisca, zijns meest al te voet ghesloopen/ soo datter dooz ongemack veel sturben de gene die gemackelijck geleest hadden/ ende vonden te lesten even het selve/ bene de voozige gheconfirmeert hadden : Boven dat so hoordense al-te-met uyt van Wolck ende vloeken/dan haer vande Tingoesen ontraden zijnde/dooz haer niet begeben over dese Riviere/ dan hebben in sommige Bergen/al-daer legen/ eenige blannuen uyt sien spzingen / daer van sy eenigh Solpher hooch-ende oock Goudt-steen / soo dattet schijnt/ daer veel kostelijche Wijnen zijn ghten.

Den Gouverneur in Siberia liet oock eenighe schuypen toe-maken die verdeckt en/ en beval haer met het vooz-jaer te varen tot Zee/ uyt de Riviere Oby, en tot datse langhs de Zee-kant neffens lant souden varen/ tot datse souden kom tot de Riviere Jenisca, want hy sepde datse oock moest eyndighen in de Zee/ uyt haer daer in te reysen eenige dachreysen : daer tegens sant hy oock volck inde/bevelende haer soo langhe daer te blijven op de kant van de Riviere/ tot op dese schuypen vernemen souden / en geboot haer so sy die niet en vernamen/ en jaer wederom te keeren : Hebbende die ter Zee voeren bevolen met/ die en besichtigten watter te sien ware/ en gaf haer oock eenen Oversten met/ die genaemt was/ den welcken hy beval / alles op te tekenen / en heeftse so hees ghesonden / en sy zijn oock gekomen in de mondt van de Riviere voozjs, ende en malkanderen daer ontmoet/ also die te Lande waren getrocken/ met den op der Riviere/ op blotten en schuypen eenighe af-gesonden hadden / die op Zee-kant de schuypen ontmoeten/ ende vonden alles gelijck den Gouverneur te voozen verhaelt hadde/ te weten/ na zijn meyninghe : Dan also haren Oby en Luca voozjs, gesozven was/ met noch eenige andere vande vooznaemste/ ense geraden gebonden van malkanderen te schepden / ende elck weder zijns ghjs te trecken / ende zijn in 't wederom komen / weder 't huys ghearriveert : Siberia komende/en alles op-geteekent/hebbense seer goet rappoozt daer van den Gouverneur gedaen/ die 't selve aen den Keysar in Mosco sont/ en is 't selve sloten inde schat-kamer in Mosco, soo langhe tot dat dese Oozlogen gecpnt souden zijn / als dan soudet oversien woorden / maer denck het al verlozen is/ elck jammer is / want sy veel seltsaems daer vonden van Eplanden ende Rivieren/ Vogels ende Dieren/ tot vooz-hp de Jenisca heel wijt.

ende soo eenen goeden vriendt in Moscovia daer eenen broeder heenen ghehadt de/ gaf my een blinde Caerte daer van/ ghelijck hy 't uyt zyn broeders mont aen hadde/ die doot is/ dan selver is hy dooz Waygars geweest/ende kent alle sven tot Oby, dan wat daer hoozjs bp is/ heeft hy maer ghehoort/ soo en is 't Caertgen maer een bewerp daer van neffens den Zee-kant/ twelck ich niet te moeyte verkreegh/ want dat het uyt-quame het soude dien Moscoviter sijns hals kosten/ daerom laten hem onghenaemt.

ende groote Riviere Oby komt oock een Riviere vallen diese Taas noemen/en schijnt te komen van ontrent Jenisca, uyt een groot Bosch / daer uyt oock een ere valt/ niet wijt van de voozjs / die in Jenisca valt / soo datse uyt de Oby te ter komē reysen dooz de Samoiedens Landoutwe/en sette haer maer twee mijl ober Kant/soo homense in een Riviere diese Torgals noemen/ende vallen so met ende water in Jenisca, en 't selve is seer bequaem om reysen/ende is gevonden inlanghs van de Samoeyden ende Tingoesen,

daer 't is jammer dat het den Hollanders niet en gheluckt dooz Weygars te komen/

komen / doch en weten niet hoe sp 't selve souden te werck stellen / want met pen/daer in hondert mael niet dooz te komen en is : Waer alse immer die den alle wilden doozspieden / moesten daer twee oft drie jaer blijven / omtrent Waygats oft Pechora , daerse wel goede Haven ende liff-tocht souden krijgen / de van daer moeten sp volck senden met Booten/gelijk de Russen doen/ ende eenige vrientschap met den Russen maken / die haer dan geerne den wegh souden wijzen/ ende also soudet ontdeekt werden.

Veel schoone plaetsen souden ontdeekt worden/so van Eplanden als vast land dan is aen te twijffelen of America omtrent China niet aen dese drie deelen Werelts vast is met een enghde ghelijck Africa aen Asia hanght / by de roode zee en 't selve is doozwaer wel mogelijk/want wie weet te seggen oft open is/anden danse upt de sommige schijften der Heydenen gebonden hebben/die schijven betet van een geschepden is/ende veel bewijs-rebeneden by brengen.

Oft soo het open is / soo moet de Strate seer enge zyn / want ick by na ghehadde / dat het onmogelijck soude zyn / dat den menschen in America souden men/daer Adam in Asia geschapen is/ende daermen nergens in de heplige Schippen leeft / dat dooz de Diluwie eenighe Schepen of Schuyten waeren / ende o weetmen wel datter maer een werelt en is / ende op geen dixersehe plaetsen selen haren oozspzonck en hebben / dan upt den Paradijs / &c.

Nu mochtmen oock weder segghen/ hoe de menschen al-omme inde Eplanden gekomen zyn/ ende dit is / nae wijjn meyninghe/ nae de Diluwie gheschiet : die in America, daer is een enge strate gelijkmen weet / ende sulcken engen smach tusschen Asia ende America oock wel zyn : hoewel nu sommige hart drijven datter een groote Zee tusschen beyden is ober 100. mijlen breekt.

D I S C O U R S

Van den Hoogh-gbeleerden

Johannis Isaacus Pontanus

Van by Noorden om.

Hier souden andere mogen tegenwerpen/dat dese luden een desperante de gansch onmogelike sake/als die niet gheschiet en is/ en mogelijk mermeer volbracht en sal werden/hebben bestaan. Waer wy geven antwoorde dat het selve ceertys van de vaert na Oost-Indien (welcke heben dage niet alleene de Portegijzen/ maer oock de onse/so wy seggen sulen/ gelijck gebuycken) oock van seer wijse mannen gesept is geweest : dat het nam onmogelijck was dat yemant daer soude kommen geraecken / de linie twee passende: dat de hope onsecker was / ende de perijckelen secker ende gro Welcke dinghen ende andere daer teghen by gebrecht en hebben nochtans smel den Coninck van Portugael doen van zyn dooz-nemen niet konnen af

stellen / want met seker
 r alffe immer die
 ie jaer blijven / ont
 ocht souden krijgen
 e Kussen doen / ende
 geerne den wegh sou
 Eplanden als vast la
 aen dese drie drelen
 anght / by de roode
 ggen oft open is / ande
 hebben / die schrijven
 engen.
 want ick by na ghe
 en in America souden
 us in de heylige Sch
 den waeren / ende
 diverse plaetsen sch
 Et.
 t-omme inde Epland
 iluwie gheschiet : O
 nde sulcken engen sta
 u sommige hart drij
 bzeedt.

dat hy niet dien wegh alreede een jaer te voozen van sijn voozsaete tot de Ca-
 bone Esperanca ontdeekt / dooz het midden der baren voozts en soude 't ee-
 nel ontdecken. Verhalven heeft hy het ghebiet van de Indische Wlote Val-
 Gama ober-ghegeven / welke dese last aen-ghehouden hebbende / heeft hem
 ner 1497. op de reyse begeven van Calis Malis tot Arabien ende het Coninck-
 van Calecut, de Cape de bona Esperanca voozby varende alles ontdeekt / en-
 est den Coninck daer na wat van noode was te doen tegenwoozdelick ver-
 et. Want seecker hope ende ghelegentheyt om dese navigatie te valboeren
 en gegeven behalven de getuygenisse vande oude / oock eenige die de Coninck
 Alexandrien gesonden hadde / op dat zy van daer naer Woozen-lant / dat bo-
 gypten is trecken souden : ende van daer nae Italien varen / op dat sy van
 ene persoonen leeren souden op wat wyse die vaert alderbequamelickst / nae
 inkeer van de Cape, naer Indien ghedaen soude konnen werden. Ende ont-
 getuygenissen vande Oude / behalven Ptolomeus, den welken ick sie dat de
 he van dese Cape onbekent is geweest / Plinius nochtans brynght veele upt-
 elick by / waer upt openbaerlick bleek dat eertijts dese navigatie / aen gee-
 van de selve Cape, die van Calis Malis wel bekent is gheweest : Want hy
 dat in de Hoode zee / ten tyde dat C. Caesar de sone van Augustus aldaer krijg-
 rechenen van schepen upt de Spaensche Schip - bzeucken bekent zyn ghe-
 Ende dat Hanno, ten tyde dat de macht van Carthago flozeerde / van Calis
 varende tot het eynde van Arabien die navigatie beschreven heeft : dat meer
 han upt Cornelius Nepos af-nemen dat de selve die van Arabien oock be-
 geweest ende gefrequentert : de welke seght dat 't sijnen tyde eenen sece-
 budoxus, als hy vooz Lathyrus den Coninck van Alexandrien bluchte / dooz
 ode zee met schepen weder-ghelkomen zynde / tot Calis Malis toe gevaren is /
 ick dat vanden selven Plinius neerstelick aen-geteekent is geweest. Op dat
 an wederkeeren tot ons vypoost : Ist dat dese getuygenissen van de Oude
 Portegijzen geloove ende een gheluckige upthomste gehad hebben / waer-
 soude oock de stemmen der selver van de vaert om het Noorden niet eenige
 te ende proebinge om de saecke nauwer te onder-soecken verdienen ? Op dat
 er-en-tusschen voozby gae 't geene dat de Chroomycken der Francospen en-
 enen van die van Groenlandt verhalen / den welken in 't jaer 836. Ansga-
 nde daer nae Adelbertus dienaers des Goddelicken voozts van Hamborgh
 ghesonden hebben ; daerse nauwelick met den name oft een kleyn gheruch-
 ent zyn. Maer dese dingen sullen nieuwe zyn / indiens met Plinio, nu dick-
 genoent / vergeleken werden : De welke oock uptzuckelick upt Cornelius
 verhaelt dat eertijds een secker vaert om het Noorden vermaert is ghe-
 soodanigh een bewijs vooztbryngende ; Dat naemelick Q. Merello Celeri
 Wozghemeester van C. Afranius, maer doen Stadt-houder van Gallia, In-
 van den Coninck van Schwaben gheschoncken waren / die upt Indien ont-
 ndelen varende dooz tempeesten in Duytslant ghezeven waeren gheweest :
 taende naemelick dat deel van Duytslant / daer de Weyer ende Elbe in de
 ydt-zee vallen : Want wy hebben elders bewesen dat de Heerschappye van
 de Schwaben soo verre gestreckt heeft : Ende men moet houden dat de selve
 anen / aen gheene zyde van de Noozder Cape van Tartarien Tabin, van Pli-
 Tabin jugum genoent / upt het nabuerige lant vande Seres, alwaer nu de pa-
 an Cathay, inde stille zee (van de welke wy bobé gemelt hebben / ende Mara-
 la oft mortuum mare eertijts vande Cimbren genoent is geweest / so upt Phi-
 lemon

Lib 2.
cap. 67.

R S
 ontanu
 upden een desperat
 en is / en mogelijk
 Maer wy geven
 ndelen (welcke heden
 seggen sullen / gel
 veest : dat het nam
 en / de linie twee
 ten secker ende ge
 hebben nochtans
 en niet konnen af

In de
 herthom
 (St) der
 Fran
 copfen.

Lib. 1.
cap. 13.

lemon de selve Plinius verhaelt) ghebaren zijn / ende van daer aen de kusten
 Duylstant vooz tempersten gebzeven. Het welck in dien het soo is / so sal het
 halen van de Samoiten dat wy boven vertelt hebben vooz waerachtigh ende
 grooten ghewichte te houden zijn / te kennen gebende dat de Russen alle jare /
 legghentheyt ende tijdt ghenomen hebbende om te varen / nae een secker Cape
 sp Ugolram noemden / aen gheene zijde van de Riviere Oby, dooz de selve zee
 datse toe-vziet / vijs dagen varens : so dat soodanige Doozder repfen van de
 se / indien wy begeeren datse tot eenen gewenschten uytganck gebzacht wer
 desen wegh soude den alder-veerdighsten ende seckersten behoudens het ooc
 van andere / schijnen : dat nanelick / na het exempel van Emanuel de Coninck
 Portugal den welcken wy geseyt hebben / eer dat hy in ernst na het Oosten
 een blote troock / verspieder s nae de Noode zee ende van daer tot de Indinnen
 ve uyt-gesonden heeft / die den aerdt van die zee ende kromninghe ondersoek
 souden) oock de onse nae de Strate van Waygars oft van Nassaus, op ghem
 kosten eenighe senden souden / die / gelegentheyt nemende / haer by de jaerlicke
 overbaringe der Russen naer Tartarien als mede-gesellen boegen souden : op
 men seker vernemen mochte of de Zee / die wy gheseyd hebben achter de Str
 van Waygars te zijn / de Tartarische groote zee is / oft alleenlick eenen Injant
 de die niet dooz en gaet. Ende ten lesten oft de Cape Tabin altyt bezoyen is
 dat men daer vaeren kan : dat segghe ick / alle dese dinghen van mannen by
 Streke woonende ende vande saecken wetende vernomen souden werden. En
 dat de heele sake te lichter soude zyn / eenigh schip van de minste oorlogh sche
 niet soo seer met menighte van Boots-ghefellen / als met mannen ende Sc
 per s van die streecke ende tale niet onerbaren / daer-en-boven met virtualie
 een jaer / oft langer seer wel versien / soude men na de selve Strate senden ; w
 albaer / op eenige plaetse / die alder bequaenst soude schijnen / als in winter-
 ligghe soude / ende niet den Samoiten ende Russen de sake gecommuniceert
 bende / die jaerlichsche navigatie der Molcoviten op haren tijt soude verwach
 Het en soude oock niet ondienstelick zijn / indien eenighe van de onse / die in
 handelen / oock van die zijde na de Cape van Tabin, met ghelegentheyt / sou
 varen / oft ten minsten in de na gelegene plaetse van de gantsche saecke neer
 onder-soecken. Dit schijnt den vyzsten wegh ende de seckerste wijsse om die
 duerighe dubbinghe van veele menschen twijfelende of daer een passagie van
 Schepen zy / wegh te nemen. Want dat anderen seckerder heeft ghebocht
 volle ende diepe Zee te vaeren / ende de Doozder kusten van Nova Sembla om
 te zeplen tot de hoogghde van 82. graden oft daer ontrent : om dat aldaer na
 lick de daghen ende somers langher zijn / dat het ijs raerder ende niet van de
 ste kusten aendzijvende ; ende ten lesten om dat de koude sichter / als ontrent
 76. graden ende daer onder is : Ick sal wel bekennen dat dese dinghen alle al
 zijn / om de sphere / de welke in soodanighe hoogghde alder-kromst is ; ende
 nae ses maanden de Sonne boven den Horizont verheft : Nochtans dat dese
 nie niet t eenemaal aen te nemen en is / beletten dese twee dinghen : ten eersten
 dat ons gantsch onbekent is hoedanigh die streecke sy / ofte ghesheel van de
 ommeringht is / oft met Landen ende Eplanden onderscheyden ; Ten ander
 oft wy schoon toe-laten dat men daer dooz varen kan / so sal Nochtans dese
 righeyt blyven / dat men nanelick wederom van 82. graden tot 70. ende daer
 der sal moeten af-komen ; ende aldaer tegen de Ps-bergen ende seer groote
 de / in onbekende plaetsen ende duylten den wech des hemels ende der Sonne

ghemeynschap der menschen af-gescheyden/ ende ten lesten teghen de wyde
 ten ende honger stryden moeten ende jammerlick eyndelinge omkomen. Ende
 den niet tot noch toe de upkomsten geleert dat dese dingen so zijn? Want ick
 e dat de eerste van al/ die dese Doozder kuste versocht heeft/ Nicolaus Zenerus
 eest is/ die/ in 't jaer 1380. verscheydenlick daer gedreven zijnde sijn hope ver- 1380.
 heeft. Ende in 't jaer 1500. Calparus Cortelius heeft in plaetse van de Stra- 1500.
 op sochte een Riviere gevonden; ende 'thuyt weder-gekeert zijnde als hy 't
 ghebleven: wiens doot niet langhe daer na ghevolght is zijn broeder Mi-
 : Alsoo oock Sebastianus Gabortus van Venegien, in 't jaer 1506. eenen wegh 1506.
 het selve Doozden/ vooz den Coninck van Enghelande Henrick de sebenste
 ende/ is in Engelant niet upt-gheerecht hebbende/ voornemlick om het Ns/
 geheert. Johannes Varafanus, in 't jaer 1524. in den naem van den Coninck 1524.
 Dyanckrijck Franciscus het selve in 't hooft hebbende aen de Cape der Britan-
 elant zijnde met de zijne is van de Wilden op-ghegeten geweest. Daer nae
 aerts treckende Sebastianus Gomelius een Spaerzaert/ in 't jaer 1525. ende et- 1525.
 e Wilden gekregen hebbende/ heeft oock geer groot oere in-gelegh. Dese
 er nae de Engelsche ghevolght; ende onder haer die eerste Hugo Willoug-
 an van de Riddereschap/ in 't jaer 1553. landen op twee en tseventigh graden 1553.
 nden hebbende/ is van de koude ende andere onghemachen met de sijne ver-
 Ende drie jaer daer nae Stephanus Borroveus den seiven wegh volghende/
 ontdeckt de Eplanden van Galgoievia, Nova Sembla en de andere: maer
 e koude overwonnen is by tijds weder gekeert. Den welken van de sel-
 tie gevolght zijn terstont daer na Martinus, Forbiffer, Arturus Petreus, Caro-
 ckmannus ende Johannes Davilius: Van dewelcke Forbiffer, in 't jaer 1576. ins- 1576.
 ix om de vozt ende het Ns noch weynigh upt-gericht heeft: maer Petreus
 ackmannus, in 't jaer 1580. 't selve versocht hebbende/ hebben allene eenige 1580.
 n van Nova Sembla behender gemaecht: Davi- eyndelick/ in den jaer 1585. 1585.
 eenen Inham geopent/ maer waer henen dat den selven oock strecht en weet
 noch niet recht. Tot onsen tijde eyndelick oock de Hollanders/ nu ettelicke
 en in kloekheyt van de zee-vaert/ boven andere seer vernacmt/ ende geroemt
 p nae Neptunus hinderen/ de gelegentheydt haer aanbiedende/ om hier oock
 re by te brengen hebben haer wel ghequeten. Maer hoedanige upt-komste
 fortune dese oock ghehadt hebben/ is hier boven ordentlich verklaert: soo
 k niet en sie hoe desen omloep 't eeniger tijt ontdeckt ende der Werelt ghe-
 geopenbaert kan werden/ ten zy dat men den wegh ende wijse alreede geseyt
 a; waer van dewijse ick achte dat wy genoegh gesproken hebben.

F I N I S.

